

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na
5. strani

Računovodja
ne more
spati

Sobota, 9. junija 1962
Štev. 22, leto XX

V OKVIRU

Iz dopisa našega zunanjega sodelavca je bilo razvidno, da je komisija ukrepala zelo odločno. Direktorju in organizacijam, samoupravnim in upravnim organom so dokazali slabo delo. Predlog komisije — direktor naj gre iz podjetja.

Ne poznamo podrobneje tega primera, začudilo pa nas je dejstvo, da po ugotovitvah komisije nihče ni storil ničesar odločnega, da bi se pravočasno zavrl samovoljo direktorja. Odlagal je na lastno roko. Če je bilo treba, je sestavil zapisnik

Kjerkoli bodo s takšno prakso nadaljevali, povsod se bo slej ko prej pokazalo, da družbena aktivnost krni, da politične organizacije izgubljajo ugled pri proizvajalcih. Poleg tega pa kaže opozoriti še na dejstvo, da ravno začetna pasivizacija in nebudnost omogočata samovoljo. Marsikomu, ki ga potem moramo s predlogom komisije odsloviti, bi zelo pomagali, če bi se že ob prvih napakah postavili v zaščito dobrega poslovanja in upravljanja. Ali je res potrebno, da iz komodnosti in strahu čakamo,

NEVARNO ODLAŠANJE

seje upravnega odbora, ki je ni bilo, mimo sklepov upravnih organov se je samovoljno odločal za investicije, samoupravljanje je po začetnih poskusih, ki so jih dajali celo za zgled, zamiral, ker je imel direktor preširoka pooblastila. Osnovna ugotovitev — štiti so ga na občini. Ob vsem tem se človek vprašuje, kako ni bilo mogoče teh tako evidentnih napak odpraviti že prej, zakaj je bilo treba odlašati več kot dve leti in šele potem poklicati komisijo, ki naj razreši vse težave. Ugotovitve komisije vsekakor mečejo slabo luč na delo vseh organizacij in organov v podjetju.

dokler slabosti ne prekipijo čez rob in je potrebna zunanja intervencija.

Družbeni sistem in gospodarska situacija, v kateri se nahajamo, nas ostro opozarjata, da ne smemo biti ravnodušni do napak in slabosti, pa najsi gre za sodelavca ali najbolj odgovornega uslužbenca. Tolerantnost do slabosti in napak nas zanesljivo pripelje do družbenih deformacij, do gospodarskih težav, katerih posledico nosimo vsi državljani.

Samo pravočasna, hitra opozorila in odprava napak nam bosta najlepše zagotovilo, da ne bomo predolgo ponavljali istih napak.

RAZMIŠLJANJE OB AKTUALNI TEMI

POSLOVNOST PRI INVESTIRANJU

Razmišljanje o raznih pomanjkljivostih v naši dosedanji investicijski praksi nas morajo nujno pripeljati tudi do ugotovitev, da na področju investicij še vse premalo upoštevamo delovanje objektivnih ekonomskih zakonitosti in se tudi tam, kjer to ni potrebno, zatekamo k neekonomskim metodam presoje glede upravičenosti graditve posameznega objekta. Izkušnje kažejo, da so administrativni posegi predvsem v fazi odločitve, za kateri konkretni objekt bodo porabljena razpoložljiva družbena sredstva, mnogokrat vzrok za nastanek številnih drugih nepravilnosti med samo graditvijo objekta, še bolj pa seveda vplivajo na poslovanje zadevnega objekta po dograditvi. Administriranje močno slabi ekonomsko in pravo družbeno odgovornost bank, investitorjev in izvajavcev, umetno ustvarja objekte brez pravih objektivnih ekonomskih perspektiv, omogoča formalno upravičilo za celo vrsto napak med graditvijo in končno tudi po dograditvi dopušča razna mešetarjenja glede tega, ali lahko zgrajeni objekt redno vrača vložena sredstva v predvidenih rokih in dogovorjeni višini. Jasno pa je, da posledice takšnih pomanjkljivosti trpi celotna družba, saj je njen tempo gospodarskega razvoja počasnejši in manj učinkovit, kot bi lahko bil, zlasti če upoštevamo razmeroma velika sredstva, ki jih družba izloča za financiranje svojega nadaljnjega razvoja. To pa pomeni, da se morajo naša prizadevanja za doseganje večje učinkovitosti na področju investiranja usmeriti tudi v iskanje poti za povečanje poslovnosti in ekonomske odgovornosti na tako pomembnem področju družbene potrošnje, kot je potrošnja akumuliranih sredstev za investicije.

Pred lanskimi spremembami v delitvi dohodka podjetja niso imela možnosti za oblikovanje večjih sredstev za lastno reprodukcijo. To velja tako za enostavno reprodukcijo, kot za razširitev osnovnih kapacitet oziroma za režim skladov gospodarskih organizacij. Novi sistem delitve, ki je bil sprejet lani, je glede tega vnesel nekatere bistvene spremembe, saj so osnovni instrumenti delitve razmeroma ugodni za oblikovanje lastnih sredstev podjetja. Razne dodatne obdavitve, blokacije in re-

strikcije so sicer nekoliko omejile ugodni učinek prvotnih instrumentov, vendar lahko podjetje ob pravilni notranji delitvi kljub temu oblikuje bistvene večja sredstva za sklade kot v prejšnjem sistemu.

Ocena sistema oblikovanja sredstev za reprodukcijo, pa seveda še ni ocena režima potrošnje teh sredstev. Če smo že ugotovili, da je v prejšnjem sistemu delitve ostalo podjetjem za lastno reprodukcijo razmeroma malo sredstev, pa je treba še poudariti, da je bila tudi ve-

čina sredstev, s katerimi so sicer formalno razpolagala podjetja, porabljena za graditev tistih objektov, ki so jih neposredno ali posredno financirali družbeni investicijski skladi. Tako so bila n. pr. lani udeležena sredstva podjetij pri celotnih investicijah v industriji v vsej državi okrog 40%, vendar pa so podjetja na podlagi samostojnih investicijskih odločitev potrošila komaj okrog polovico svojih porabljenih sredstev, medtem ko so drugo polovico uporabila za razne udeležbe pri posojilih iz družbenih investicijskih skladov. Nasprotno pa so prav zaradi takega režima družbeni investicijski skladi omogočili mnogo večji obseg investicij, kot so formalno razpolagali s sredstvi. Tako je znašala investicijska potrošnja splošnega investicijskega sklada lani okrog 49% celotnih investicij v industrijo, vendar pa je s temi sredstvi ta sklad tako ali drugače sodeloval pri več kot 70% lanskih industrijskih investicij. Vse to pa pomeni, da so podjetja dejansko povsem samostojno investirala v glavnem samo za enostavno reprodukcijo, medtem ko je bila razširjena reprodukcija skoraj v celoti pod vplivom investicijskih odločitev, ki so jih sprejemali družbeni investicijski skladi.

Iz teh ugotovitev seveda ne smemo izvajati enostranskih sklepov. Koncentracija namesto drobne sredstev na področju investicijske graditve namreč omogoča racionalno potrošnjo, graditev tistih objektov, ki so objektivno bolj potrebni, imajo večje perspektive itd. Koncentracija sredstev sama po sebi je torej ekonomsko zelo pozitivna proces, ki ga je treba v največji možni meri razvijati in podpirati, seveda če temelji na pravih ekonomskih interesih nosilcev sredstev.

Koncentracija, do kakršne je prišlo pri nas v zadnjih letih, pa ni temeljila na zdravih poslovnih interesih nosilcev sredstev. V pogojih izredno močne investicijske mrzlice, velikanskih načrtov in razmeroma majhnih razpoložljivih sredstev, so gospodarske organizacije in lokalni investicijski skladi pristali na vsakršne pogoje, ki jih je narekoval splošni investicijski sklad, samo da so zagotovili njegovo sodelovanje pri konkretni investiciji. Vrsta takšnih investitorjev se je udeleževala vsakega natečaja, ki je bil količar podoban njihovim dosedanjim usmeritvi, pri čemer so njihove ponudbe tudi dostikrat uspele, saj so zagotovili vse, kar

se je od njih zahtevalo, samo da so prišli do dela centralnih sredstev.

Kljub razmeroma zapletenemu postopku glede kontrole programa, navedb v prošnji za posojilo in obljubljenega rentabilnosti, v katerem je kar mrgolelo raznih formalnih sklepov vseh mogočih komisij, se je dogajalo, da je bila dokončna odločitev o ugotovitvi ali zavrnitvi zahtevka posledica raznih neekonomskih posegov in intervencij, ki z namenom prvotnega natečaja niso imele nikakršne zveze. Če razen tega še upoštevamo, da je bila vrsta natečajev zelo slabo pripravljena, kapacitete, za katere je natečaj zagotavljal sredstva, pa niso bile v skladu s programom in realnimi potrebami razvoja, zaradi česar je podjetja marsikakšen tak natečaj zavedel k povsem nepravilni razvojni usmeritvi, je treba ugotoviti, da je precejšnje število investicijskih odločitev v preteklih letih nosilo pečat neekonomskega, administrativnega posega v gospodarstvo.

Seveda bi bilo tudi tu posploševanje povsem napačno. Precej investicij iz sredstev družbenih investicijskih skladov je bilo zgrajenih povsem v skladu z dejanskimi potrebami, zaradi česar so tudi učinkovite, kot je bilo predvideno, vložena sredstva pa vračajo v pogodbenih rokih. Nasprotno so bile nekatere investicije, ki so jih povsem zgrešene in niti z velikimi podjetji iz lastnih sredstev, povse mizgrešene in niti z velikimi dodatnimi naložbami ne bodo mogle vrniti vseh vložnih sredstev. Kljub tem primerom, ki bi jih lahko imenovali skrajnosti, pa vendar ni mogoče prezreti dejstva, da so v večini primerov investicije, ki so financirane izključno ali pretežno iz lastnih sredstev, vendarle bistveno bolj učinkovite kot investicije, ki jih pretežno financirajo družbeni investicijski skladi. To pa pomeni, da je poslovnost pri investiranju mnogo večja pri investicijah iz lastnih sredstev, kjer je tudi odgovornost za pravilno potrošnjo in za doseganje predvidenih učinkov mnogo bolj neposredna. Investicije iz družbenih skladov pa so od neposrednih nosilcev gospodarjenja mnogo bolj odmaknjene, konkretne odločitve pa dostikrat plod povsem neekonomskih vplivov, zaradi česar tudi poslovni interes za učinkovitost naložbe bistveno zbledi, odgovornost za vračanje vložnih sredstev pa se lahko po ustaljeni praksi zmanjša ali omili (Nadaljevanje na 3. strani)

Z USTANOVNE SKUPŠČINE KONFERENCE ZA DRUŽBENO AKTIVNOST ŽENSK ZA SLOVENIJO

NOVA TRIBUNA ZA AKTIVIZACIJO ŽENSK NA VSEH PODROČJIH DRUŽBENEGA ŽIVLJENJA

Na sedanji stopnji družbenega razvoja, ko nihče več ne oporeka enakopravnosti žensk, zgublja množična organizacija za zaščito in reševanje ženskih problemov svoj smisel. Nastaja pa potreba po tribuni, s katere bodo ženske ramo ob rami s svojimi moškimi tovariši ekonomsko in politično enakopravno postavljale na dnevni red razna vprašanja in jih pomagale reševati v korist družbenega napredka. Od oktobra 1961 do januarja 1962 so bile ustanovne konference za družbeno aktivnost žensk v vseh slovenskih občinah. Povsod so s širših družbenih gledišč tudi čenjale vprašanja, ki jih je pred dnevi obravnavala tudi ustanovna skupščina konference za družbeno aktivnost žensk za Slovenijo oziroma okoli 400 gostov in delegatov iz političnih in družbenih organizacij, oblastvenih organov, ustanov in zavodov.

Bistvene ugotovitve Konference za družbeno aktivnost žensk v komunah:

● Z udeležbo žensk v političnih organih, organih ljudske oblasti, v delavskih svetih in drugih samoupravnih organih ne moremo biti zadovoljni v nobeni komuni.

● Zaposlene ženske, tako v proizvodnji kot v javnih in drugih službah, strokovno zelo zaostajajo.

● Zaostruje se vprašanje nadaljnjega zaposlovanja žensk. Na splošno je slabo preskrbljeno za normalno strokovno izobraževanje mladine, ki dokonča obvezno šolanje, zlasti ženske mladine. Razvito tudi ni usmerjanje v nove poklice in prikazane nove možnosti za pridobivanje strokovnosti.

● Službe, ki rabijo za pomoč v gospodinjstvih, se prepočasi razvijajo.

● Razvoj otroških varstvenih ustanov zaozasta tako oblikovno kakor vsebinsko.

Gospodarski razvoj, demokratični mehanizem delavskega in družbenega upravljanja in prenos upravljaljskih pravic na neposredne proizvajalce odpirajo ženskam najlepše perspektive. Vendar nas stvarnost opozarja, da še zdaleč niso zadosti zastopane v organih, kjer se rešujejo najpomembnejša vprašanja občanov in v organih delavskega upravljanja. Ta ugotovitev je še zlasti važna, ker so

pred nami volitve v ljudske odbore in ljudske skupščine. Zahtevo, naj bo v teh oblastvenih organih več žensk, kaže glasno povedati političnim aktivistom, ki bodo pripravljali in usmerjali predložitve akcije in predlagali kandidate. V interesu vsesplošnega razvoja naj ženske same živo posežejo v predvolilno aktivnost, predlagajo kandidatke in s svojimi glasovi pripomorejo k njihovi izvolitvi.

Ne zadovoljuje tudi število žensk v delavskih svetih in raznih organih družbenega upravljanja, čeprav je tu odstotek nekoliko večji. Medtem ko je v občinskih ljudskih odborih le 5,9% žensk, jih je v delavskih svetih 19,2%, v upravnih odborih pa 16%. Znatno več jih je v šolskih svetih in upravnih odborih ter v svetih in upravnih odborih zdravstvenih in socialnih ustanov.

Položaj žensk je seveda različen in se ravna po razvitosti komun in značaju njenega gospodarstva. Zato ni mogoče meriti družbene aktivnosti žensk z vključenimi merili. Kljub razlikam pa obstajajo povsod več ali manj enaki problemi. Povsod si ženske težko priborijo pot v organe delavskega in družbenega upravljanja zaradi konservativnosti in dvomov v njihovo sposobnost. Deloma pa je tega kriva tudi sorazmerno nizka strokovna usposobljenost in

preobremenjenost žensk z gospodinjstvi. Toda s tem se ne kaže sprijazniti. Pač pa naj bodo te ugotovitve kajažpot Konference za družbeno aktivnost žensk, kam je treba usmeriti njihovo dejavnost.

IZREDNA DINAMIKA V ZAPOSLOVANJU ŽENSK

Zaposlovanje žensk raste relativno hitreje kot zaposlovanje moških. Zlasti v terciarnih, to je storitvenih dejavnostih, katerih razvoj je v prvih letih po osvoboditvi zaozastal zaradi graditve temeljnih gospodarskih objektov. Lani septembra je bilo v Sloveniji zaposleno 179.452 žensk, kar pomeni 37,5% vseh zaposlenih. Povečana proizvodnja, boljša organiziranost dela in sodobna tehnična oprema omogočajo, da ženske prevzemajo tudi dela, ki so jih nekdanj opravljali samo moški.

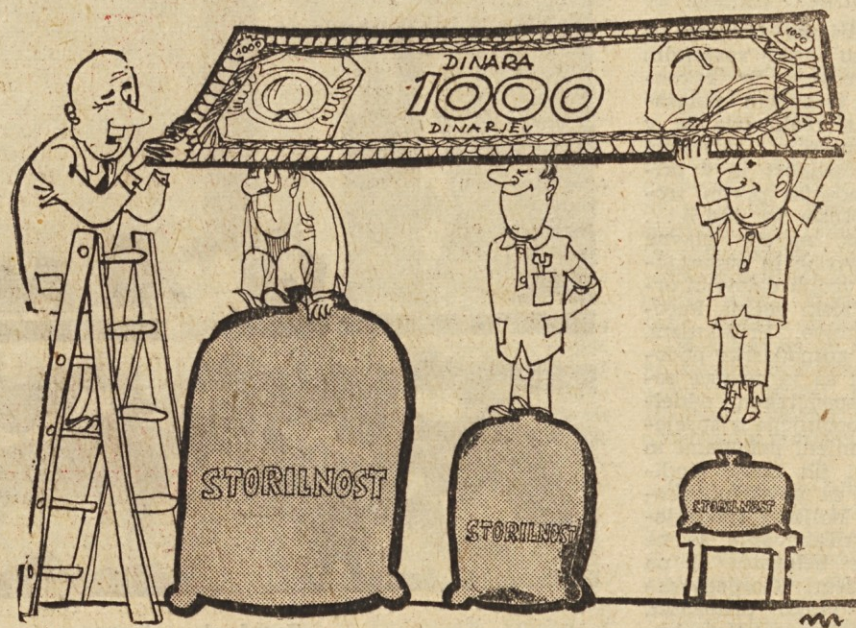
Ob tem pa nastaja pereč problem strokovnega usposabljanja žensk, zlasti tistih, ki si pred vojno niso pridobile ustreznega znanja. Sedanja kvalifikacijska struktura zaposlenih žensk ni zadovoljiva. Od 1958, leta se je resda izboljšala — takrat je bilo le 3,4% visoko kvalificiranih delavk, priučenih 29,2% in nekvalificiranih 36,8%, medtem ko smo imeli 1960. leta že 5,7% žensk z visoko kvalifikacijo, priučenih 43,4%, število nekvalificiranih pa je padlo na 34,6 odstotka. Navedena razmerja so še bolj protislovna, če si jih ogledamo po posameznih dejavnostih. V javnih službah, na primer, je razmerje med ženskami in moškimi z visoko izobrazbo 31:69, čeprav javne službe zaposlujejo 51,1 odstotek žensk.

Stanje se postopoma izboljšuje, ker imajo mladina ne glede na spol enake pogoje za strokovno šolanje in ker v zadnjih letih posvečamo vedno večjo pozornost strokovnemu izpopolnjevanju starejših delavcev in delavk. Ne smemo pa pozabiti, da zahtevajo sodobna proizvodnja in družbeno ekonomski odnosi od proizvajalcev in upravljalcev vedno večjo

strokovnost in ekonomsko znanje. Zato smo dolžni zagotoviti mladi generaciji vse pogoje za normalno in skladno rast, starejšim pa pomagati, da nadomestijo zamujeno.

Kakor ugotavlja Konferenca za družbeno aktivnost žensk, smo doslej najbolj grešili pri poklicnem izobraževanju ženske mladine. Preveč pasivno smo spremljali izbiro poklica in poklicno vzgojo. Tega je predvsem kriva nezadostna informiranost ljudi, ki se ukvarjajo s poklicnim usmerjanjem, o zahtevah in potrebah posameznih poklicev itd. Pomanjkljiva pa je tudi propaganda med mladino o možnostih za izbiro poklica. Eden najpomembnejših

(Nadaljevanje na 2. strani)

SANJE BIROKRATA

— Hja, neke vas pač moramo izravnati!

Karikatura: MILAN MAVER

V Gradnjah, gradbenem podjetju v Zalcu, javno izobešajo listo osebnih dohodkov. Prejemki so specifični: posebej redni in posebej dodatni. Vsak član kolektiva torej ve, kolikšni so direktorjevi redni in izredni prejemki, koliko terenskega dodatka je kdo dobil in celo to, koliko kilometrine so izplačali posameznim lastnikom osebnih avtomobilov iz sklada za osebne dohodke.

Odkrite karte

Ni golo naključje, da so prav gradbinci uvedli to novost. Investicijske restrikcije in v zvezi z njimi zmanjšana naročila so jih prisilila k večji gospodarnosti, kjerkoli je mogoče.

Izdatke za službena potovanja, uporabo lastnih osebnih avtomobilov, terenski dodatki in podobno je mogoče v celoti opravičiti ali pa tudi ne. Računovodstvo, pa naj bo že v kateremkoli podjetju, ni poklicano, da to ugotavlja. Vso materialno in moralno odgovornost za izplačilo prevzame tisti, ki je podpisal nalog. In če ta ne misli dovolj na varčevanje, lahko po ne-

ves kolektiv vpogled v prejemke vseh zaposlenih in če vsi presojaajo, ali ni morda službenih potovanj ali terenskih dodatkov nekam veliko in tudi razmišljajo, kako bi jih omejili, da delo ne bi trpelo...

Liste osebnih dohodkov, ki jih izobešajo ekonomske enote v Gradnjah, naj bi torej rabile za nadzor nad izdatki iz sklada za osebne dohodke in hkrati spodbujale člane kolektiva k razmišljanju o večji ekonomičnosti v poslovanju.

Če to oboje dosežemo, bodo v Gradnjah zadovoljni. M. K.

potrebnem »zapravlja« skupna sredstva.

Vodstva ekonomskih enot seveda lahko hitro reagirajo na takšne nepravilnosti, saj vsak mesec dobe v roke izračune osebnih dohodkov, pa naj jih že sestavi njihov lastni knjigovodja ali skupno knjigovodstvo. Verjetnost, da pride na dan neracionalno trošenje sklada za osebne dohodke, pa je tudi v tem primeru manjša, kakor če ima

NOVA TRIBUNA ZA AKTIVIZACIJO ŽENSK NA VSEH PODROČJIH DRUŽBENEGA ŽIVLJENJA

(Nadaljevanje s 1. strani)

razlogov pomanjkljivega usmerjanja mladine pa je ta, da ne poznamo niti kvantitativnih niti kvalitativnih potreb po kadrih in da nimamo izdelanih profilov za posamezne poklice in delovna mesta. Zaradi tega je spektrum poklicev za žensko mladino zelo ozek in omejen na tako imenovane klasične ženske poklice. Zaradi preslabe poklicne orientiranosti prosvetnih delavcev, uslužbencev na zavodih za zaposlovanje mladine in staršev se veliko mladih deklet izuča za šivilje, prodajalke in eventualno še za administratore.

Zaposlovanje žensk v najrazličnejših poklicih pa postaja že ekonomska nuja naše družbe, ne samo platonična zahteva po enakopravnem družbenem in ekonomskem uveljavljanju žensk. V sodelovanju z organi šolstva in drugimi faktorji, na primer z društvi, učnimi zavodi in s prosvetno pedagoško službo je treba doseči, da se bo tehnična kultura čimbolj intenzivno razvijala tudi pri ženski mladini, ki obiskuje osnovno šolo. Prosvetnim delavcem pa bi

bilo treba dati vsaj osnovne informacije o poklicnem usmerjanju.

NADALJNJA INDUSTRIALIZACIJA JE PRVI POGOJ ZA RAZBREMENJEVANJE ZAPOSLENIH ŽENSK V GOSPODINSTVU

Prvi in glavni pogoj za razbremenjevanje žensk v gospodinjstvu je nadaljnja industrializacija. Brez elektrifikacije, vodovodov, izgradnje sodobnih stanovanj, večje proizvodnje blaga za široko potrošnjo, razvoja prehranske industrije in podobno bi bilo prizadevanje po razbremenitvi žensk v gospodinjstvu več ali manj brezplodno. Šele z razvojem industrijske proizvodnje se povečujejo možnosti za čim večje zaposlovanje žensk. Vzporedno s tem procesom pa se lahko zmanjša obseg konservativnih gospodinskih opravil. Realistično je potemtakem samo takšno programiranje servisnih obratov in javnih služb za pomoč družinam v gospodinjstvu, ki so vsklajene s proizvodjalnimi silami na svojem območju.

Delavsko in družbeno samoupravljanje, zlasti še stanovanjske skupnosti, nam ne samo omogočajo, ampak celo terjajo, da med množico nalog in potreb realiziramo tiste, ki predstavljajo za ožjo in širšo skupnost najbolj akuten problem. Cilj bo najhitreje dosežen tam, kjer bodo ženske aktivno sodelovale pri sklepanju in odločanju in dokazale, da ima ta ali ona investicija za razbremenitev gospodinjstev tudi važen gospodarski pomen, ker bo ugodno vplivala na delovno storilnost. Z drugimi besedami: ženske naj na sejah delavskih svetov, ljudskih odborov, na zborih občanov in svetih stanovanjskih skupnosti poganjujejo, da investicije v družbeni standard niso samo rezultat dosežene proizvodnosti, ampak tudi pogoj za nadaljnji njen porast.

Pred ureditvijo gospodinskih servisov in služb pa je treba seveda sestaviti ekonomski izračun uslug, da ne bodo predraghe. Na čistem pa si moramo biti, da se jih bo lahko posluževala le družina, ki ima razmeroma lepe osebne dohodke. Torej tista, katere člani opravljajo zahtevnejša dela. Iz tega sledi, da samo večja strokovnost in produktivnost na delovnem mestu lahko razbremenita ženske v gospodinjstvu ter jim omogočita, da koristijo gospodinske stroje. Zahteve po pokojninah za gospodinjce, po tem, da bi se ob večjih moževih osebnih dohodkih lahko žena vrnila v družino in se kljub temu posluževala gospodinskih servisov ter uživala visok življenjski standard, so nerealne in demagoške.

Nekatere komune pa že načrtno rešujejo posamezne probleme glede razbremenjevanja gospodinjstev. Razvoj obratov družbene prehrane pa doslej ni bil dovolj koordiniran v okviru stanovanjskih skupnosti. Prešibka je tudi povezava med šolskimi kuhinjami, menzami in delavsko-uslužbeniki restavracijami, da bi racional-

neje poslovale. Razen tega niso navezani stiki s klavnicami oziroma s podjetji mesne industrije, kmetijskimi proizvajalci itd., ki bi pocenili preskrbo. Polpripravljena hrana prav tako še ni našla ugodnih tal za razvoj.

OTOSKIH VARSTVENIH USTANOV JE PREMALO

Družbeno varstvo otrok daleč zaostaja za potrebami. Na tisoč zaposlenih žena je deležno organiziranega varstva samo 13 otrok. Če primerjamo dinamiko zaposlovanja žensk v zadnjih letih s povečevanjem števila oskrbovancev v otroških ustanovah, so to zaostajanje otroškega varstva pokaže še v ostrejši luči. V zadnjih desetih letih se je letno na novo zaposlilo okoli 11.000 žensk, medtem ko so otroške ustanove pridobile le 730 novih mest. Najbolj občutno pomanjkanje je v industrijskih središčih, kjer ženske predstavljajo tudi 40 do 50% zaposlenih.

Otroci zaposlenih staršev tudi nimajo zadovoljivo urejene prehrane. Le malo jih kosi zunaj. Jedo neredno ali vsaj ob nepravem času, kar se pozna na njihovem zdravju in pri učnih uspehih.

Resolucija o nalogah komune in stanovanjskih skupnostih za hitrejši razvoj otroškega varstva in za izboljšanje materialnih pogojev, ki jo je lani septembra sprejela Ljudska skupščina LRS, je poudarila, naj se otroške ustanove, ki se ukvarjajo z varstvom in vzgojo, razvijajo kot samostojne institucije in poslujejo na ekonomski osnovi. Sredstva za njihovo vzdrževanje naj bi prispevala družba in starši.

Razvoj pa je doslej oviralo pomanjkanje ustreznih programov in projektov za ustrezne ustanove in ne vedno pomanjkanje denarnih sredstev. Deloma pa so ga oteževali tudi tisti, ki so pripravljali in potrjevali urbanistične načrte in načrte posameznih stanovanjskih objektov. Skoraj dosledno so iz programa izpadli prostori za otroško varstvo. Stanovanjske skupnosti največkrat niso mogle uveljaviti svojih želja, ker jih niso dovolj podprli občinski ljudski odbori in njihove strokovne službe. Same pa ne razpolagajo s potrebno dokumentacijo in tudi nimajo strokovnjakov, ki bi jo pripravili.

Družbene organizacije, ljudski odbori in njihove strokovne službe bi se morali v prihodnje bolj zavzeti za izdelavo ustreznih načrtov. Šele potem bo mogoče predvideti in zbrati potrebna sredstva. Stanovanjske skupnosti bi na podlagi sestavljenih načrtov lažje zainteresirale državljane za neposredno akcijo.

Ustanovna skupščina Konference za družbeno aktivnost žensk za Slovenijo je med svojim dvodnevним zasedanjem obravnavala še vrsto aktualnih vprašanj, med njimi vprašanje skrajšanega delovnega časa in nočnega dela, ki jih bomo objavili v eni prihodnjih števil.

OB SEJI PREDSEDSTVA ZVEZE SINDIKATOV ZA SLOVENIJO

Za večjo kvaliteto pri delu

V sredo je bila seja predsedstva Zveze sindikatov za Slovenijo, na kateri so razpravljali o aktivnosti sindikalnih organizacij pri izpolnjevanju tekočih nalog. V zelo razgibani razpravi po poročilu podpredsednika Leopolda Kreseta, so člani predsedstva zelo kritično ocenili občne zbore sindikalnih podružnic in občinskih sindikalnih svetov, volitve v delavske svete kakor tudi nekatere slabosti v delu sindikalnih organizacij.

Osnovna ugotovitev se je bila, da se sindikalne organizacije s čedalje večjim uspehom lotevajo reševanja zelo zapletenih nalog, ki jih stavlja pred proizvajavca dinamični gospodarski in družbeni razvoj. Kljub veliki prizadevanosti pa je opaziti, da se nekatere organizacije ne poglabljajo dovolj v vzroke problemov in težav, da se raje spoprijemajo s posledicami kot pa z vzroki. Spriču tega, da prihaja delo družbenih organizacij in samoupravnih organov iz kvantitativnih in poslošnih nalog k razkrivanju in reševanju družbenih procesov, ki jih poraja vsakodnevna praksa, je potrebno, da v reševanje teh nalog vnesemo več smotnosti, več študijskega, ustvarjalnega duha. V procesu čedalje bolj neposrednega upravljanja smo napravili prve začetne korake, treba pa je iti naprej, izpopolnjevati sistem samoupravljanja, da bodo pravice in dolžnosti vse bolj določno razmejene, kar bo omogočalo smotnejše delo in večje rezultate. Od splošnega spremljanja proizvodnje in njenih globalnih pokazateljev pa bo treba prehajati na analizo družbenih in proizvodnih procesov, ki so zavora nadaljnjim uspehom.

Počasnejša uveljavitev ekonomskih enot kot izredno pomembnega faktorja ni v njihovi družbeni in ekonomski nepomembnosti, ampak najbolj pogosto v premajhni usposobljenosti in prizadevanosti podjetij, da bi jim nudila zaželeno izračune in podatke, da bi dovolj naglo spremljala njihove proizvodne rezultate, kakor tudi v zelo pavšalnih regulativih, ki še zelo blede očrtujejo pristojnosti in odgovornosti. Če v ekonomskih enotah še nismo napravili vsepovsod zaželenih napredkov, potem je to v prvi vrsti posledica slabosti preteklega, zelo pavšalnega gospodarjenja, ki ni dovolj analitično spremljalo proizvodnje, posledica premajhne zavzetosti subjektivnih sil v podjetju, ki so se ustrašile težav ali pa se zadovoljile z oljubami. Razrešitvi teh problemov bo v bodoče vsekakor potrebno posvetiti več pozornosti.

Poleg problematike sindikalnih organizacij, samoupravnih organov, družbenih procesov v komuni, so člani predsedstva obširno razpravljali tudi o vzrokih padca proizvodnje, o zaskrbljujočem zniževanju potrošnje, o tehnokratskih in uravnilovskih tendencah nekaterih občinskih komisij za delitev dohodka, ki skušajo delovnim kolektivom vsiliti nekatere nesprejemljive rešitve. Nadalje so razpravljali o problemih izvoza, nekaterih nepotrebnih intervencijskih uvozih blaga, ki povzroča nekatere podjetje trenutne težave, problemih sodobnejše industrijske proizvodnje, nizkim osebnim prejemkom in principom nagrajevanja po delu, ki pomenijo eno od bistvenih rešitev iz gospodarskih težav.

O vseh teh in še nekaterih drugih aktualnih gospodarsko-političnih problemih bodo razpravljali tudi na skupnem plenumu Socialistične zveze in Zveze sindikatov za Slovenijo, ki bo 14. junija. O tem plenumu bomo obširneje poročali v naslednji številki Delavske enotnosti.

OB OBČNEM ZBORU OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V ZALCU

OKOREN DELOVNI KOMPAS

Poročevalec bere in skoraj vsak stavek, ki ga pove, je puščica, usmerjena v sindikalne podružnice, ali spodbudna aktivistična fraza oziroma deklarativna, časovno in krajevno neopredeljena politična »nalepka«.

...Sindikalne podružnice so se začele ukvarjati s posredovanjem cenejših blaga. Še na svojih letnih občnih zborih so o tem in o izletih več razpravljale kakor o proizvodnih vprašanjih in o delitvi dohodka... Razne probleme, nastale po uvedbi novega gospodarskega sistema, je obravnaval občinski sindikalni svet skupno s predsedniki sindikalnih podružnic, kljub temu pa je bilo akcij odločno premalo. Sindikalne podružnice niso izvajale sklepov plenuma, niso... niso... niso...

Ob vsaki poročevalčevi ugotovitvi se vsili vprašanje: zakaj?

Toda v referatu ni odgovorila. Ne pogloblja se v vzročno. Dvakrat je vendarle poskusil prodreti v ozadje posledic, toda diagonalno. Premajhno aktivnost sindikalnih delavcev in podružničnih odborov v celoti je pripisal tudi kadrovanju in zadnje čase premajhni povezavi z občinskim sindikalnim svetom, ki zaradi objektivnih težav — tako je dejal poročevalec — ni mogla biti na višini.

Kaj je bilo s kadrovanjem narobe in zakaj, ne zvemo. Prav tako ne drugih vzrokov premajhne aktivnosti, ki so morda, poudarjam morda, povzročili slabo kadrovanje. Poročevalec mimogrede kategorično zavrne sindikalne delavce, ki svojo premajhno aktivnost opravičujejo s tem, da se na splošno podcenjuje sindikalno delo. »Z večjo prizadevanostjo naj si pridobe veljavo.« Logično! Ugled raste z delom. Morda so pa delovni pogoji vendarle sporni in bi kazalo o njih izmenjati vsaj nekaj misli?

In nazadnje: zaradi kakšnih objektivnih težav sindikalni svet ni bolj pomagal podružnicam? Če eden ali dva odbornika nista mogla delati, je ostalo še okoli dvajset drugih odbornikov. Zadnje čase tudi ni. Kaj pa poprej?

Poslušam in z menoj poslušaj nekaj več ko sto dvajset delegatov:

»...Industrijska podjetja v naši občini so zaradi zastarelih osnovnih sredstev in rekonstrukcije v težavnem položaju... Skupna realizacija je v prvem tromesečju dosežena 100,1%... Storilnost je v primerjavi z lanskim prvim tromesečjem porasla za 48,4%...

Poročevalec navede glavne proizvodne uspehe in pomanjkljivosti vseh večjih delovnih organizacij v žalski občini. Poročilo je zanimivo. Pričakujem, da bo stroga gospodarska podoba občine (ki so jo mogoče postavili v gospodarskem oddelku ObLO) dopolnjena s sprejetimi in odklonjenimi pobudami in zaslugami, ki jih imajo sindikalni odbori za povečano proizvodnost ali boljše gospodarjenje. Toda pričakovanje se ne izpolni in v beležnico si na kratko zapišem: Gospodarsko poročilo za vsako prilžnost. Enako napeto in upravičeno ka-

kor mi, bi ga poslušala zbora proizvajalcev ali volivcev, letna skupščina SZDL ali kdorkoli.

Nekaterim referentovim trditvam so se zamajali temelji. Delegat iz Tekstilne tovarne Prebold in prosvetna delavka s Polzele se pritožita nad premajhno pomočjo občinskega sindikalnega sveta pri prenosu materialnih sredstev na ekonomske enote in pri sestavi pravilnikov o nagrajevanju po delu v prosvetnih kolektivih. Mimogrede učiteljica ovrže še poročevalčev trditve, da večina šol nima teh pravilnikov. Za zaključek pa opozori na vprašanje, ki je v žalski občini bržkone res boleče: Niže organizirane šole je občinski ljudski odbor brez konsultacije z učitelji in privoljenjema šolskih odborov priključil osemletkam. Oboji se zdaj upirajo samovolji občinskega ljudskega odbora (ali morda samo njegovega upravnega aparata?) in kršenju njihovih zakonitih pravic.

Delegati strpno odgrinjajo ozadje nekaterih poročevalčevih trditvev oziroma očitkov. Priznajo, da ekonomske enote doslej niso odigrale pomembnejše vloge, ker njihovih pristojnosti skorajda ni mogoče povečati, dokler uprave ne izpolnijo evidence, ki je potrebna za oceno gospodarjenja in gospodarskih uspehov. Sami sindikalni odbori z zahtevo ne prodrejo, pač pa lahko z druge strani naskočijo barikade stare miselnosti. S tem, da poskrbijo za izobraževanje upravljalcev.

Delegati dopolnijo še gospodarski pregled. Predvsem s težavami, ki pa verjetno nastajajo tudi drugje:

Tekstilna tovarna Prebold ima stare stroje. Proizvodni stroški in polna lastna cena so veliki, tako da blago izvažajo z zgubo. Zmanjšani dohodek jim dela preglavice pri odplačevanju anuitet za nove obrate. Če odplačilni rok ne bo podaljšan, kolektiv ne bo mogel izvažati 40% proizvodnje, kakor je predvidel...

V Tovarni nogavic Polzela trpi proizvodnja, ker niso redno založeni s pomožnim materialom in nadomestnimi deli. Ekonomske enote se trudijo, da bi povečale proizvodnost, toda včasih je tretjina delavcev brez posla, ker zmanjka pomožnega materiala... Težko jim je povedati, da tega nista kriva samoupravno in strokovno vodstvo, ampak neredno dodeljevanje deviz.

Tik pred koncem občnega zbora je razprava prešla okvire očitkov, obrambe in izpovedovanja individualnih težav in se strnila v zaključke, ki bodo sindikalnim delavcem verjetno najbolj koristili:

● Zadnja dva meseca v celjskem okraju upadala proizvodnost in proizvodnja. Preveč se govori o previsokih osebnih dohodkih in z neutemeljenim »režanjem« pasivizira tiste, ki so najbolj zaslužni za povečano storilnost — strokovnjake.

● Delovni kolektivi naj razmišljajo predvsem o tem, kako bi ustvarjali več dohodka in s povečano proizvodnostjo opravičili visoke osebne dohodke. Samo tako bo mogoče povečati tudi zasluge, ki ne zadoščajo za eksistenčni minimum.

● Predvsem pa: manj očitkov in več dejanj.

MARIOLA KOBAL

Zasedanje ustanovne skupščine Konference za družbeno aktivnost žensk za Slovenijo

Društvo novinarjev Slovenije je razdelilo Tomšičeve nagrade za najboljše novinarske prispevke, objavljene v minulem letu. Nagrajeni so bili: Tone GOŠNIK (»Dolenjski list«) za uredniško delo pri oblikovanju tega časopisa (na sliki prvi na levi); Dušan DOLINAR (Uredništvo »Delo«) za sestavek »Umor Lumumba« (drugi na levi); Sonja GAŠPERSIČ (Uredništvo »Delavska enotnost«) za sestavek iz gledališkega ciklusa: Še enkrat po prozaičnih gledaliških poteh (druga z desne strani); Milan GOVEKAR (Uredništvo »Delavska enotnost«) za sestavek: Ven iz začaranega kroga (tretji na levi); Milenko ŠOBER (RTV Ljubljana) za reportažo: Kar neval na kopnem in Aljoša FURLAN (Uredništvo »Delo«) za intervju s predsednikom republike Bolivije; prispevkom iz serije člankov iz Latinske Amerike (na sliki v sredini). Nagradjenec je čestital in izročil nagrade predsednik Društva novinarjev Slovenije Dušan BENKO (prvi z desne)

POSLOVNOST PRI INVESTIRANJU

(Nadaljevanje s 1. strani)
s podaljšanjem obdobja plačilnih rokov, crtanjem inuitet, popuščanjem pri izpolnjevanju prevzetih posebnih obveznosti (n. pr. glede izvoza, zmanjšanje uvoza itd.).

Nastane vprašanje, kako radikalno izboljšati opisne pomanjkljivosti dosedanjega sistema. Odgovor ni tako preprost, ker bi sicer že zdavnaj uveljavili spremembe, saj tovrstne slabosti ugotavljamo že dalj časa. Zato je mogoče samo nakazati nekatere misli o tem, v kakšni smeri moramo izpopolnjevati naš dosedanj sistem investiranja, da se bomo v prihodnje lahko bolj zanesljivo izogibali pomanjkljivostim, s katerimi smo se srečavali v pretekli praksi. Po vsej verjetnosti bi bilo treba spremembe uveljaviti v treh smereh: reorganizirati vlogo bank v režimu investiranja, spodbuditi poslovne interese obstoječih podjetij za ustanavljanje novih obratov namesto za ustanavljanje novih podjetij in čim bolj združiti različne funkcije (projekiranje, graditev, izdelava opreme) v procesu izvajanja investicij.

Tudi po uveljavitvi lanske bančne reforme se poslovnost naših bank ni bistveno zvečala. Če se omejimo le na področje investiranja, moramo ugotoviti, da banke sedaj lahko opravljajo nekaj pomembne pripravljalne in nadzorne naloge v procesu investiranja, vendar pa v končni posledici le niso dovolj ekonomsko zainteresirane za rezultate investiranja, saj svoje dohodke oblikujejo glede na obseg bančnih storitev, ki jih opravijo pri določenih investicijah. Ekonomski rezultat takšne investicije je brez vpliva na ekonomski položaj banke, ki sodeluje v procesu investiranja. Le neposredni del celotnih investicijskih sredstev, s katerimi poslujejo, so prava bančna sredstva, ki jih lahko banke plasirajo v skladu s poslovnimi načeli investiranja. Vse drugo pa so sredstva družbenih investicijskih skladov, pri katerih je vloga bank omejena le na tehnično izvajanje sklepov organov teh skladov.

Pri obravnavanju teh vprašanj se je seveda treba zavedati, da so določena materialna sredstva v vsaki organizirani družbi, toliko bolj pa v socialističnem gospodarskem sistemu, ki temelji na planskem usmerjanju razvoja gospodarstva, nujno potrebna za izvajanje nekaterih usmerjevalnih in vsklajevalnih funkcij na področju razširjene reprodukcije. Ta sredstva bi konkretno pri nas služila za razvoj nerazvitih območij in ključnih gospodarskih panog (energetike, metalurgije, kemije, prometa, nekaj časa verjetno tudi še za razvoj kmetijstva), saj sta od teh naložb odvisna skladnost in pravilnost celotnega družbenega in gospodarskega razvoja vseh panog in vseh območij. Ta sredstva naj bi se zbirala kot doslej v dolo-

čenih družbenih investicijskih skladih, družbeni organi teh skladov pa bi usmerjali ta sredstva samo za graditev največjih objektov splošno jugoslovanskega pomena, pri čemer bi morali dosledno upoštevati planske postavke in sklepe najvišjega predstavnika države, ki bi moral o vsakem takem pomembnejšem objektu tudi konkretno razpravljati. Ta sredstva bi torej zagotovila tiste neogibne pogoje, ki bi omogočali nemoten razvoj celotne predelovalne industrije in drugih panog gospodarstva. Po nekaterih izračunih bi lahko zagotovili ta sredstva z obrestmi od skladov v gospodarstvu, kar bi zadoščalo za pravilno delovanje tako zamisljenega sistema osrednjih usmerjevalnih skladov.

Druga akumulirana sredstva, namenjena za investicije, bi pripadala republiškim in lokalnim investicijskim skladom ter podjetjem. Funkcija republiških sredstev naj bi bila podobna funkciji osrednjih usmerjevalnih skladov — seveda za območje republike — medtem ko bi sredstva lokalnih skladov služila predvsem razvoju lokalnega gospodarstva. Nedvomno bi se v takem režimu bistveno morala povečati tako amortizacijska sredstva podjetij, kot sredstva njihovih skladov, saj bi obstoječa podjetja morala dejansko tudi sama skrbeti za svoj nadaljnji razvoj, ker načeloma sredstva družbenih investicijskih skladov ne bi služila za investicije v predelovalno industrijo.

Pravilen režim obrestovanja naloženih sredstev, ki jih njihovi nosilci trenutno ne bi potrebovali, bi omogočal bankam zadostno materialno osnovo za pomembnejšo samostojno investicijsko funkcijo. Sredstva podjetij bi se torej zbirala pri bankah, ki bi jih ponovno plasirale v gospodarstvo, seveda po izključno poslovnih načelih, saj bi bile banke ne samo odgovorne ylagateljem za vrnitev naloženih sredstev, ampak tudi ekonomsko zainteresirane, da z zbranimi sredstvi dosežejo največji možni ekonomski uspeh. To pa pomeni, da bi tak režim poslovnosti na področju investiranja v marsičem odpravil sedanje pomanjkljivosti, saj bi bila banka ekonomsko odgovorna za sredstva, ki jih je plasirala v morebitno nerentabilno investicijo. Sredstva bi se dejansko prav tako kot doslej prelivala med nosilci družbene reprodukcije, vendar pa bi fiskealne instrumente (n. pr. dosedanje stopnje prispevka od dohodka) nadomestil ekonomski interes. To pa bi že samo po sebi pomenilo bistven napredek glede na sedanji režim in izločilo vrsto možnosti za neekonomsko naložbo sredstev.

Poslovnost na področju investiranja pa bi razen tega lahko povečali tudi še s povečano vlogo obstoječih podjetij v investicijski graditvi. Zavedati se je namreč treba, da je povezano

investiranje v povsem nova podjetja z vrsto rizikov za družbo, kar pa lahko omejimo s tem, da izberemo obstoječa podjetja za nosilce investicijskega posla. S tem bi pospeševali koncentracijo sredstev in proizvodnje, z druge strani pa preprečili nastajanje vrste manjših novih podjetij, ki se v začetku borijo z različnimi težavami predvsem s področja organizacije proizvodnje in poslovanja. Povsem razumljivo je seveda, da bo banka, ki bo odobravalala sredstva, zelo pazljivo ocenila, ali bodo sredstva najbolje naložena, če jih posodi nekemu obstoječemu podjetju za razširitev zmogljivosti, financiranje kooperacije itd., ali pa s posojilom omogoči realizacijo zdravilnih načrtov in poslovne iniciative v nekem povsem novem podjetju. Vsekakor pa bi vendarle kazalo povečati možnosti obstoječih podjetij za graditev podružnic in pomožnih obratov — zlasti dislociranih — v vseh primerih, kadar gre za napredne ekonomske in tehnološke rešitve, ne pa za uvajanje še večje avtarkije v proizvodnjo.

Končno je mogoče s pospeševanjem ustanavljanja specializiranih investicijskih podjetij, ki bi združevala vse funkcije v procesu realizacije investicije: projektiranje, gradbeno izvedbo, izdelavo opreme, montažo, vodstvo poskusne proizvodnje, šolanje kadrov itd., zagotoviti precej boljše rezultate, prav tako pa tudi jamstvo in odgovornost pri investiranju.

Zanimiva je ugotovitev, da smo takšne oblike izvedbe investicij že prevzeli v nekaterih tujih državah, saj nas je ekonomski položaj tamkajšnjega trga k temu prisilil. Doma pa doslej kljub nedvomnim prednostim, ki jih nudi tak način investiranja, še nismo začeli s takšno prakso, čeprav bi nam lahko služila kot izvrstno priporočilo za organiziran nastop na tujih trgih.

Vse tri smeri možnih sprememb v dosednji praksi investiranja bodo nedvomno povečale ekonomsko odgovornost vseh tistih, ki sodelujejo v procesu investiranja, za uspešnost naložbe družbenih sredstev v zadevni objekt. Pri tem je seveda bistveno, da takšna odgovornost ni zgolj deklarativna, niti ni potrebno, da je določena s predpisi. Bistveno je — to pa zagotavlja tudi dejansko uspešnost takšnega sistema — da odgovornost izvira iz pravega poslovnega interesa za uspešnost investicijskega posla. Dokler pa bomo odlašali celo s proučevanjem in razpravo o tej problematiki, bomo seveda morali nenehno ugotavljati, da na področju investicij ne dosegamo tistih rezultatov, ki bi bili objektivno možni glede na velika sredstva, ki jih tržimo za te namene. Čeprav je vsaka naglica tudi tu škodljiva, pa ne bi bilo napak, če bi že v doglednem času vendarle vsaj preiskusili v praksi nekatere od možnih izboljšav na tem področju.

NE TRADICIJA, TRŽIŠČE USMERJA PROIZVODNJO

BREZ IZGOVOROV!

Precej težko bi primerjali proizvodne in druge probleme v tako različnih dejavnostih, kot sta na primer proizvodnja opeke in obutvene industrije, kajti že sam značaj dela povzroča občutne razlike. Toda za takšno, nevsakdanjo in morda drzno primerjavo smo se vendarle odločili samo zato, da bi ob njej opozorili na neko, dostikrat pozabljeno resnico: ne tradicija oziroma navade v neki dejavnosti, ampak tržišče usmerja proizvodnjo. Drugače rečeno: če prihaja do težav, potem se jih še najlažje prebrodi tako, da proizvajalec prilagodi svojo proizvodnjo tistim zahtevam in tistim potrebam, ki jih tako ali drugače postavlja tržišče.

To je seveda lažje reči, kot pa uresničiti v praksi. Toda nekateri primeri že opozarjajo, da mnogi proizvajalci že razmišljajo o tovrstnih problemih — navzlic temu, da se morajo, vsaj trenutno, spoprijeti z vrsto nepredvidenih težav.

Toda — povrnimo se k našemu primeru! Za lažjo primerjavo vzemimo en sam skupni imenovalec: proizvodnjo v naši obutveni industriji ter v opekarinah, najbolj tradicionalno dejavnost na področju gradbenih materialov.

Statistični podatki nam povedo, da so naše proizvodne zmogljivosti v teh dveh panogah že zdaj predimenzionirane glede na naše potrebe in možnosti. Vsekakor pa gre za resne zadeve, če ina na primer jugoslovanska obutvena industrija na zalogi dobro četrtino letne proizvodnje in da zaloge po opekarnah niso majhne; ne glede na to, da imajo v povprečju prodane le polovico predvidene letošnje proizvodnje.

Zakaj je tako, nas v podrobnostih in v tem sestavku ne zanimajo. Če pa poudariti poglavitne vzroke težav: omejitve investicij, kar prizadeva tako gradbeništvo kot proizvodnjo gradbenih materialov. In drugič: čevlarsko industrijo je prizadelo nekaj zaporednih slabih sezon (muhasta vreme!), predvsem pa to, da razen redkih izjem doslej še ni bila sposobna dati na trg take obutve, kot si je želi naš potrošnik.

Odgovor na vprašanje: kako iz težav? — je torej na dlani. Treba se je pač prilagoditi tržišču, analizirati vzroke, zakaj so posamezni izdelki bodisi predragi; kakšne so pripombe glede kvalitete in podobno. Seveda pa je žal res, da se takšne analize in razprave žal prepogosto in zelo rade zasujejo v napačno smer; v preveliko zaverovanost v lastne sile in sposobnosti; da se preveč naslonijo na »tradicijo«.

Samo primer iz naše slovenske čevlarske industrije: Že večkrat je praksa opozorila, da potrošniki želijo sodobno in lahko obutev, ki je v svetu lahko tudi izredno poceni v primerjavi s klasično obutvijo. Pri nas se zdaj dogaja, da potrošniki raje posegajo po čevljih novejših tovarnih iz drugih republik (na primer »Koštane« iz Vranja), ki so se že specializirale, kot pa po čevljih tistih tovarnih, ki sodobno in modno obutev proizvajajo le kot neke vrste dopolnilo k lastnemu asortimanu izdelkov. Slednji proizvajalci so namreč nekako izračunali, da se jim taka proizvodnja ne izplača, ker ni velikoserijska in je zatorej predraga v primerjavi s proizvod-

njo specializiranih tovarnih. Toda na to računico neverjetno hitro pozabijo, ko pregledajo še lastne in tuje proizvodne kalkulacije in »ugotovijo«, da jih druga podjetja posekajo zato, ker imajo v ceni vračunanih manj osebnih izdatkov. In potem se razprava brez konca in kraja vleče na relaciji: kaj bi bilo, če bi tudi pri nas imeli tako poceni delavce... Prav zaradi tega in pa zavoljo premajhne usmerjenosti v specializacijo (o tem smo pisali pred kratkim), pa se dogaja, da naša čevlarska industrija (razen redkih izjem) ne dosega tistih proizvodnih in izvoznih rezultatov, kot bi jih lahko glede na obstoječe zmogljivosti, glede na »tradicijo« in podobno.

In še drugi primer iz opekarništva: v Mariboru se je na primer dogodilo, da je bilo treba prav na hitro zgraditi precej nadomestnih stanovanj. Gradbeno podjetje, ki je prevzelo delo, je takoj ugotovilo, da z uporabo standardne opeke do predvidene roka stanovanja ne bodo gotova. Poiskati je bilo torej treba nekaj novega. Tovariši iz tega gradbenega podjetja so poklicali na pomoč še kolege iz drugega podjetja in kajpak tudi tovariše iz opekarnar. Skupaj so potem skonstruirali novo opeko (votlak) v velikosti šestih običajnih opek. Ta votlak s popularnim imenom »SKOK« (po »očeti«, podjetjih »Stavbar«, »Konstruktor« in »Opekarna Košaki«) omogoča bistveno hitrejšo gradnjo, saj je treba le 7 do 8 vrst opek za vsako etažo. Razen tega pa je že precej cenejši od navadnih opek.

Po vsem tem moramo odgovoriti zgolj še na vprašanje: zakaj se je tudi opekarna vključila v kooperacijo z obema gradbenima podjetjema. Samo zato, ker je bila zavoljo težav s prodajo življenjsko zainteresirana za tako proizvodnjo, ki bi šla v denar. »Skokov« pa bi tudi ob sedanji omejitvi investicij lahko prodali precej več, kot pa jih naredijo!

Namesto konca poudarjamo še enkrat, da so omenjene primerjave precej nevsakdanje in drzne. Priznavamo tudi to, da bi bila potrebna še bolj vsestranska obravnava; predvsem analiza vzrokov, ki vplivajo na težave. Toda ne glede na to je menda očitno, da naše industrijske proizvodnje ne bomo reševali na račun zaverovanosti v tradicijo in dosedanje dosežke, ampak jo bomo pospeševali in razvijali predvsem tako, če jo bomo dovolj elastično prilagajali potrebam in pogojem tržišča.

MILAN GOVEKAR

VARČNI MILIJARDERJI

Vrsti notranjih predpisov in pravilnikov reške tovarne žerjavov in livarne »Vulkan« se bo pridružil še eden, ki bo — potem ko bosta o njem razpravljala in ga prečistila kolektiv in delavski svet — urejal materialno odgovornost tistih ekonomskih enot, ki zvišujejo stroške in povzročajo škodo s škartom pri dodelavi. Pomožni obrat za popravilo tovarniških strojev bo moral celo dajati polletno jamstvo, da bo v okviru določenega roka na lastne stroške popravil ponovno pokvarjene dele strojev, ki so bili v popravilu, in poravnal izgubo tiste ekonomske enote, ki bo zaradi tega utrpela škodo.

TOVARNIŠKI ZAKON

Nekateri reški kolektivi urejajo vrsto zadev od primera do primera. Tako razpravljajo, ali bodo kaj zapisali tako ali drugače, glasujejo in preglasujejo, včasih pa ima ozeke voditeljev zadnjo besedo. V »Vulkanu« skušajo že dlje časa take reči urejati vnaprej, z notranjimi predpisi in pravilniki, ker kolektiv odloča o njih že takrat, ko še nikomur ne gre za nohte, kot se reče.

Tako so sprejeli predpise o gibanju materiala od tovarniškega vhoda do izhoda, navodila za upravljanje obratne organizacije, za naročanje, za obračunavanje in knjiženje investicijskih stroškov itd. Delavec ali delovna skupina, ki je proizvedla škart ali katere proizvodi so potrebni dodelave, ne more prevzeti novega dela, dokler ne popravi napake.

MATERIAL JE DRAŽJI, PROIZVODNJA PA CENEJŠA

Do nedavnega so na širših zborovanjih le malo govorili o izkušnjah »Vulkana«. Ko pa so začeli razčlenjevati lansko poslovanje reške industrije, so ugotovili, da je ta tovarna, so-deč po zaključnih računih, precej pred mnogimi drugimi glede zviševanja proizvodnosti in stalnega izboljševanja razmerja med osebnimi dohodki in skladi.

Lani se je skupni dohodek tovarne zvišal za 23,1 odstotka, materialni stroški proizvodnje pa za 13 odstotkov. Tovarna ni podražila niti enega svojih proizvodov, v nekaterih primerih je celo zniževala cene. Material, zlasti tistega, ki se je podražil, so uporabljali preudarnejše in

bolj smotrno, zato tudi visok čisti dohodek.

Pričačevali bi, da se bo v skladu z večjim čistim dohodkom (83,7 odstotka) znatneje povečala tudi vsota osebnih dohodkov, vendar je po tovarniških podatkih narasla leta 1961 v bruto znesku samo za 7 odstotkov, zato pa so se skladi povečali za 419 odstotkov. Predlanskim je znašalo razmerje med skladi in osebnimi dohodki 23:77, lani pa 51,5:48,5. Kljub skoraj nespremenjeni vsoti osebnih dohodkov so proizvajalci prišli na svoj račun. Pregledali so delovna mesta in ugotovili presežno delovno silo. Na delovna mesta tistih, ki so odšli k vojakom ali v pokoj, niso sprejemali nove delovne sile. Tako se je vrednost delovne ure zvišala za 25–30 odstotkov, kar je prineslo proizvajalcem ustrezno višje osebne dohodke.

»FOTO-KRITIKA«

Za vsemi številkami in odstotki, ki je tovarna ponosna nanje, so živi ljudje, kolektiv s skoraj 1000 proizvajalci, glede skupnega dohodka večkratni milijarderji.

Lani so veliko razpravljali o

proizvodnosti dela, o odstranjevanju odpadkov iz delavnic, o delovni disciplini. Načelno so se vsi strinjali, vendar so po sestankih včasih pozabljali na sklepe.

Potem se je zganila sindikalna podružnica.

Nekega jutra so se v tovarni pojavile novice v slikah na velikih plošči. »Ali veste, v kateri ekonomski enoti je to že mesec dni?« je bilo zapisano pod posnetkom kupa smeti, odpadkov in razmetanega orodja. Ali pa: »Mož zajtrkuje« pod tremi posnetki istega, slikanega ob devetih, desetih in pol enajstih.

Nekateri so se smejali, tisti, ki so bili prizadeti, pa so se jezili in grozili tovarniškemu fotografu, vendar se je kmalu spremenilo marsikaj.

Kako bodo porabili lani povečane tovarniške sklade? Največ bodo vložili v nove stroje, dalje v obratna sredstva in v graditev stanovanj, tako da se bodo velika vložena sredstva, podvojena in tudi potrojena z zmogljivostjo novih strojev, ponovno vrnila k marljivim, skromnim in varnim proizvajalcem »Vulkana«.

MILADEN PETRINIČ

Samo njegov jaz?

Pravijo, da računovodja njihovega podjetja sodi med tiste najboljše strokovnjake tega poklica, o katerih lahko govorijo samo v superlativih. No ja, če je tako, naj bo, čeprav si ta strokovnjak privoščiti tudi take zadeve, ki zaslužijo priznanje prav posebne vrste.

Dogaja se na primer, da nekaj dni pred izplačilom osebnih dohodkov iz njegovih ust pride »novica«, da bodo delavci dobili samo 80 % zaslužke. To zato, ker ni denarja. Tega pa spet ni zato, ker se samoupravni organi zanj niso znali pobrigati.

Pri izplačilu pa se pokaže, da delavci dobijo 100 % zaslužke in še nekaj odstotkov več, pač na račun večje storilnosti in boljšega dela. Toda zdaj ta vodilni uslužbenec razglasa, da je to dosegel ON, ki je uspel prepričati samoupravne organe, da so dovolili 100 odstotno izplačilo...

Nekateri v podjetju, zdaj res verjamejo, da je njihov računovodja najboljši in najbolj prizadeven bорец za delavčeve pravice. Kajti prav vsak delavec, ki se nemara

pritoži zavoljo nizkih prejemkov, prav iz njegovih ust izve, da bi mu ON že dal več. Toda — ne sme, ker samoupravni organi ne dovolijo...

Zal doslej še nismo zvedeli, da bi samoupravni organi in politične organizacije v tem podjetju karkoli poskusili, da bi nekako omajali »ugled« tega tovariša. Seveda je možno tudi to, da njegovih izjav ne jemljejo resno. Toda res je, da so nekateri v tem podjetju vendarle prepričani, da bi samoupravni organi, ki so jih izvolili proizvajalci, morda res delali v škodo delavcev, če ne bi bilo njihovega računovodje.

Zato bi bil nemara čas, da se tudi ta kolektiv zave, da ne more o ničemer odločati posameznikov »jaz«, ampak da ima kolektiv tudi svoj »jaz«, ki mu že dvanaest let pravimo: delavsko samoupravljanje. Kadar to zares zaživi, če vključi slednjega posameznika v upravljanje, odločanje in gospodarjenje; potem se kajpak ne bi več dogajale take zadeve, o katerih zdaj pripovedujemo v tem podjetju.

Predstavljanje

Ljudje se različno predstavljajo. Eni ti tako stisnejo roko, da se zviješ v paragraf od bolečin, drugi (priznajte, da so še bolj zoporni) ti togo pomole konce prstov, tretji pri predstavljanju lakajsko upognejo hrbet in ti pokažejo plešo tja do temena, če jo imajo...

V glavnem je predstavljanje zoprna reč. Mislim, da se ON strinja z menoj. Niti po telefonu se mi ni hotela predstaviti, čeprav ji po žici ne bi mogla pomoliti roke in ji z zadnjimi rezervnimi močmi (bilo je tik pred kosilom, jem pa v menzi) izvit vsaj vzdih...

Telefonirala sem v servis, če je moj hladilnik že popravljen. Najprej mi je neznani ON prijazno povedal, da je mehanski servis v pritličju, oni pa v prvem nadstropju, vendar »bodo pogledali«, kaj je mojim strojem.

Še minuta ni minila, ko je odloženo slušalko dvignila ONA.

»Kaj bi radi?« zaslišim med običajnim prasketanjem, ki spremlja telefonske dialoge. Po ihtivem, nenaravno dvignjenem glasu se mi vidi, da je natakajena.

»Nič, nič,« se ji opravičim, »čakam na vašega kolego. Hladilnik pri vas popravljajo...«

»Ja in mi naj tekamo v pritličje zaradi vas?!«

Poskušam ostati mirna:

»Zaradi mene bodite tam, kjer ste. Vaš tovariš...«

»Moj tovariš,« zdaj je bil njen glas vsaj za terco višji,

»vas je naprtil meni, Jaz se pa ne bom vintala po štingah. Sami pogledite, kaj je s hladilnikom.«

Nisem se kontrolirala, toda prav gotovo se je tudi pri meni zožila raza med glasilkama, ko sem jo vprašala, s kom pravzaprav govorim.

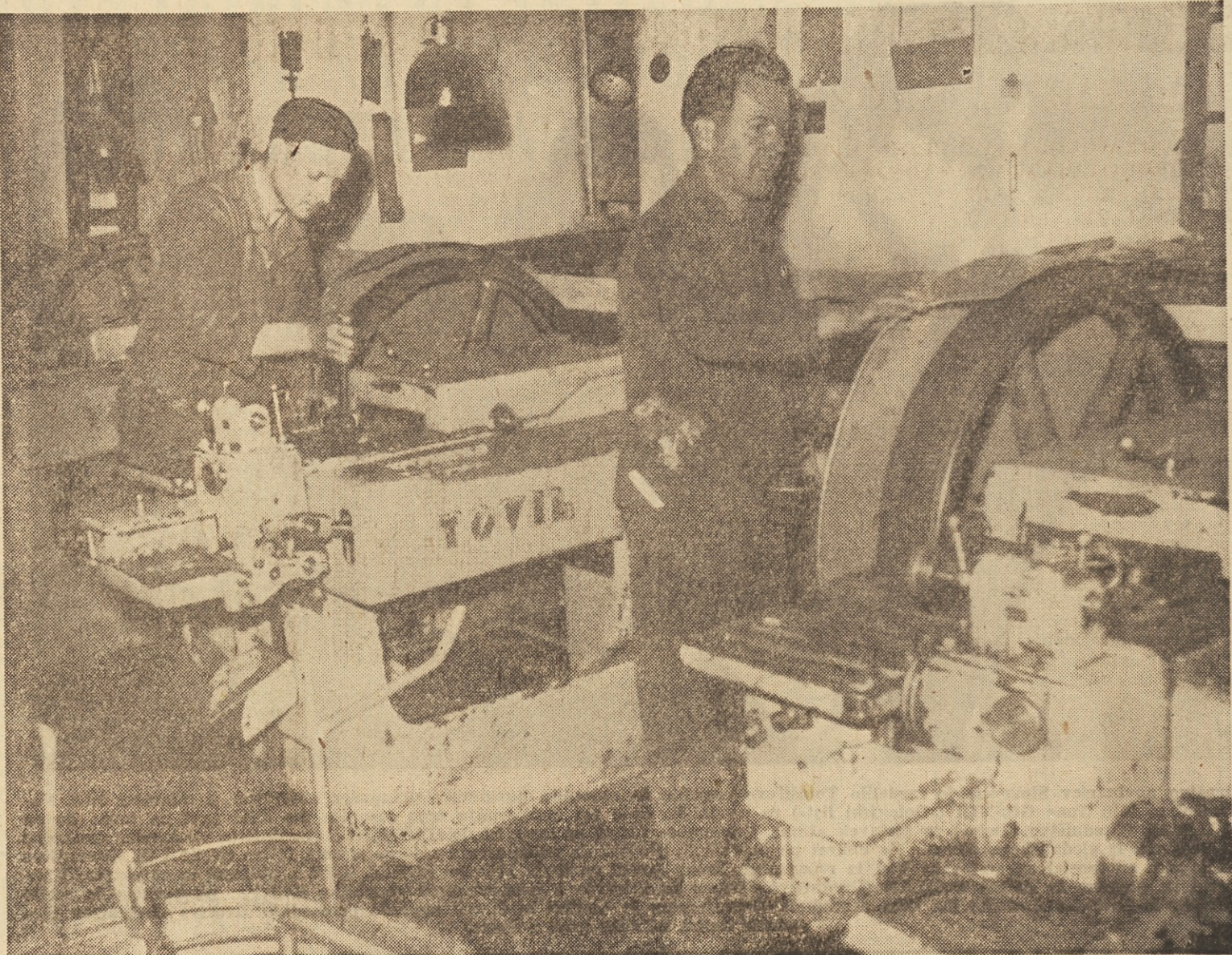
»S kom pa jaz?«

Povem ji razločno ime in priimek in znova vprašam, s kom imam čast govoriti. Toda ONA se ni hotela predstaviti. Najbrž sovraži predstavljanje.

IN Vendar se mi je predstavila.

H KRONIKI TEDNA SO PRISPEVALI:

1. PRIMAT Maribor — M. GOVEKAR
2. ONA, Uprava servisov Stanovanjske skupnosti Gradisce — MARIOLA KOBAL

V Tovarni vijakov na Viču se ne pritožujejo, da bi jim primanjkovalo dela. Povpraševanja po njihovih specialnih vijakih je namreč vedno več in njihove zmogljivosti postajajo za to premajhne. Odločili so se, da bodo razširili svoje delovne prostore za novo stiskalnico, skladišča in drugo. Tako bodo lahko izdelovali vijake več dimenzij in vijake s križnimi utorji, po katerih še posebej povprašujejo. Že do konca leta bodo tako lahko proizvodnjo podvojili

ZDRUŽEVANJE PROIZVAJALCEV
INVESTITORJEV IN UPORABNIKOV OPREME

Razgovor z Radivojem Golubovičem, predsednikom Sveta za strojogradnjo pri Zvezni industrijski zbornici

V zvezi s sodelovanjem strojogradnje kot panoge na šestem mednarodnem sejmu tehnike v Beogradu in tudi z nedavnim plenarnim svetom te panoge smo naprosili Radivoja Goluboviča, predsednika Sveta za strojogradnjo, naj pove svojo oceno in mnenje o dosedanjih dosežkih proizvajalcev strojev in opreme ter nakaže sedanje in perspektivne naloge. Predsednik Golubovič je poudaril potrebo po integraciji, govoril pa je tudi o izpolnjevanju industrijske tehnike, o surovinski bazi ter o prodaji na domačem in na tujih tržiščih.

Nagli, razgibani razvoj našega gospodarstva in še posebej strojogradnje zahteva nenehno in naglo izpolnjevanje sodobnih proizvodnih metod in širšo uporabo znanstvenih pridobitev. Zato naj na prvem mestu poudarim nalogo, da mora domače strojništvo spremljati tako razvoj svetovne ekonomike in sodobnih tehnoloških procesov kakor tudi razvoj drugih gospodarskih panog v naši državi.

Domače strojništvo je že zdaj sposobno z lastnimi proizvajalnimi silami izpolnjevati naloge v zvezi z razvojem lastnih zmogljivosti kakor tudi drugih panog, je dejal Radivoje Golubovič. Na temelju lastne tehnologije in konstrukcije lahko domači proizvajalci strojev in opreme zagotovijo zviševanje splošne ravni proizvodnih sil, seveda pod pogojem, če bodo hitreje reševali sedanje probleme.

To pomeni, da je treba glede te panoge izoblikovati politiko, s katero bomo odpravili pomanjkljivosti, ki zdaj motijo njen pravilni razvoj.

ZA BOLJ MNOŽIČNO
IN BOLJ EKONOMIČNO
PROIZVODNJO DELOV
IN KONČNIH IZDELKOV

Razvoj tehnologije in sodobnih procesov v vseh gospodarskih panogah, za katere proizvaja strojogradnja sredstva za delo, zahteva nove organizacijske oblike v industrijski proizvodnji strojev, naprav in opreme.

Za dosedanje proizvodnjo je dokaj značilna razdrobljenost proizvodnih zmogljivosti — je dalje dejal predsednik Golubovič — pa tudi organizacija proizvodnje na individualni tehnologiji, zasnovani na tehnično-ekonomski bazi lastne gospodarske organizacije, občine ali

komune. V takšnih pogojih smo kljub širokemu obsegu proizvodnje ostajali pri ozkem sortimentu. Takšna proizvodnja ni zagotavljala niti najosnovnejših pogojev za delitev dela in za razvoj kooperativnih odnosov, bila je draga, nerentabilna in nizko akumulativna. Spričo tega ni bilo mogoče reševati problemov, ki jih prinaša sodobni industrijski razvoj, kar je vsekakor povzročilo vse objektivne in subjektivne pomanjkljivosti v gospodarskih organizacijah.

Očitno je, da moramo iskati rešitev vseh teh problemov v enotni akciji, v združevanju proizvajalcev, investorjev in uporabnikov.

Dosedanje poskuse takšnih akcij so oteževali ozki lokalistični interesi in pojmovanja. Zato pričakuje izvršni odbor sveta panoge od gospodarskih organizacij v prihodnje vrsto konkretnih akcij.

Predvsem v okvirih jugoslovanske ekonomike morajo srednje skupine proizvajalcev v strojništvu ustanovljati poslovne skupnosti — združenja na enotni tehnološki in ekonomski osnovi. To pomeni, da si morajo razdeliti proizvodne programe, ne samo končne izdelke, temveč tudi komponente proizvodnje. Prek sveta panoge naj gospodarske organizacije usmerjajo in izvajajo politiko oblikovanja finančne osnove v vseh njenih oblikah (obratna, investicijska in devizna sredstva, plasman itd.). Delitev programa na komponente bo zahtevala tudi večje prizadevanje za standardizacijo delov in polizdelkov, za ustvarjanje solidne osnove za razvoj kooperativnih odnosov, hkrati pa bodo potrebni ozko specializirani proizvajalci pomožne industrije. Takšni odnosi nam bodo omogočili bolj množično in bolj ekonomično proizvodnjo delov, s tem pa tudi cenejši končne proizvode.

Nosivci integracije v okviru določene tehnološke skupine naj bodo praviloma tehnično in ekonomsko najbolj razviti proizvajalci, ki si lahko zagotovijo nadaljnjo rast z razvojem drugih poslovnih partnerjev.

ZA LASTNO TEHNOLOGIJO
IN KONSTRUKCIJE

Sedanja stopnja našega razvoja omogoča, da bo proizvodnja v prihodnje bolj in bolj zasnovana na lastni tehnologiji in konstrukciji. Zadnje čase ustanavljajo mnoge tovarne lastne

projektantske organizacije, razvojne centre in institute, pri čemer vsaka zase rešuje probleme v zvezi z izboljšavami. Po našem mnenju je takšno delo premalo učinkovito in predrago. Združitev teh sil v okviru skupin proizvajalcev bi pospešila razvojni proces.

Zaradi vsega tega je potrebno nadaljnje organizirano sodelovanje z instituti, zavodi in centri, sodelovanje z namenom, da bi zagotovili delitev dela in da bi inštituti raziskovali za zaokroženje skupine proizvajalcev. Za izpolnitev teh nalog bo treba bolj organizirano uporabljati sredstva Zveznega sveta za znanstveno delo.

Licence so prav gotovo pozitivno vplivale na razvoj jugoslovanske tehnike, dejstvo pa je tudi, da se nismo dovolj zavzemali za razvoj in izpolnjevanje te proizvodnje. Strojništvo bo tudi v prihodnje delalo po licencah, hkrati pa bo razvijalo lastno tehniko. Prav zato bodo morali proizvajalci sodelovati pri izdelavi meril za tehnično-ekonomsko upravičenost nakupa licenc, za revizijo sedanjih pogodbenih licenc in za licenčno proizvodnjo nasploh, da bomo odpravili sedanje pomanjkljivosti. Razvoj domače tehnike naj bo zasnovan na izmenjavi izkušenj.

Nadalje je poudaril Radivoje Golubovič, da lahko združeni proizvajalci dosežejo marsikaj tudi v zvezi s surovinsko osnovo. Dosedanja nestandardizirana proizvodnja je zahtevala širok sortiment surovin, zato so se proizvajalci zatekali na tuji trg. Če bi se skupno preskrbovali, bi lahko doma ekonomično organizirali vsaj del proizvodnje reprodukcijskega materiala. Vsakdo ve, da je organiziran nakup vedno cenejši, bolj ekonomičen in kvalitetnejši ter da — to je še posebej pomembno — pri takšnem nakupu ni težav z roki, ki jih postavljajo proizvajalci. Industrijski proizvajalci naj ne pričakujejo, da bo trgovina sama, brez njih uredila vse to.

SKUPAJ NA TUJEM TRGU

Čeprav izvoz strojogradnje nenehno narašča, še vedno ni v skladu z dejanskimi možnostmi. Integracija proizvajalcev je prav zato važna tudi za nastop na tujih tržiščih, kjer bolj in bolj zahtevajo celotne objekte in kompleksno mehanizacijo. Teh zahtev pa ne morejo izpolniti posamezniki, temveč le v sku-

pine združeni proizvajalci. Posamezne tovarne same zase finančno ne morejo ustreči vsem zahtevam tujih kupcev. Zunanjetrgovinske organizacije ne le niso prispevale h koordinaciji proizvajalcev pri izvozu, temveč so v nekaterih primerih celo negativno vplivale na enotno akcijo.

Vse to kaže, da lahko le skupine proizvajalcev ustrezajo vsem zahtevam organiziranega nastopa, bodisi s tem, da pripravijo skupne razstave, bodisi s skupnim nastopom na domačih velesejmih, kakor je to na letošnjem, po vrsti šestem mednarodnem sejmu tehnike v Beogradu, ali pa z vključitvijo servisov zunanjetrgovinskih organizacij.

V zvezi z domačim trgom: proizvajalci bi morali dajati pobudo za sodelovanje z uporabniki proizvodov svoje panoge, tako da bi vedeli, kakšna oprema je potrebna. Zato je nujno, da ponovno pregledamo proizvodne programe.

Na koncu še nekaj besed o cenah, ki niso vselej instrument za izboljševanje proizvodnje. Četudi zagotavljajo visoke cene 32 odstotni dobiček, negativno vplivajo na proizvodnjo, če s tem omejujejo obseg sortimenta. Morda je tudi v tem iskati vzroke za nazadovanje proizvodnosti.

V pogojih nižjih cen, večje prodaje in s tem večje, boljše organizirane in bolj ekonomične proizvodnje lahko dajejo tudi nižje stopnje dohodka večjo akumulacijo, je zaključil Radivoje Golubovič.

DELAVSKA
ENOTNOST

Ostanovljena 20. novembra 1942.
List izdaja republiški svet
ZSJ za Slovenijo. Glavni in
odgovorni urednik:

VINKO TRINKAUS

Urejuje uredniški odbor: Peter
Dornik, Sonja Gasperšič, Mi-
lan Maver, Janez Voljc. Teh-
nični urednik: Janez Šuster.
Naslov uredništva in uprave:
Ljubljana, Kodlarjeva ul. 2,
poštni predal 313-VI, telefon
uredništva: 33-722 in 30-672 —
Račun pri Narodni banki v
Ljubljani številka računa: 600-11/1-365
— Posamezna številka stane
20 din — Naročnina je: četrt-
letna 250, polletna 500 in letna
1000 din — List tiska CZF
— Ljudska pravica — Poštnina
plačana v gotovini

RAČUNOVODJA LJUBLJANSKEGA AGROKOMBINATA JE ZADNJE ČASE VELIK REVEŽ. OBČINA, OKRAJ IN BANKE ŽE NEKAJ TEDNOV ODREKAJO PODJETJU POROŠTVA IN POSOJILA IN ZAHTEVAJO PREGLED NAD NJEGOVIM FINANČNIM STANJEM TER DOKAZE O KREDITNI SPOSOBNOSTI: ZAKLJUČNI RAČUN

ZA LANSKO LETO. EVIDENCI BREZ KNJIGOVODSKE DOKUMENTACIJE NE VERJAMEJO VEČ, ODKAR JE VIŠJE GOSPODARSKO SODIŠČE IZREKLO ZA OKOLI 150 MILIJONOV SODNIH PREPOVEDI NA ČISTI DOHODEK AGROKOMBINATA IN ŽIVI LE-TA KLJUB VELIKEMU BOGA-STVU TAKO REKOČ OD POSOJIL...

RAČUNOVODJA NE MORE SPATI

Da ne bo pomote: Agrokombinat veliko pomeni v kmetijski proizvodnji. Ljubljanske mlekarne dobivajo dnevno z njegovih posestev okoli 17.000 litrov mleka, perutninarska farma vsak dan založi trg z okoli 3000 piščanci, do maja je Agrokombinat izvozil za 60.000 dolarjev bekonov, pitane in plemenenske živine.

Se tuje delegacije, ki vedno pogostejše prihajajo v Agrokombinat (in motijo delo), občudujejo moderno urejene farne in kolektivne farmarje, ki bodo letos predvidoma ustvarili za pet milijard in pol bruto proizvodnje.

Delavci so postali pridnejši. »Po dvanajst ur delajo,« pravi vodja obrata v Zadobrovi, »pa nobeden ne vpraša, če bo dobil nadure plačane. Z nagrajevanjem po enoti proizvoda se je odnos do dela bistveno spremenil. Osemdeset hektarov zemlje imamo več kot lani, ljudi pa je šestinideset manj, pa je vendarle vse postorjeno. Niti enega traktorja nismo dokupili...«

Letos bodo predvidoma prahrinili okoli 80 milijonov dinarjev samo pri nastelju. Živina živi na lesenih rešetkah in ne bo treba več kupovati v Vojvodini slame po 17 dinarjev za kilo. Razen tega razvažanje gnojna manj stane, ker je skoncentriran... Povečujejo pašnike, meliorirajo zemljišča...

Sami dokazi o napredku Agrokombinata. In vendar je podjetje v takšnih finančnih skrajnostih, kakor še ni bilo v teh dveh letih, odkar obstoji.

PREDOLGO SO JIH »UJČALI«

Zlo se je začelo takrat, ko se ga še nihče ni zavedal. Agrokombinat je prosil posojilo za posojilom in jih tudi dobil. Do lani se jih je nabral okoli dve sto skupaj z tistimi, ki so jih kmetijska posestva prinesla k »hiši«. Samo moščanski občinski odbor je dal za štiri milijarde poroštev.

Niti tisti, ki so dajali porošstva, niti kreditorji pa do lanske jeseni niso resno zahtevali, da Agrokombinat razčisti svoje finančno stanje in ugotovi rentabilnost naložb ter proizvodnje. Šele ko so upniki preko sodišča zahtevali okoli sto petdeset milijonov in je podjetje prišlo v kronične škipce zdaj zaradi obratnih sredstev, zdaj zaradi odplačevanja anuitet so se vsi zamislili, kako je pravzaprav s kreditno sposobnostjo in gospodarjenjem Agrokombi-

nata in dvignili vris in krik nad neurejenim knjigovodstvom.

Knjigovodstvo pa je pravzaprav že vseskozi šepalo in vendar to ni šlo nikomur preveč na živce. Na občini so ob vsakem poročstvu godrnjali, naj jim Agrokombinat predloži zahtevano knjigovodsko dokumentacijo, nazadnje pa so tudi brez nje ugodili prošnji. Majčkeno, čisto majčkeno krivde, da ima Agrokombinat 200 investicijskih kreditov in prazno blagajno, pa so najbrž krivi tudi drugi. Farma bekonov v Ihanu je že skoraj dograjena, investicijsko posojilo pa še ni odobreno. Kdo je dal denar zanjo? Nekdo ga je pač moral dati, in sicer — protizakonito...

»Ze v navado jim je prišlo, da medtem, ko sestavljajo investicijske načrte, gradijo in šele potem iščejo sredstva,« ugotavljajo v Narodni banki 614.

Najbrž je ugotovitev točna, toda te »navade« ne bi bilo, če Agrokombinata ne bi vsi po vrsti »ujčali« in mu zaradi perspektivnosti gledali skozi prste...

NA LITER MLEKA 20 DIN AMORTIZACIJE

Agrokombinat je zgradil z izposojenim denarjem moderne hleve in uvozil jersy krave, ki dajejo zelo mastno mleko. Zdaj pa ugotavljajo, da znaša amortizacija na liter mleka »samo« dvajset dinarjev...

Takrat, ko so povečevali število krav, ni Agrokombinata nihče vprašal, ali imajo zanje dovolj krme in nastilja. Posledice: ko je zmanjkalo osnovnih krmil, so jim polagali močna krmila, ki so razmeroma zelo draga, slamo za nastilj pa so morali kupovati v Vojvodini...

Razumljivo, da je vse poviševalo proizvodne stroške in zmanjševalo čisti dohodek Agrokombinata.

Toda do uvedbe novih gospodarskih instrumentov to nikogar ni prizadelo. Glavno, da je imela Ljubljana dovolj mleka...

Zdaj, no, zdaj, je stvar malce drugačna. Na občini jih je začelo skrbeti, kako in kaj z deficitom, ki nastaja pri proizvodnji mleka. Ljubljanske mlekarne resda plačujejo mleko s 6 % maščobe po 72 dinarjev, toda proizvodni stroški znašajo 92 dinarjev... Povprečna razlika med polno lastno ceno in prodajno ceno pa se suče pri litru okrog 34 dinarjev. Malce preveliko breme za Agrokombinat kljub temu, da dobi deset

dinarjev regresa na vsak liter mleka.

Ali naj molznice prodajo? Ljubljana ne bi imela zadosti mleka in bi ga morala spet voziti iz Tolmina in Bovca. Prevoz bi stal več kakor znaša deficit Agrokombinata pri mlečni proizvodnji. To se torej ne splača. Naj potem Agrokombinat še naprej sam pokriva zgube, ki so pri tej proizvodnji skorajda nujne, čeprav poveča krmno bazo?

Sicer pa: marsikaj je Agrokombinat zgradil po direktivah »od zgoraj«, zdaj, ko je prišel v finančne težave, pa si lepo vsi po vrsti umivajo roke in pripisujejo krivdo slabemu knjigovodstvu...

SAMO OBTŽEBA

V Agrokombinatu priznavajo, da so zastavljali knjigovodstvo.

»Skrbeli smo predvsem za nove gradnje in večjo proizvodnjo,« pravi lanski predsednik upravnega odbora Franc Dolinar, »buchhalterji« so se nam videli, po pravici rečeno, nepotrebno zlo.

Šef gospodarsko-računskega sektorja pa si očitno tudi ni vzel k srcu, da bi vodstvo prepričal, kako pomembno je knjigovodstvo za ugotavljanje ekonomičnosti proizvodnje in gospodarjenja. Namesto da bi poskrbel za ažurnost knjigovodstva, je tekal okoli zaradi posojil. Šele jeseni, ko so bančniki in občinski predstavniki zahtevali red, je plaho priznal, da ima premalo ljudi in da tekoče knjižijo samo upnike in dolžnike, ker za drugo ni časa...

Kmalu nato je Agrokombinat namestil šestnajst novih knjigovodij, deloma po obratih deloma pa v centralnem knjigovodstvu, da bi spravili račune v red in do 31. marca letos sestavili zaključni račun, kakor so obljubili na sestanku s predstavniki bank in občinskega ter okrajnega ljudskega odbora. Šefi ekonomskih enot so morali osebno obljubiti, da bodo surove bilance nared do 20. februarja, čiste pa proti koncu marca.

Šefi ekonomskih enot so obljubo izpolnili. Glavni računovodja je konec februarja oddal surovo bilanco podjetja v narodno banko. Vrnil pa se je slabe volje. Papirje so v banki samo na hitro preleteli in mu jih vrnil, češ da so bilančne postavke nastale v glavah knjigovodij... Branil se je, da to ne drži in predlagal, naj se pridejo prepričati, da so številke točne, toda ko jih je doma »pozorneje« pregledal, je začel sam dvomiti vanje.

Knjigovodje ekonomskih enot so mu skesano priznali, da jim je zmanjkalo časa za razčiščenje presežkov in primanjkljajev in da za nekatera osnovna sredstva ne morejo ugotoviti, kako so jih dobili ali kje so.

In ti presežki in primanjkljaji še zdaj niso do konca razčiščeni, kakor je pred kratkim priznal šef gospodarsko-računskega sektorja. Do 10. junija — podaljšanega roka za oddajo zaključnih računov v kmetijskih gospodarskih organizacijah — bo bilanca sicer sestavljena, vprašanje pa je, če jo bodo organi družbene evidence potrdili... Prejšnjo so jim že zavrnil zaradi nekaterih spornih postavk.

ČE BI POPREJ VEDELI

Načelnik gospodarskega oddelka na okrajnem ljudskem odboru zelo trezno presoja vzroke knjigovodskih težav v Agrokombinatu:

»Polomili so ga ob sami ustanovitvi. Kmetijska posestva

oziroma sedanjí obrati tega podjetja so imeli računovodje. Eni boljše, drugi slabše, vsi pa so poznali proizvodnjo in stanje osnovnih sredstev in bi verjetno najbolje sestavili likvidacijske bilance. Toda vodstvo Agrokombinata ni tega zahtevalo od njih, ampak je dopustilo, da so si poiskali druge službe... Na kmetijskem posestvu v Grosupljem, ki je nastalo približno takrat kot Agrokombinat, nimajo s knjigovodstvom posebnih težav, ker so bili modrejši. Dobre računovodje so po sestavi likvidacijskih bilanc obdržali in delo je teklo normalno naprej... Do ustanovitve ekonomskih enot je imel Agrokombinat po vseh obratih samo evidentirarje, po mojem je v tem času nastalo največ primanjkljajev in presežkov. Obrati so drug drugemu dajali osnovna sredstva, ne da bi te rošade javljali centralnemu knjigovodstvu.

V Agrokombinatu malo lepše prikazujejo svoj »knjigovodski kikser«. Izgovarjajo se na neurejena knjigovodstva pred fuzijo obratov in se sklicujejo na »direktivno« naglico pri združevanju in ustanavljanju ekonomskih enot, češ da zaradi časovne stiske niso mogli izvesti rednih likvidacij in solidno organizirati knjigovodstev.

Verjetno je nekaj resnice tudi v njihovih trditvah, vendar eno drži: če bi jih načelnik oddelka za kmetijstvo pravočasno opozoril, naj nekdanje računovodje toliko časa obdržijo, dokler ne sestavijo zaključnih računov, bi jih obdržali. Zdaj jim seveda takšna kritika ne more več pomagati...

OPTIMISTI

Kakorkoli je hudo, da od aprila ne dobijo ne porošstva ne posojil, ker niso predložili zaključnega računa, so v Agrokombinatu po svoje zadovoljni, da je prišlo do tega.

Delavci imajo knjigovodje rahlo v želodcu, ker so s svojo počasnostjo javno diskreditirali ves Agrokombinat in potemtakem tudi njih, nečesa pa najbrž ne bi napravili, če bi še kdaj vrednotili delovna mesta: konjarju ne bi priznali več točk kakor knjigovodji. Saj jih niso priznali, samo poskušali so mu dati prednost, preden so jih ljudje iz uprave opomnili, da to ne gre. (Če so jih prepričali, je poglavje zase.)

V želodcu pa imajo buchalterje še iz čisto osebnih

razlogov. Že nekajkrat so dobili en dan ali dva prepozno kuverte z zaslužki, ker so knjigovodje ekonomskih enot predolgo mečkali liste osebnih dohodkov.

Toda kljub želodčnim težavam, ki jih povzročajo knjigovodje, vidijo delavci, da jih pravzaprav zelo potrebujejo. Seveda dobre. Včasih pa so dobre in slabe metali v en koš kot »nekurantno« robo, ki so si jo izmislili birokrati. Treba je redno spremljati proizvodne stroške, polno lastno ceno, podražitev in pocenitev in tako naprej. Brez tega še osebnih dohodkov ne morejo pravilneje deliti po delu in ekonomskem uspehu... Enota proizvoda je sicer znana in tudi to, koliko dobiš od nje, toda če imaš pri proizvodnji te enote trikrat več stroškov... Kaj potem? Ali če varčuješ?

Neurejeno knjigovodstvo torej zavira razvoj ekonomskih enot in boljše gospodarjenje. Zato je centralni delavski svet že letos od aprila ukazal izplačevati vsem knjigovodjem po 50 dinarjev akontacije na posamezno točko, in ne šestdeset. Po izračitvi zaključnega računa dobe razliko izplačano.

»Kaznjenci« so lahko zadovoljni, saj je enaka usoda doletela šoferja, komercialiste, na-

bavnega referenta in še veliko drugih, ki — priznajte — nimajo veliko skupnega s konti in z bilanco. Centralni delavski svet je pač mislil, da bodo vsi ti živi bič, ki se bo sam od sebe vihtel nad knjigovodstvom in knjigovodje priganjal...

Sreča, da po krivem kaznovani še kar mirno prenašajo kazen.

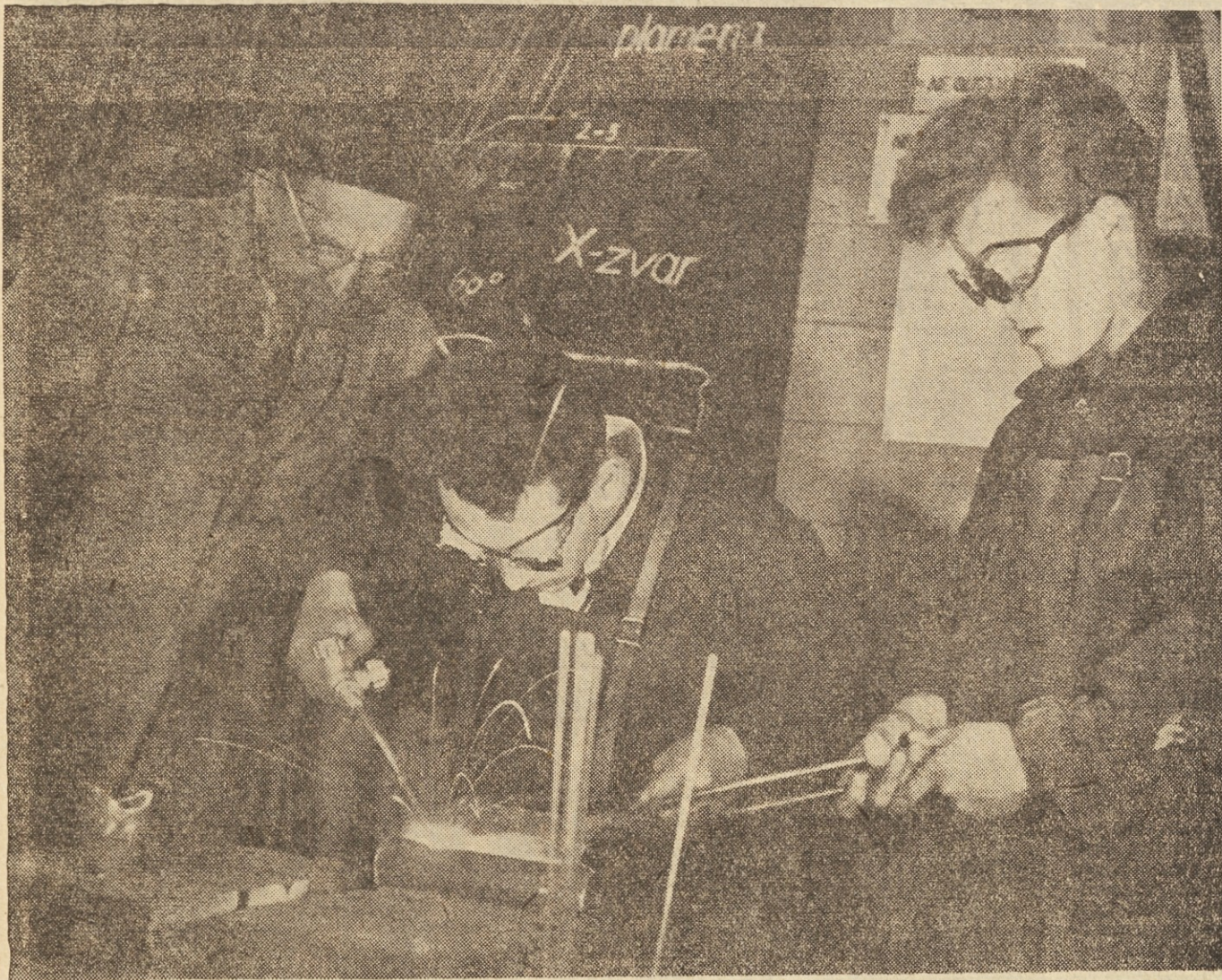
Sicer pa, ni vrag, da se bo dolgo vlekle, četudi knjigovodstvo letos redno knjiži samo dolžnike. Triinštirideset ljudi se v Agrokombinatu ukvarja z evidenco in knjigovodstvom, nekaj bo že nastalo iz tega.

»Ko bo ta nesrečna bilanca za nami,« kuje sekretarka ZK načrte za prihodnost, »bomo poklicali na pomoč strokovnjake iz industrijskih podjetij, da čimbolj poenostavimo knjigovodstvo in ga prilagodimo ekonomskim enotam.«

Šef gospodarsko-računskega sektorja pa ne dela nobenih nartov. Že lani je hotel oditi iz Agrokombinata, pa se je pustil pregovoriti, da poskrbi še za zaključni račun. Kmetijske računovodje in knjigovodje je namreč težko dobiti. Se teže sposobne specializirane računovodje in knjigovodje. In najteže sposobne organizatorje...

MARIOLA KOBAL

Pod strokovnim vodstvom učitelja praktičnega pouka se učenca litostrojske industrijske šole seznanjata s tehniko varjenja

Iz izobraževalne prakse Litostroja

ENOTIRNOST Z RAZLIČNIMI POTMI

Z začetkom letošnjega šolskega leta so v Litostroju reorganizirali dotedanji sistem izobraževanja kadrov in namesto dvotirnosti — to je izobraževanje in vzgoja kadrov po šolski poti in nato imenovanem šolskem centru in izobraževanja za delovna mesta v izobraževalnem centru podjetja — zasnovali enoten sistem v okviru šolskega centra. S tem so po eni strani dosegli, da so sredstva, namenjena za izobraževanje veliko bolj smotno izkoriščena, prav tako pa jim je ta organizacijska sprememba omogočila, da so se izognili preobremenjevanju predavateljskega in inštruktorskega kadra. V tej novi organizacijski shemi je šolski center prevzel skrb za neposredno izobraževanje, torej povsem operativne vzgojno-izobraževalne naloge, medtem ko se je referat za vzgojo kadrov pri kadrovskega sektorja usmeril v ugotavljanje profilov delovnih mest in poklicev, ugotavljanje potreb po izobraževanju, programiranje izobrazbe, zbiranje prijav za posamezne oblike izobraževanja v šolskem centru in izven podjetja, spremljanje rezultatov izobraževanja in razvijanje novih metod izobraževanja.

Že resolucija o strokovnem izobraževanju Zvezne ljudske skupščine, še bolj pa novi Zakon o finansiranju šol je gospodarskim organizacijam omogočil, da si izoblikujejo razvejan in predvsem svojim potrebam prilagojen sistem strokovnega izobraževanja kadrov. Stopnja pa, do katere so gospodarske organizacije izkoristile to možnost, je različna od primera do primera, nanjo so vplivali najrazličnejši motivi; subjektivnega in objektivnega značaja, od tega, da gospodarska organizacija ni imela za vzgojno izobraževalni proces dovolj strokovno usposobljenega kadra, do preskromnih finančnih sredstev pa tudi do dokaj kratkovidne kadrovske politike in podcenjevanja vpliva strokovne usposobljenosti na dvig produktivnosti. V Litostroju pa so to možnost temeljito izkoristili.

V šolskem centru izobražujejo kader samo za lastne potrebe, pripoveduje direktor Pavel Perko. Potrebe podjetja pa so tolikšne, a tudi kapaciteta prostorov je premajhna, da centra ne moremo odpreti navzven. Se posebno velja to za industrijsko šolo.

Za katere poklice izobražujete v industrijski šoli in ali je učni program prilagojen potrebam podjetja?

— Industrijska šola izobražuje široke profile poklicev strojni kjučavničar, konstrukcijski kjučavničar, strugar, obratni električar, livar in modelni mizar. Zadnji dve leti se je pridružil še oddelek za tehnične risarje, ki pa ga bomo z letošnjim letom ukinili, ker bodo z dosedanjimi absolventi potrebe podjetja po tem kadru zadovoljene. Kljub tem širokim in zato tudi splošnim profilom osnovnih poklicev pa smo kolikor je bilo pač mogoče prilagodili učni program potrebam podjetja, zlasti pri praktičnem pouku.

In kako ste organizirali praktični pouk? Ali ste se odločili za načelo didaktičnih vaj ali proizvodnega dela?

— Praktični pouk imajo učenci v šolskih delavnicah. Pri tem smo si prizadevali, da bi čim več teoretičnega znanja dobili že pri praktičnem pouku. Prvi letnik ima v programu praktičnega izobraževanja v glavnem didaktične vaje, drugi letnik si že v celoti pridobiva praktično usposobljenost pri proizvodnem delu, medtem ko so učenci tretjega letnika skoraj ves čas praktičnega pouka na delovnih mestih v podjetju. To pa pomeni, da se abiturientom industrijske šole pri vstopu v delovno razmerje s podjetjem ni potrebno znova začeti učiti. Zahteve njihovega delovnega mesta so jim dobro znane. Ob tej redni šolski smeri je pa center razvil tudi oddelek za odrasle. Namenjen je predvsem tistim delavcem, ki svoj poklic praktično obvladajo, nimajo pa zanj potrebne teoretične izobrazbe. Ta študij je razdeljen na tri semestre, od katerih vsak traja po tri mesece. Po zgoščenem programu predelajo slušatelji vso snov, ki jo terjajo njihov poklic. Šolski center pa je pod pokroviteljstvom

in strokovnim nadzorom ljubljanske tehniške šole organiziral tudi tehniški strojni oddelek za odrasle. Program je v prvih dveh letnikih enak programu, ki ga je izdelala ljubljanska tehniška šola, v zadnjem letniku pa nameravajo program nekoliko specializirati in prilagoditi zahtevam podjetja. Tako naj bi slušatelji dobili nekoliko bolj poglobljeno znanje v hidravliki, strojnih napravah, črpalkah, diesel motorjih in dvigalih.

— Razen tega pa šolski center organizira najrazličnejše tečaje, kot jih pač zahteva podjetje, nadaljuje pogovor direktor Perko. Od tečajev tujih jezikov za monterje in druge delavce v podjetju, do tečajev za visoko kvalifikacijo, uvažalnih seminarjev, organizira dopolnilno izobraževanje na delovnih mestih in priučevanje za delovna mesta. Razen tega pa je šolski center prevzel še štipendiranje kadrov, organizacijo strokovne prakse, in organizacijo izobraževanja izven podjetja.

Kdo pa v podjetju skrbi za družbeno-ekonomsko in idejnopolično vzgojo proizvajalcev?

— Tudi to je prevzel center. Del tovrstnega izobraževanja smo vključili v redne oblike izobraževanja, v posamezne strokovne seminarje in tečaje, na zahtevo družbeno-političnih organizacij in samoupravnih organov v podjetju pa se

veda pripravimo tudi zaključene seminarje.

Ali pa boste tudi v prihodnje obdržali sedanjost vsebinsko in programsko orientacijo centra?

— Večjih sprememb najbrž ne bo. Če seveda odštejem to, da bi naj industrijska šola postala poklicna šola.

Vendar izobraževalnega procesa ne moremo obravnavati povsem ločeno od ugotavljanja profilov delovnih mest in poklicev, ugotavljanja potreb po izobraževanju in planiranju izobrazbe. Načrtno delo na teh področjih je pravzaprav osnovni pogoj za načrtnost in smotnost v neposrednem izobraževalnem procesu. Vedno znova pa moremo ugotoviti, da so gospodarske organizacije sicer skrbno organizirale sam sistem izobraževanja, kakšne kadre in v kolikšnem številu jih bodo v prihodnjih petih ali desetih letih potrebovale, ne ve nobena izmed njih. Posebna izjema v tem primeru tudi Litostroju ni.

Sicer pa je podrobnejši program potrebe po kadru za daljše časovno obdobje težko pripraviti, pripoveduje načelnik referata za vzgojo kadrov v Litostroju Alfred Tomažič. Nenehne spremembe v družbeno-ekonomskem mehanizmu nam spreminjajo strukturo proizvodnje in s tem tudi strukturo kadrov. Smo pač podjetje za investicijsko opremo.

A kako daleč ste v pripravi profilov delovnih mest in poklicev ter s tem programiranja izobrazbe?

— Skupno z jeseniško železarno in kranjsko Iskro pripravljamo profile poklicev za orodjarja, strojnega kjučavničarja in strugarja ter programiramo potrebno izobrazbo zanje. To so samo prvi trije izmed dvanajstih širokih profilov poklicev, kolikor jih bomo morali pripraviti v podjetju. Število ožjih profilov za delovna mesta pa bo bržčas preseglo število 700. Skratka, precej zahtevno delo.

Pod vprašajem

PERSPEKTIVA KLUBOV

ALI: ZAPLET NA RELACIJI TEZA — ANTITEZA

Dajmo prednost tezi. Takole bi jo lahko v postojnskem — in bržčas tudi še v katerem drugem primeru formulirali: klubi niso samo ena izmed najbolj privlačnih oblik estetskega izobraževanja in kulturne vzgoje, postali so oblika idejno-politične, družbeno-ekonomske vzgoje državljanov, postali so oblika družbenega življenja in udejstvovanja širokega kroga prebivalcev določenega kraja. Pri tem je treba dodati le še to: težnja po ustanavljanju klubov je zelo velika.

In da je temu tako, lahko v postojnski občini poiščemo precej dokazov. Že če bi pogledali samo na zemljevid klubskega življenja v občini, bi nas presenetil podatek, da imajo štirinajst klubov in da se je menda prav v zadnjem tednu ali štirinajstih dnevih to število še povečalo za dva na novo ustanovljena kluba. V seznamu ustanoviteljev pa lahko preberemo najrazličnejše naslove: Svobode in prosvetna društva, krajevne organizacije Socialistične zveze, sindikalne podružnice, knjižnice, delavske univerze... Kot primer pa je bržčas najbolj značilna vas Smihel, kjer so domačini zbirali sredstva za spomenik padlim borcem, so pa ob koncu akcije svoj prvotni načrt spremenili in namesto gradnje spomenika adaptirali eno izmed gospodarskih poslopij v kraju, uredili v njem klubske prostore, spominu padlim pa se oddolžili s spominsko ploščo.

Življenje v klubih je raznoliko. Fotografski dokumenti pripovedujejo, da se ponekod zbirajo ljudje ob televizorju, da so drugod k temu dodali še časopise, knjige, revije, šah, namizni tenis, družabne igre. V razvitejših klubih, na primer v Postojni, Pivki, Prestranku in še v nekaterih drugih večjih središčih je življenje še veliko bolj razgiban, pripravljajo klubske večere s posebnim programom, filmske predstave, javne tribune o najbolj perečih družbenih in ekonomskih problemih, predavanja najrazličnejše tematike, organizirajo pripovedovanje pravljic za najmlajše... Skratka, vsebina klubskega življenja je zelo pisana in zmanjkalo bi prostora, če bi hoteli napisati več ali manj popoln seznam te dejavnosti.

Antiteza dosedanjim ugotovitvam pa se pravzaprav razkriva v pojavu, da je kljub prvotnemu interesu za klubske življenje obisk kmalu začel upadati. Ali, kot ugotavljajo v prenekatem klubu v postojnski občini, klubske prostori se začenjajo prazniti, čeprav so morda še pred nedavnim povsem enake oblike dejavnosti pritegnile razmeroma veliko obiskovalcev.

Tako smo na vsem lepem prišli do zapleta na relaciji teza — antiteza. Na prvi videz bi sicer to lahko pomenilo, da so klubi forma udejstvovanja, ki ni organsko zrasla iz dosedanjih oblik družbenega življenja, da smo jo v naše razmere umetno presadili in da zaradi tega tudi ne daje pričakovanih rezultatov. Ozadje zapleta pa je povsem drugačno. V svojem bistvu je namreč klub oblika, ki omogoča širokemu krogu prebivalstva, da zadovoljuje najrazličnejšim svojim interesom, pri čemer pa njihov odnos do posameznih področij dejavnosti ni toliko aktiven, torej ustvarjalen, kot predvsem ljubiteljski.

Zato tudi ni dovolj, če ustanovitelj poskrbi za materialna sredstva klub-

skega življenja, če poskrbi za prostore, če jih opremi tako, da je počutje v tem okolju kar najbolj prijetno — čeprav je tudi to odločilno — temveč da v klub prenese tudi svojo dejavnost. In ker je odnos obiskovalcev kluba do te dejavnosti predvsem ljubiteljski, ker je interese obiskovalcev potrebno pogosto šele vzbuditi, je posebno pomembno, da se dejavnost v klubu razvija po vnaprej zasnovanem programu in da je tako v vsebini kot v oblikah pestra in sveža, da ni vključena v nobeno šablono. Samo s tega stališča pa si lahko razložimo pojav, da televizija pritegne obiskovalce v klub samo še v najbolj oddaljenih vaseh, da povsod drugod število obiskovalcev upada, da so moralno letos postojnski klub — pa čeprav sodi med najbolj razvite klube pri nas — predčasno zapreti.

Ob tem pa se seveda ponuja novo vprašanje: kako zagotoviti, da bo program klubskega življenja vsebinsko in oblikovno bogat, da bo zadovoljeval in vzbujal interese obiskovalcev. Predpostavljamo, da čim več družbenih organizacij in ustanov sodeluje pri njegovem sestavljanju in da te institucije prenejo v klubsko okolje tudi del svoje dejavnosti. Zato tudi ne more biti organizacija klubskega življenja samo dolžnost domačega društva, ali družbeno politične organizacije, ki je pač tak klub ustanovila, temveč prav vseh činiteljev družbenega življenja določenega kraja.

Nekateri primeri pa izpričujejo, da tudi kljub sodelovanju vseh činiteljev družbenega življenja v kraju klubske dejavnosti povsod le ne bo mogoče razviti v tolikšni meri, kot to terjajo potrebe in interesi prebivalstva. Bržčas najpomembnejši vzrok za to je pomanjkanje kadra, ki bi tako organizacijo kot tudi v dejanski izvedbi realiziral. Nekaj prosvetnih delavcev — povečini učiteljev — in morda še nekaj delavcev družbeno političnih organizacij ne more — prav tako je tudi nesmiselno pričakovati od njih — zagotoviti poglobljene, načrtno zasnovane družbeno-ekonomske, idejno-politične estetske vzgoje širokega kroga prebivalcev.

Rešitev pa, ki jo v tem primeru iščejo v postojnski občini, obeta uspeh. Odločili so se namreč, da bi naj razvitejši klubi v svojih programih gostovali v manj razvitih, tam, kjer za to nimajo ne kadra ne izkušenj na tem področju. Od tod tudi predlog, da bi naj v prihodnje razvili predvsem dva kluba, to je v Postojni in v Pivki — v obeh največjih središčih komun — katerih naloga bi bila tudi pomoč klubom v okoliških vaseh. Oba naj bi tako postala v programsko-vsebinskem, oblikovnem in ne nazadnje tudi v kadrovskega smislu središče, pravzaprav nekakšna mentorja vsega klubskega življenja v komun.

Potemtakem tudi zapleta na relaciji teza — antiteza ne kaže jemati kot zagato brez izhoda. A v nič manjši meri velja o njem resno razmisliti, pravzaprav odločneje ukrepati. Nekatera znamenja in tudi že izkušnje pričajo, da je klub vendarle lahko ena izmed najbolj privlačnih, a hkrati tudi najbolj neposrednih oblik idejno-politične, družbeno-ekonomske, estetske vzgoje. Oblika družbenega življenja in udejstvovanja najširšega kroga državljanov.

BOJAN SAMARIN

V NOvem RITMU

Mislím, da bi jih Mozart razumel, čeprav še ni povsem gotovo, da jih bodo razumeli — in predvsem jim ne zamerili — nekateri domači glasbeni ustvarjalci in pedagogi, ki žive v tem času in so potemtakem več ali manj sopotniki v ekspresu sedanjega družbenega dogajanja.

A da bo namig bolj razumljiv, tole: učenci glasbene šole v Mostah so včeraj imeli svoj koncert, ki pa je bil dokaj nenavaden. Nenavaden zaradi tega, ker glasbenih šol s te plati doslej še nismo poznali niti jih nismo imeli priložnosti spoznati. Namreč, namesto da bi učenci sestavili program iz doslej ustaljenih solističnih točk na klavirju, godalih, pihalih, iz skladb tega ali onega avtorja, pa je tokrat koncertiral njihov jazz ansambel ter vokalni ansambel s solisti zabavne glasbe. In namesto etud, scherzov in samospevov — tokrat ritem sfinga, foxa, tanga in najrazličnejših popevk.

To pa pomeni razširiti načela, ki so veljala doslej v glasbeni vzgoji. In kaj naj pri tem rečemo o glasbeni šoli v Mostah?

Problem je veliko resnejši, kot je videti v prvem trenutku. Pač zaradi tega, ker se še vedno nismo dokončno odločili, ali bomo glasbo delili na resno in zabavno ali pa se bomo oprijeli delitve na dobro in slabo glasbo. A od tod tudi še vedno apriorno stališče nekaterih, da pomeni lahka glasba neizbežno

osiromašenje človeka in da zaradi tega nima kaj iskati v glasbenih šolah.

S trditvijo, da tako imenovana resna glasba v estetskem smislu človeku veliko več daje, menda vsi soglašamo. Toda pri tem ne smemo pozabiti na nujno potreben pogoj, namreč na stopnjo splošne kulturne razgledanosti posameznega poslušalca oziroma poustvarjalca, na izoblikovanost njegovega estetskega čuta, na stopnjo glasbene izobrazbe.

V prvi stopnji glasbene vzgoje pa je pravzaprav najvažnejše vprašanje, kako pridobiti človeka za glasbo, kako v njem vzbuditi ljubiteljski in ustvarjalni odnos do te dejavnosti. Naj teoretični in glasbeni pedagogi odgovorjajo nanj tako ali drugače, v tej začetni stopnji večino privlači prav ta lažji žanr, ker je razumsko in čustveno veliko bolj dojemljiv. Se posebno mladina pa si lahke glasbe želi in bo vselej iskala možnosti, da bo z njo tudi živela. Zato bržčas tudi ni povsem neosnovano mnenje, da bi mladina glasbene šole v Mostah prav tako gojila zabavno glasbo, tudi če je šola ne bi uvedla v svoj učni vzgojni program ter da bi se združevala v ansamblih takšne ali drugačne kvalitete. Ali pa ni zaradi tega veliko bolj smotno, da je zdaj glasbena šola prevzela skrb za zadovoljevanje tudi teh interesov in da se poleg ta dejavnost razvija pod dobrim strokovnim vodstvom, kar ji zagotavlja tako v programskem smislu kot v izvedbah samih razmeroma visoko

kvalitetno raven? In slednjč še to: ali si ne bi vendarle že kazalo priznati, da lahko učenci ob jazzu tako v ritmiki kot v sami tehniki izvajanja precej pridobe?

Po približno dveh letih, odkar so na glasbeni šoli v Mostah osvojili ta svobodnejši koncept glasbene vzgoje, izpričujejo nekatera znamenja, da je bila takšna razširitev glasbene vzgojnega koncepta pravilna. Najvažnejši pa je pravzaprav podatek, da je med mladino in prebivalstvom nasploh vedno večje zanimanje za glasbeno vzgojo, čeprav je občina — nekdanje delavsko predmestje — tako rekoč brez vsakršne glasbeno ustvarjalne in poustvarjalne tradicije.

Za ceno tega pa je bilo potrebno stopiti s piederstala visoke glasbene vzgoje. Namesto prej izrazito individualnega pouka — sedaj skupinsko muziciranje, ob klasičnih predmetih, kot so klavir, godala, pihala in trobila, solo petje in teoretični predmeti — zdaj še harmonika, kitara, oddelek za ritmiko in balet za predšolske otroke. Novi načrti pa so še bolj smel. Razmišljajo namreč o tem, da bi šola postala mentor vsega glasbenega življenja v komun, da bi sodelovala z delavsko univerzo, svetom Svobod, s šolami, skratka z vsemi, ki kakorkoli skrbijo za glasbeno vzgojo. Razmišljajo o tem, da bi šolska vrata ne bila več odprta samo za mladino, temveč da bi si lahko pridobil glasbeno izobrazbo vsakdo, ne oziraje se na starost...

In ko je zdaj v glasbenem življenju postala aktualna reforma glasbene vzgoje, ko se v spletu tez in antitez kristalizirajo stališča, so v Mostah z reformo skorajda že zaključili. Poguma jim pri tem vsekakor ne more nihče odrekati. Zato še enkrat aplavz za njihov sinočnji koncert.

BOJAN SAMARIN

LJUDJE NAJ RAZMIŠLJAJO O PRISOTNOSTI AMATERSKEGA GLEDALIŠČA

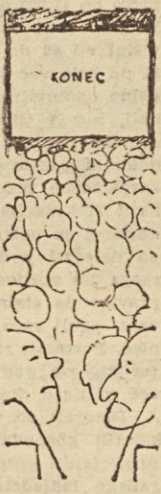
ocene informacije

Končno tudi pri nas

Dvakratni nagradenec ški stvaritvi. V dnevni in filmskega festivala v Can- nesu pred tremi leti si je mlada francoska igravka, ki končno utrl pot tudi na naša filmska platna, kjer pa žal ni deležen sprejema in občudovanja, kakršnega njegova umetniška in vsebinsko izpovedna nota zasluži. Gledavci ga sprejemajo ali kot pripoved strahotnega razdejanja atomske bombe v Hirošimi ali nasladno ljubavno zgodbo Evropejke in Azijca, ki ju v Hirošimi zaruži zgolj strastno ljubavno pozele. Zato so eni kot drugi ob filmu razočarani in še pred koncem zapuščajo dvorano. Žal pa prav s tem dokazujejo svojo duševno in čustveno revščino.

Režiser Alain Resnais je želel posneti film o atomski bombi. Ni želel zgolj dokumentarnega dela, temveč veliko več. In Marguerite Duras mu je s scenarijem o prvi ljubezni in pretresljivih doživetjih mladega francoskega dekleta prav v času, ko je atomska bomba razdejala Hirošimo, pripomogla k pomembni umetni-

Hirošima,
ljubezen
moja

Svojevrstna enciklopedija

Vsa dela pisatelja Morusa — njegovo pravo ime je Richard Lewinsohn — imajo v sodobni književnosti svoje posebno mesto. To so poljudno pisana dela, v katerih pisatelj zanimivo, s prečiščenim stilom in z bogatimi lastnimi idejami in nazori razpravlja o določenih področjih zgodovine, kulture in psihologije človeka od davnine pa do danes. Slovenci smo že dobili njegovo Zgodovino seksualnosti, pred kratkim pa je izšlo tudi njegovo kulturno-zgodovinsko delo Večni Zeus.

Morus:
Večni
Zeus

šanstvo in njegov negativni vpliv na človekovo ustvarjanje kulturne zgo- tovine in znanosti je avtor povezal v sicer svojevrstno, a celovito malo kulturno-zgodovinsko enciklopedijo, vse to človekovo dogajanje v času pa komentirajo in o njem razmišljajo grški bogovi. To nevsiljivo vpletanje sicer mističnih, toda po idejah zelo človeških in svobodoljubnih bogov v ta pregled kulturne zgodovine, si je avtor izbral zato, da je lahko skozi njihova usta nanižal bogato zbirko svojih misli, nazorov in aforizmov. Morda bi lahko večsah oporekali nekaterim posameznim mnenjem in prevelikemu poudarjanju vpliva antične filozofije na celoten človekov razvoj, vendar pa bo knjiga v celoti zadovoljila in navdušila vsakega bravca.

Knjigo Večni Zeus je izdala Mladinska knjiga, prevedel pa jo je pokojni Herbert Grün.

S. M.

Pomlad v Postojni

Minulo nedeljo je bila v radi svoje odkritosrčnosti. Postojni zanimiva prireditel, ki ji je prireditelj — ognil poostreni selekciji občinski Svet Svoboda in nastopajočih, kar bi sicer prosvetnih društev — dal prispevalo k večji rezentatnosti prireditve, vsekakor pa zameglilo dejansko raven kulturnega udejstvovanja mladine. Tako bi ob tej prireditvi znova lahko pogreli nekatere probleme, na primer izbira programa in sploh programska usmerjenost, problem sodobnosti v vsebini in oblikah ustvarjanja in poustvarjanja... je pa kljub temu izpričala razmeroma visoko raven v kvaliteti, v kvantitativnem smislu pa v celoti ovrgla tezo o zamiranjju amaterizma v mladinskih vrstah.

Nastop pred postojnsko publiko je pomenil za prenekatero skupino edino pri- ložnost, da pokaže rezulta- te svojega dela še kje drugje kot na domačem vaškem odru. Tega in še merjen, da bi lahko ocenje- vali posamezne soliste in ansamble, vendar namesto tega nekaj misli, ki jih je iz- izgovarjala prireditel. Pred- vsem, bila je dragocena za- prihodnje ponoviti. S. B.

Kulturno
življenje
mladine
v komuni

Dosedanjemu imperativu gledališkega amaterizma — kvaliteti, se je na letošnjih razgovorih v Novem mestu zelo jasno, pogosto in odločno pridružila tudi zahteva po aktualnejšem sodobnem gledališču, ki naj pokaže posluš za vrenje v tem našem času, po repertoarju z živimi problemskimi dramskimi teksti, po gledališču, ki naj bi se izpovedovalo, ki naj bi prinašalo nove misli in ideje, resnico o današnjem človeku in času, ki bi obravnavalo splošne človeške medsebojne odnose, ki bi s smehom bičalo slabosti, skratka, kazalo na utrip današnjih dni. Kot je dejal dramaturg ljubljanske Drame tovariš Lojze Filipič, do- seči bi morali, da bi ljudje razmišljali o prisotnosti amaterskega gledališča, o tem, kaj jim le-to izpoveduje, za kaj se angažira. Letošnji repertoar predstav na okrajnih in republiški reviji je sicer bil tak, da smo upravičeno lahko nanj ponosni. Izginili so iz njega zaprašeni teksti iz obdobja med obema vojnoma. Repertoar kaže na razgledanost po klasični in sodobni dramski literaturi tistih

izboru ničesar ne tvegaš. Seveda pa v nekaterih primerih skupine še izbirajo dela, ki publiki njihovega kraja najbolj ne ustrezajo, a to ni prav ne zaradi tega, ker bi bilo treba tej publiki dajati neke koncesije, temveč zaradi njihove objek- tivno nižje kulturne in miselne ravni. Izbirajo včasih tudi še dela iz svetovne klasike zgolj zato, ker uprizoritev daje možnosti zadovoljive zasedbe lastnega ansambla, a ne zaradi druge načelnejše repertoarne potrebe po takšni uprizoritvi. V zabavnem delu repertoarja smo gotovo napravili določen premik, manj je komedij zaradi komedij, več komedij z dnevno tematiko, a nekaj je tudi davka komercializmu, ki je žal prodrl tu skozi tudi v gledališko kulturo. Prav je, da se ljudje zabavajo, razvedrijo, toda žal ljudje danes še preradi beže od problemov našega stoletja. V celoti bi moral postati repertoar plod naše zavestne odločitve, kaj hočemo ljudem povedati. Seveda to ne pomeni, da odslej klasikov dramatike amaterji ne bodo več igrali. Res pa je tudi, da prav sodobni teksti

V TEDNU KNJIGE: knjižne stojnice založbe Mladinska knjiga v prehodu pod novo zgradbo konzorcija na Titovi cesti

Ljudi, ki ta repertoar izbirajo, kaže, da dozorevajo njihovi estetski kriteriji, da teže k tehni dramski literaturi bodisi iz sposobnosti lastnega vrednotenja bodisi včasih še iz prepričanja, da ob takem

amaterjem nudijo največje možnosti za uspešne uprizoritve, saj igrajo sodobne ljudi v sodobnem času, sebe same. Smisel gledališkega amaterizma ni torej zdaleč zgolj privatno ljubitelstvo, niti zgolj neko splošno prizadevanje za pridobivanje nove gledališke publike, za gledališko estetsko vzgojo nasploh, in končno tudi ni več njegov osnovni smisel danes predvsem v tem, da zgolj izpolnjuje vrzeli, ki nastajajo ob neena- komerni distribuciji kulturnih dobrin. Osnovni smisel naj bo njegovo aktivno vključevanje v skupne napore za osve- ščanje ljudi, za razvoj celovite harmo- nične človeške osebnosti, vključevanje v skupne napore pri odkrivanju in od- pravljanju vzrokov za najrazličnejše de- formacije v našem času, za hitrejši raz- voj socialistične miselnosti.

In ob koncu še to, čeprav morda ne sodi povsem v sklop tega razmišljanja. Če v obdobju splošnega varčevanja s sredstvi govorimo tudi o varčevanju v kulturi, to ne pomeni, da moramo zdaj kulturi od že tako omejenih sredstev še nekaj vzeti, temveč pregledati ponovno, ali s temi sredstvi povsod res skrbno, smotrno in smiselno gospodarimo. Splošna festivalomanija navaja k raz- mišljanju o smotnosti posameznih fes- tivalov, revij, smoter. In če ugotovimo, da se nam pri nekaterih festivalih doga- jajo anomalije, da z njimi ne dosegamo več osnovnega kulturnega in spodbud- nega smotra, potem jih ukinimo. Toda V. republiška revija dramskih skupin ni pokazala nikakršne krize. Njeni re- zultati so bili spodbudni, letoletno pri- zadevanje gledaliških amaterjev kaže na rast, pot k vrhu, k ciljem, a ne mimo njih. Trezno razmišljanje o smislu gle- dališkega amaterizma nam je letos po- kazalo nove možne poti uveljavljanja. Torej ni vzroka, da bi v takšni zvezi postavljali vprašanje smiselnosti revije, a še manj sredstev zanjo, saj vsa sred- stva za letošnjo revijo niso mnogo pre- segla tistih, ki jih terjata ena sama upri- zoritev v poklicni gledališki hiši.

SONJA GASPERŠIČ

KINO

Spodrsrljaji, kakršen je ta, niso poli- tični. Kolikor pa komu film ni bil všeč prav zaradi tega, ker je odkril njegovo pravo idejo, potem gre seveda za nekaj povsem drugega.

T. T.

SIGNALI

STRAH, MATI IVANA IN — DOGME

Pravijo: strah ima velike oči!

Strahov je več: od tistega preproste- ga, imenujemo ga metafizičnega, prek najrazličnejših drugih strahov, za katere so nas učili, da je za njimi taka ali drugačna vest (in ki so zadnji čas še posebno aktualni) pa do strahu, ki izvira iz — neznanja.

Zadnji je menda najhujši, ker po- vzroča zmedo, ker ne zna ločiti belo od črnega, zrno od plevi in v imenu zrna proglasa belo za črno.

Ta strah je škodljiv in celo reakcio- naren, pa najsi je porojen iz najboljših pobud...

Sicer pa pustimo razglabljanje o strahu za kdaj prihodnjič.

Ne vem, ali je bil v primeru, ki ga navajam, vmes tak ali drugačen strah ali pa nemara celo kaj drugega, vendar — občinski komite ZK na Vrhniki se je zgrozil ob filmu »MATI IVANA AN- GELSKA« in celo poklical nekoga na odgovornost. Baje je bilo govora tudi o konsekvencah: kako se je moglo zgo- diti, da se na programu vrhniškega ki- nematografa znašel film s tako (beri: klerikalno) miselnostjo?

Cela zadeva niti ne bi potrebovala komentarja, če bi bila osamljena in če bi prišla na dan ob kakšnem drugem primeru.

Ker pa gre za film, ki se tako strast- no bori za napredno misel in zoper vsa-

kršne dogme, tako krščanske kot vse druge, je prav, da ga posredujemo tudi širši javnosti.

• Z OBČNEGA ZBORA OBSS PIRAN

ODKRITA BESEDA O NEGATIVNIH POJAVIH

Konec preteklega tedna je imel občinski sindikalni svet v Piranu svoj letni — sicer malo zakasneli — občni zbor. Kot sovpada čas letnega obračuna sindikatov v piranski komuni z novimi gospodarskimi ukrepi, katerih osnovna težnja pomeni vskladitev pravnih pogojev podjetij, zavodov in ustanov z dejansko storilnostjo, proizvodnjo in s povečanim ekonomskim učinkom poslovanja, lahko trdimo, da so sindikati v večini gospodarskih organizacij posvetili svoje razprave in analize glede delitve čistega dohodka, predvsem se osebnih dohodkov, prav tem čini- teljem. Skratka — 32 sindikalnih podružnic z okrog 4 tisoč člani, se je bolj ali manj odločno spoprijelo z negativnimi pojavi, ki so bili kamen spotike že pred časom, ko so razne očitne anomalije v delitvi, premajhen čut odgovornosti nekaterih vodilnih ljudi do osnovnih vprašanj proizvodnje itd. postavili to komuno v nič kaj zavirljiv položaj dokaj izmaljenih razponov osebnih dohodkov.

Na občnem zboru so v zvezi s temi vprašanji posebno gra- jali način prikazovanja »povprečnih« osebnih dohodkov zaposle- nih, kajti te številke v večini primerov niti zdaleč ne prikazujejo realnega položaja zaposlenih glede nagajevanja. Zato so skle- nili, da bodo v prihodnje vse analize značevale povprečje osebnih dohodkov določenih kategorij delavcev. Poglejmo: od 3490 za- poslenih prejema po nepopolnih podatkih 28 proizvajalcev manj kot 10.000 dinarjev osebnih dohodkov, 148 oseb pa mesečno od 10.000 do 15.000 din, medtem ko analiza na drugi strani ugotavlja, da ima prav tako za osemurno delo 127 zaposlenih dohodek v višini od 60 do 80 tisoč, 29 osebne dohodek od 80 do 100 tisoč, 21 pa celo več kot 100 tisoč dinarjev. Ker gre v tej analizi le za delne ugotovitve, bi dokončna slika bila še bolj nelogična — tem bolj, ker v piranski komuni prevladujejo manjše gospodarske organizacije. Za nameček pa je treba še omeniti, da so osebni dohodki pomorščakov največjega podjetja — Splošne plovbe — sorazmerno nizki, kar so na občnem zboru prav tako grajali, kajti fluktuacija delovne sile iz pomorstva v druge poklice na kopnem je postala že rakava rana te važne panoge. To stališče so delegati podkrepili z dokazom, da je v nekem podjetju z vsega 300 milijoni letne realizacije direktor brezpogojno zahteval pravico do stalnega deleža premije od interne menjalnice tujih valut zgolj zato, ker je bil pobudnik in organizator te menjal- nice. Rezultat: razponi osebnih dohodkov v letu 1961 so bili v tem turističnem podjetju večji, kot pri Splošni plovi, ki ima letno več milijard dinarjev realizacije.

Delegati so v razpravi ugotavljali tudi nesporne uspehe ne- katerih gospodarskih organizacij, kjer imajo prav sindikati v usmerjanju gospodarjenja lep delež. Tako so navedli primer Pi- ranske ladjedelnice, kjer so na nedavnih občnih zbiorih pod- odborov sindikalne organizacije v ekonomskih enotah vsi člani kolektiva temeljito analizirali vsa vprašanja gospodarskega, or- ganizacijskega in političnega značaja. Le takšnim oblikam dela sindikata in organov samoupravljanja gre v tej gospodarski or- ganizaciji zahvala, da se delo in interesi delavcev ter vodilnih ljudi združujejo v skupna prizadevanja za povečanje proizvo- dne. Več kot polovica celotne proizvodnje plovnih objektov za tuje naročnike, predvsem s področja konvertibilnih valut, lahko samo potrdi dosledno pot, ki jo ob razvijanju mehanizma sa- moupravljanja ubira ta gospodarska organizacija. S podobnimi uspehi se postavljata tudi rudnik črnega premoga v Sečoveljah, kjer so kljub elementarni katastrofi pred nekaj leti povečali z last- nimi naložbami proizvodnjo tega visokokaloričnega premoga od 5700 ton v prvem četrtletju 1960 na 9400 ton za isto razdobje v letošnjem letu, medtem ko se je finančna realizacija podvojila. In to ob dveh zaposlenih delavcih več! Prav te dni ima podjetje razgovore z avstrijskimi in italijanskimi uvozniki, ki obetajo, da bo izvoz premoga tega rudnika v takšnem obsegu, da si bodo predvideno mehanizacijo lahko že v najkrajšem času omislili z lastnimi sredstvi. Ta perspektiva pa hkrati obeta, da se bo pod- vojena storilnost sočoveljanskih rudarjev še stopnjevala.

B. B.

• RIBNICA:

Previsoke cene v žičnih pleteninah

Na zadnji seji zbora proiz- vajalcev občinskega ljudskega odbora Ribnica so obravnavali uresničevanje nalog v prvih štiri- mesecih leta. Podatki kažejo, da nekateri delovni kolektivi niso posvetili dovolj skrbi pro- daji svojih izdelkov. Tako je na primer v precej težkem položaju podjetje Žične pletenine v So- dražici, ki kljub povpraševanju ne more prodati svojih izdelkov. Menijo, da so vzrok verjetno previsoke cene.

V. D.

• VIR-DOMŽALE:

Izvolili nov CDS

Tudi v Tovarni sanitetnega materiala Domžale so pred ne- davnim volili organe samoupravl- janja. Med 21 člani centralnega delavskega sveta tega podjetja je 16 takih, ki so prvič izvoljeni v ta samoupravni organ. Sploh je opaziti, da je kolektiv pomla- dil svoje najvišje samoupravne organe, saj so v upravnem od- boru od šestih članov kar tri mladinke. Prav zato, da bodo novi člani čim boljše upravljali podjetje, so pripravili seminar, kjer se bodo pogovorili o vseh važnejših zadevah, ki jih morajo upravljavci poznati od sredstev gospodarskih organizacij, delitve dohodka, interne zakonodaje do higiensko-tehnične zaštite pri delu.

M. K.

• ILIRSKA BISTRICA:

Slabo preskrbovanje

Na seji sveta za gospodarstvo pri občinskem ljudskem odboru Ilirska Bistrica so razpravljali o realizaciji plana za prvo tro- mesečje, o problemih obrtništva ter vzrokih povišanja cen neka- terim prehranbenim izdelkom.

V prvem tromesečju niso iz- polnila plana gostinska podjetja, preskrbovalno podjetje Snežnik in nekatera trgovska podjetja. Menijo, da so vzroki predvsem v povišanju cen poslovnih prostoro- višje stopnje občinskega prometnega davka; v gostinstvu

• RADOVLJICA:

Dvoje mnenj

Ureditev gozdno gospodar- skega območja in upravljanje z gozdovi na območju občine Radovljica je bil predmet šur- ne razprave na zadnji seji obeh zborov ObLO. Predlogu, po ka- terem naj bi bili vsi gozdovi na teritoriju občine ne glede na lastništvo pod upravo gozdnega gospodarstva Bled, so nasproto- vali odborniki iz Bohinja, pred- vsem odborniki zbora proizva- jalcev kmečke skupine in neka- teri drugi, ki so bili osebno pri- zadeti. Ti so se zavzemali za to, naj bi del teritorija ostal pod upravo kmetijskih zadrug kot doslej in naj bi dali možnost izkoriščanja zasebnih gozdov kot dopolnilno dejavnost za razvoj kmetijstva.

Večina odbornikov pa je bila drugačnega mnenja in predla- gala, naj bi vse gozdove na ob- močju občine dali v upravlja- nje gozdnemu gospodarstvu Bled, ki je za to edino zmožno pravilno gospodariti z gozdovi, saj ima dovolj sposobnega go- zdarskega kadra. Dosedanje iz- koriščanje gozdov v privatni po- sest je bilo namreč neekono- mično in nerentabilno in več- krat celo zelo škodljivo našemu gospodarstvu, saj so les prepra- dajali pod raznimi izgovori in si na različne načine ustvarjali ne- upravičene zaslužke.

Po večurni razpravi sta oba zbora z večino glasov sklenila, da se vsi gozdovi, ne glede na lastništvo, dajo v upravljanje gozdnemu gospodarstvu Bled, ki je dolžno prispevati določena sredstva v kmetijski sklad, iz katerega bi kmetijske zadru- ge pospeševale kmetijstvo.

Odborniki menijo, da bo s ta- kim enotnim strokovnim in na- črtnim delom mogoče izboljšati kvaliteto lesa, povečati lesno za- logo ter s tem omogočiti večji donos. Če pa bi z gozdovi v pri- vatni lasti gospodarile kmetij- ske zadruge, bi se gospodarjenje na teh površinah prepletalo, saj že tako z veliko večino gozdnih površin upravlja gozdno gospodar- stvo Bled in bi se tako po- javljala škodljiva dvotirnost na škodo prvih.

N. B.

• KOPRSKO:

Gospodarnost in varčevanje po poti združevanja

V večini komun koprškega okraja so z analizami gospodar- skega položaja nekaterih so- rodnih gospodarskih organizacij prišli do zaključka, da je pred- vsem v interesu gospodarnosti in varčevanja ter enotnejšega nastopanja na zunanjem trži- šču dozoriel čas združevanja. V obalnih občinah se bodo v do- glednem času — razprave pote- kajo v kolektivih prav te dni — združila prej ko slej vsa tri gradbena podjetja »Gradbenik« v Izoli, »I. maj« v Kopru in opekarsko podjetje »Ruda« v Izoli, da bi tako z združenimi močmi in skupnimi sredstvi, z boljšo mehanizacijo, z boljšo organizacijo dela itd. lahko kon- kurirala ostalim velikim grad- benim podjetjem. Potrošniki si mnogo obetajo tudi od združit- ve obalnih pekarn. Sedanje tri pekarnje v Kopru, Izoli in Pi- ranu s pisanim zastopstvom pe- karskih izdelkov v manjših ko- ličinah nikakor ne morejo odločilno vplivati na boljšo kvaliteto in pocenitev tega os- novnega življenjskega artikla. Pobuda kolektivov bodočega združenega pekarskega podjetja je namenjena predvsem nalogi,

J. K.

ki narekuje specializacijo posa- meznih pekarn za določene pe- karske izdelke, kar omogoča so- razmerno majhno, vendar po- potrebnjino močno tržišče obalnih občin.

Gospodarnost in varčevanje na vsakem koraku narekujeja tudi združitev vseh obstoječih komunalnih bank v koprskem okraju v dva ali celo v en sam močan bančni zavod. Sodeč po dosedanjih razpravah bo poslej zastopalo koprski okraj eno sa- mo močno izvozno-uvozno pod- jetje. Pot združevanja koprškega Imexa, Fructusa ter sežan- skega podjetja za uvoz in izvoz »Jadran« sicer terja izredno skrbno analizo za oblikovanje takšne fiziognomije trgovskega podjetja, ki bo zagotovila kopr- skemu okraju na zunanjetrgo- vinskem področju zares solidno nastopanje. Razen prepotrebne- ga združevanja zbornice kopr- skega okraja je ekonomsko po-

Kolektivi gozdnih gospodar- stev in kmetijskih zadrug v no- vomeškem okraju so sklenili le- toš povečati posek lesa iglavcev za 61 %, da bi zagotovili več su- rovin predelovalnim obratom ter tako omogočili povečati izvoz. Odločitev teh gozdarskih kolek- tivov velja pozdraviti, saj bodo z ukrepi, za katerega so se od- ločili, zagotovili družbi priliv dragocenih deviz. V novome- škem okraju so namreč lesni iz- delki glavni izvozni artikel.

Ceš

• RADOVLJICA:

Prizadevanja za pravilno nagajevanje javnih uslužbencev

Pristojni organi in posebna komisija, ki sta jo imenovala oba zbora občinskega ljudskega odbora Radovljica, se že dalj časa ukvarjajo s tem, kako bi uredili nagajevanje uslužben-

• STT TRBOVLJE:

Nad planom

Zadnje dni maja se je sešel novi delavski svet Strojne to- varne iz Trbovelj na drugem zasedanju. Obravnavali so do- sežene uspehe in poslovanje v prvih štirih mesecih letošnje- ga leta.

Tako so v tem delovnem ko- lektivu v prvih štirih mesecih dosegli plan vrednosti proiz- vodnje s 104 %, plan fizičnega obsega proizvodnje s 108,4 %, plan realizacije pa s 101,2 % oziroma milijardo 284 milijo- nov 461 tisoč dinarjev. Zaradi finalizacije ob koncu meseca niso plana proizvodnje dosegli aprila. To pa je povzročilo večjo zalogo gotovih izdelkov, delno pa je bil vzrok v tem, da kupci niso imeli sredstev za nakup serijskih izdelkov.

V zadnjem času je porasla tudi produktivnost za 6,7 %.

J. Savšek

• KAMNIK:

Koristna pobuda malih kolektivov pri gradnji stanovanj

V teh dneh v delovnih kolek- tivih kamniških podjetij živahno razpravljajo o tem, kako najbolj racionalno uporabiti sredstva, namenjena za gradnjo objektov družbenega standarda. Zlasti go- te razprave dobile prvič večji odmev v manjših delovnih ko- lektivih, kot so Alprem, Svilanit, Tovarna kovanega orodja, Svit, Modelit in drugi.

Rezultat teh razprav je, da so se kolektivi odločili letos skupno zgraditi dva stanovanjska bloka z 42 stanovanji. Sklenili so zdru- žiti sredstva za udeležbo pri na- jetju posojila 109 milijonov. Ta- ko bodo tudi ti kolektivi sodelo- vali pri reševanju še vedno pe- rečnega vprašanja izgradnje sta- novanj v kamniški občini.

F. S.

• NOVO MESTO:

Koga čakajo?

Merila za vskladitev čistega dohodka in osebnih dohodkov v gospodarskih organizacijah in zavodih so določene, ljudski od- borji pa so tudi v novomeškem okraju imenovali komisije, ki naj pomagajo pri tem vsklajeva- nju. Do 26. maja je bil določen rok, do katerega naj bi kolektivi opravili to nalogo. Javna tajnost je sicer, da še v nobenem novo- meškem kolektivu niso resno za- čeli z uresničevanjem te odgo- vorne naloge. Vendar občinske komisije doslej niso dobile še no- bene prošnje, da bi ta rok po- daljšale. Vsi torej čakajo. Na kaj le? In na koga? Ureditev delitve čistega dohodka je namreč kljub nekaterim ukrepom v celoti samo stvar kolektivov. Kdo bo torej prevzel odgovornost, če bodo kolektivi zato, ker niso izpolnili svojih nalog za vsklajevanje de- litve čistega in osebnih dohod- kov, dobili na primer morda ne- kega dne le zajamčeni minimalni del osebnih dohodkov. Morda pa bo potrebno prav to, da se bodo kolektivi zganili.

Ceš

Menijo, da so novo določeni osebni prejemki uslužbencev v občinskih organih dokaj realni. Medtem ko osebni prejemki vo- dilnih uslužbencev niso višji, temveč v nekaterih primerih celo nižji, pa so znatno popravili prejemke nižjih uslužbencev, tako da znaša to razmerje 1:3,6, oziroma 58.500:16.830 dinarjev.

Menijo, da je to razmerje v ska- du z osebnimi dohodki zaposle- nih v gospodarskih organizaci- jah.

Razen urejanja sistema na- gajevanja si hkrati prizadevajo znižati tudi število zaposlenih, seveda tako, da pri tem ne bi trpelo delo. Čeprav imajo pri tem težave, predvsem zaradi po- manjkanja prostorov in raztrese- nosti posameznih oddelkov po večih stavbah, predvidevajo, da bodo znižali število uslužbencev skoraj za 8 %. To bodo dosegli z združitvijo nekaterih služb in strokovno bolj usposobljenim kadrom.

N. B.

• ELEKTRO KOČEVJE:

Elektrificirati še 60 vasi

Delovni kolektiv podjetja Elektro Kočevje s svojimi oka- liši v Dobropoljah, Velikih La- šah, Loškem potoku, Sodražici, Ribnici, Kočevju, Fari in Pred- gradu je v zadnjih letih naredil precej za ureditev elektrifikaci- skega omrežja v tem predelu Dolenjske. Kljub obsežnosti te- rena in oddaljenosti posameznih okolišev in skupin, si prizadeva- jo, da bi bilo delavsko samo- upravljanje in soddločanje vse- ga kolektiva čim boljše. Razen skupnih sektorskih posvetovanj se sestanejo tudi na skupnih de- lovnihih sestankih vsega kolektiva in razpravljajo o svojih proble- mih. V sedanjem obdobju je ena izmed najbolj važnih nalog tega delovnega kolektiva, da s sode- lovanjem občinskih ljudskih od- borov in prebivancev elektrifici- rajo še okoli 60 vasi in zaselkov na tem območju in da čimprej zgradijo daljnovod Novo me- sto — Kočevje, za kar bodo prispevali več milijonov lastnih sredstev.

V. D.

Na letošnjem lesnem sejmu v Ljubljani razstavlja 39 tujih ter 151 domačih razstavljalcev. Razstavljalci so tokrat pripravili precej različnih uporabnih izdelkov, ki jih lahko (vendar ne vseh) po- trošniki kupijo na sejmu. Na sliki: mnogo zanimanja na sejmu vzbujata tudi dvonadstropna postelja, izdelek podjetja »Šipac« iz Sarajeva. Posebnost postelje je v tem, da jo izdelujejo v različnih dimenzijah in jo je moč tudi razstaviti. Leseno ogrodje z lestvijo stane nekaj manj kot 18.000 dinarjev

vsem utemeljeno tudi združe- vanje na področju živilske in- dustrije in preskrbe. Priključitev postojnske tovarne mesnih iz- delkov ljubljanski Emoni je najboljša pot, da bo ta obrat zares služil svojemu namenu, oziroma da bodo v Postojni za- radi izredno ugodnih klimatskih razmer v prihodnje izdelovali samo specifične mesne izdelke, kajti za splošno proizvodnjo mesnih proizvodov spriču hude konkurence ostalih velikih to- varn ne najdejo boljše poti. Pač pa bi se bodoči postojnski pridelovalni industriji priklju- čila tudi znana pršutarna v Lokvah pri Divači, ki proizvaja v glavnem za izvoz. Žal so ne- enotnosti strokovnega in uprav- nega značaja doslej bile vzrok za precejšnje izgube, ki bi v tako enotno obravnavanem in močnem podjetju za specifično proizvodnjo teh izvoznih mes- nin v prihodnje odpadle.

-sky-

• NOVO MESTO:

61 odstotkov več lesa iglavcev

Podatki o gibanju gospodar- stva v novomeškem okraju za prve štiri mesece letos, dajejo naslednjo sliko:

Podjetje Žičnica iz Ljubljane ni poznano le po osebnih ter tovarnih žičnicah, ki jih izdeluje, marveč tudi po raznih lesno predelovalnih strojih, ki jih delajo serijsko za potrebe naše lesne industrije. Do sedaj so osvojili in izdelali 17 raznih tipov strojev, med katere sodi tudi visokoturni namizni rezkalni stroj, katere smo morali do sedaj uvažati za vsakega 1000 dolarjev. Doslej so uspeli samo omenjenih strojev izdelati 261. Od tega so jih nekaj tudi že izvozili.

»UBOŽCI«

Vsi, tisti, ki se veselijo nogometnih tekem, kot otroci nove igrače, in oni, ki sovražno žogo kot pes mačko, morajo priznati, da je odšla naša enajstotnica na VI. svetovno prvenstvo pomanjkljivo pripravljena in da se ji je kljub temu že v prvih dneh nasmehnila sreča. Samo še malo, in že se bomo borili za čim višji plasma v osmoric najboljših nogometnih moštev na svetu.

In sedaj, če se skušamo le za hip preleviti v resnično popolnoma nepristranskega opazovalca in se vprašati, ali smo lahko z dogajanjem onstran morja zadovoljni, mora biti odgovor en sam: Samo, pa še kako!

Hm..., da bi le bilo tako!

Toda, kje pa! Morda se nam še ni polgla kri, ki je še nedavno vrela, ko so se naši košarkarji vračali iz Madrida, kajti ponovno se dogaja našim športnikom — vsaj po mnenju številnih komentatorjev — nezasišana krivica. Samo pomislimo: izgubili srečanje z Rusi (ali je

kdo zanje sploh že slišal?) in to z rezultatom 2:0! In vsega so »krivci« samo ti nesrečni sodniki. »Izkazalo se je«, da sodnik Dasch, ki je sodil tekmo Jugoslavija : Rusija »ni poznal« niti tistih osnovnih elementov sojenja, ki bi se jih naj naučil nogometni sodnik že v prvih urah sodniškega tečaja. Vsaj, tako trdijo nekateri...

Mi pa menimo tole: Nedvomno so vsi sodniki, ki trenutno sodijo na svetovnem nogometnem prvenstvu, med najboljšimi na svetu. Kljub svojim sposobnostim pa so vsi ti izbranci samo ljudje, kot mi vsi, torej niso nezmotljivi. In zato, tudi če bi naša enajstotnica realizirala enajstmetrovko, ki jo je že omenjen sodnik »spregledal«, bi tekmo še vedno izgubili, kajti končni rezultat je bil 2:0. Po mnenju večine

opazovalcev prvenstva so Rusi toliko boljši od nas, da je ta rezultat tudi resnično realen.

In končno, nikar ne pretakajmo solz in se ne hudujmo preveč, kajti zadovoljni smo lahko, da se isti sodnik ni zmotil samo v našo škodo, temveč tudi v škodo Rusov, kajti konec koncev bi lahko bilo tudi 3:0 za Ruse, saj je bila žoga že tretjič v naši mreži!

ŠILO

LE PET KILOMETROV OD CELJA LEŽI MAJHNO NASELJE — STORE. LEVO OD GLAVNE CESTE STARI DEL, DESNO PA RDEČKASTO RJAVA TOVARNIŠKA POSLOPJA Z ZNAČILNIMI VISOKIMI DIMNIKI, KI SE NENEHNO KOPLJEJO V MORJU RAZNOBARVNIH GLASOV, VALUJOČIH OD TAM SPODAJ, KJER UTRIPA SRCE ŠTORSKIH ŽELEZARJEV. NEKOLIKO VIŠJE, MORDA SAMO 50 METROV, PA ŽE STOJI PRAVO MAJHNO NASELJE NOVIH STANOVANJSKIH BLOKOV, ČETVORČKOV IN ENOSTANOVANJSKIH HIŠIC. KO SE ČLOVEK POVPNE SEM GOR IN MU POGLED ŠE ZDRSNE NA VELIK ŽE IZGOTOVLJEN ATLETSKI STADION IN KOMPLEKS IGRISČ ZA KOŠARKO, ODOBJKO IN ROKOMET, SI NEHOTE MISLI: MNOGO TRUDA IN ZNOJA JE BILO VLOŽENEGA V VSE TO, TODA IZPLAČALO SE JE. ŽIVLJENJE NA TEJ LEPI PLANOTI, OBDA NI Z GOZDOM IN TRAVNIKI, VISOKO NAD HRUŠČEM IN SAJAMI, KI PRIHAJAJO OD TAM SPODAJ, MORA BITI RES PRIJETNO. IN V RESNICI TUDI JE.

OBISK PRI ŠTORSKIH ŽELEZARJIH KJER STA VOLJA IN RAZUMEVANJE

Obiskali smo Store in bili radovedni, s čim se tamkajšnji ljudje poleg vsakdanjega dela še ukvarjajo, za čim težijo, kaj si želijo. Pravzaprav je bilo naše zanimanje čisto določeno. Hoteli smo zvedeti, slišati in videti, kaj vse se je že zgodilo od takrat, ko je pred tremi leti tovarniški komite Zveze komunistov razpravljal o športu v železarskem revirju ter sklenil, da ga bo treba v prihodnje razvijati bolj načrtno in z zgraditvijo primernih športnih objektov ustvariti materialne pogoje za tak razvoj.

In res. Sprejeli so sklep, da bodo poleg gradnje vrste komunalnih naprav organizirali tudi udarniško akcijo za zgraditev športnih igrišč in stadiona. »Ni dovolj, da vzgajamo mladino le z lepimi nauki, temveč ji moramo realno nuditi tudi možnosti, da najde pravo razvedrilo in se tako že v mladih letih privadi na koristno in zdravo uporabo prostega časa,« so dejali štorski železarji in pričeli z delom.

ŠPORTNI OBJEKTI, KAKRŠNIH NE PREMOREMO MNOGO!

Pot do uspehov je bila dolga in vse prej kot lahka. In vendar — kjer je volja, tam je pot!

Če je bilo pred leti, pa tudi še pred meseci, v Štorah eno izmed najbolj perečih vprašanj pomanjkanje igrišč, telovadnic in drugih tovrstnih objektov, lahko danes s ponosom povemo, da imajo prav v tem kraju lepe športne objekte, kakršnih ne premoremo mnogo.

»Veste, pa ni šlo vse tako preprosto. Tudi nam ni posajeno z rožicami,« je pričel pripovedovati športni referent v železarni Tine Veber. »Toda, jasno nam je bilo, da iz nič ni nič in da bo treba nekaj storiti, če hočemo v doglednem času tudi na športnem področju napraviti korak naprej in slediti ostalemu življenju. Razumevanje za potrebe človeka, močna podpora železarne in nešteto delovnih ur — to je bilo naše glavno orodje, s katerim smo si priborili to, kar imamo danes.«

In pozneje, ko sva s tovarišem Vebrom stopala po hribu navzgor mimo novega laboratorija, metalurške industrijske šole in prišla do vsega tega, o čemer sva se pravkar pogovarjala, sem šele razumel, kaj pomenijo za ves kraj ti novi športni objekti. Telovadnica, ki je tako velika, da lahko v njej igraš košarko ali odbojko, bo vsak čas popolnoma narejen. Imel sem vtis, da jo je treba samo še pomesti in umiti okna.

»Lepa, ali ne?« se je nasmehnil Tine. »Saj so na konju skokraj vse sekcije našega športnega društva. Ne bomo več vezani le na lepo vreme in verjemite, da se bo to močno poznalo, tako v množičnosti kot v kvaliteti. V načrtu imamo, da bo telovadnica dvakrat tedensko na voljo vsem starejšim, ki se želijo sami in

brez nadzorstva razvedriti in sprostiti. Že danes me sprašujejo stari sokoli, kdaj bomo pričeli.«

Le sto metrov stran od telovadnice leži že izgotovljen atletski stadion in poleg še druga igrišča za igre z žogo! Slovensna otvoritev vseh teh objektov bo konec junija, ko bodo Store v okviru drugih letnih metalur-

■ ZAKLJUČENA JE STI-
■ RILETNA AKCIJA —
■ OPRAVLJENIH JE 100.000
■ UDARNIŠKIH DELOV-
■ NIH UR. TEŽKA JE BI-
■ LA POT, TODA VREDNA
■ TRUDA...

ških iger sprejele 450 gostov. In da ne pozabimo še tega. Zaključna dela potekajo tudi na lepem, pokritem trostoznem kegljišču, ki bo prav tako te dni izročeno štorskim železarjem, navdušenim kegljačem športnega društva »Partizan-Kovinar«.

»190.000 prostovoljnih delovnih ur smo vložili v vse to,« je skromno pripomnil Tine, ko sva se vračala v železarno.

ENOTNA ŠPORTNA ORGANIZACIJA

Pred leti je bilo športno življenje v Štorah ločeno in se je odvijalo v Partizanu in Kovinarju. Danes ni več tako, kajti bivši športni organizaciji sta se združili v enotno društvo »Partizan-Kovinar« Store, v katero ima pristop sleherni človek, ne glede na to, kje je zaposlen! Osnovna naloga društva je, skrb za razgibano športno življenje, tako na terenu kot znotraj tovarniškega kolektiva.

Prav gotovo predstavlja profesionalni referent za rekreacijo v železarni tovariš Tine Veber, eno izmed gonilnih koles v tem

■ MORDA IMA TOVARIS
■ TINE VEBER SVOJEVR-
■ STEN REKORD V SLO-
■ VENIJI. ŽE DVE LETI
■ JE NASTAVLJEN V ŽE-
■ LEZARNI STORE KOT
■ POKLICNI ŠPORTNI RE-
■ FERENT...

novem društvu. Bili smo radovedni, s čim se železarji ob svojem prostem času najraje ukvarjajo, in kako daleč so že prišli v tem kolektivu s tako imenovano športno rekreacijo, kajti referent za to področje je tu že od septembra 1960.

»Drži,« je dejal tovariš Veber, »v jeseni bom tu že dve leti. Toda, verjemite mi, da se kljub temu še nisem utegnil seznaniti z večino delovnih mest v našem podjetju. Če pomislim, da imamo v železarni preko 20 ekonomskih enot, potem bi samo za to, da bi jih spoznal, potreboval najmanj štiri mesece. Toliko časa si

pa za sedaj še nisem mogel utrgati. In prav zaradi tega moram po pravici povedati, da še nisem mislil na aktivni oddih med odmorom. Imam pa vse to v načrtu in upam, da bom prav kmalu našel čas tudi za to. Sem pa prepričan, da bodo ljudje stasoma sami prišli do spoznanja, kaj jim primanjkuje, kaj je za njih koristno. V kolektivu se zavedamo, da bi vsako siljenje ljudi k aktivnemu oddihu ali katerikoli drugi športni dejavnosti, rodilo le odpor, kar pa je vse prej kot naš namen.«

Zanimivo je, da je kljub povprečni starosti zaposlenih v železarni, ki je 34 let, nogomet najbolj popularno razvedrilo. Morda je prav to dokaz, kako resnično so tu ljudje potrebni v pravem pomenu besede aktivnega oddiha.

»Poleg nogometne sekcije imamo še sekcijo za rokomet, kegljanje in sekcijo za splošno vadbo, ki vključuje športne panninge od atletike pa tja do smučanja,« je pripovedoval športni referent. »Do sedaj smo bili kar v precejšnjih težavah, ker pač nismo imeli potrebnih objektov in smo morali gostovati v Celju in drugod. Sedaj bo druga pesem!«

»Pa kadri?« smo dalje popraševali.

»Hm..., tu nas pa krepko žuli. Smolo imamo. Brž ko pride kdo malce na vrh, gre brž v Celje in tako je za nas izgubljen. Za sedaj si skušamo pomagati na ta način, da kar sami vzgajamo mlade vodnike. Enkrat tedensko imamo prednjaške ure, v poletnih mesecih pa bomo skušali perspektivne ljudi poslati v tečaje, da bi tam v čim večji meri izpopolnili svoje znanje. Pomanjkanje strokovnega kadra je prišlo močno do izraza prav sedaj, ko nas loči samo še nekaj tedno od letnih metalurških iger, ki jih organiziramo letos mi sami. No, če pomislimo, kaj vse smo že morali prestati, bomo tudi to,« je še pripomnil tovariš Veber.

Težav in ovir res ne bo nikoli konec. Pa vendar, redko kateri delovni kolektiv v Sloveniji bi se lahko pohvalil s tako lepimi uspehi, s takimi dosežki, kot se lahko železarji v Štorah. Ne glede na to, da je tovarna v rekonstrukciji, da je bilo potrebno skrbeti za nova stanovanja in še za vrsto drugih stvari, niso v tem kraju pozabili na to, da tudi telesna kultura predstavlja del standarda, na katerega ne smemo pozabiti.

Odlučili so se za velik, lahko bi dejali, drzen korak, vložili vanj vse — in uspeli! In če so do danes štorski železarji vlagali vse svoje napore, vse svoje moči v temelje svojega bodočega telesnokulturnega življenja, jim danes to ni več potrebno.

Pogoji za uspešno delo so tu in odslej bo lahko njihov oddih, njihovo razvedrilo še prijetnejše in še lepše, kot je bilo doslej.

ANDREJ ULAGA

Po kranjskogorskem posvetovanju PARTIZANA SLOVENIJE

Na pobudo Partizana Slovenije je bil pretekli teden v Kranjski gori dvodnevni posvet o aktualnih vprašanjih splošne telesne vzgoje. Zgodilo se je prvič, da niso pripravili referata amaterski samouki, temveč je vodstvo pritegnilo k sodelovanju predavatelje Visoke šole za telesno kulturo.

Kaj so povedali? Osvetlili so najprej naloge telesne kulture v Socialistični družbi, nato pa navedli sredstva in metode, s katerimi naj bi v društvih te naloge uresničevali. Tudi tokrat so potrdili znano stališče, da je največjega pomena dobro premisljena in redna telesna vzgoja v otroških letih, da pa je treba že zgodaj misliti tudi na težnjo mladine po športnem izpopolnjevanju in na potrebe rekreacije. Telesna aktivnost, posebno v naravi, je potrebna slehernemu človeku v vseh obdobjih življenja, poudarek pa velja vzgoji v otroški dobi, športnemu izpopolnje-

vanju okrog polnoletnosti, v rekreaciji pa zrelosti in starosti.

Sodobni strokovnjaki se nikakor ne zadovoljujejo z »redno vadbo« po dvakrat na teden, temveč sodijo, da mora človek tudi sam skrbeti za svoje telesno utrjevanje in za funkcionalne sposobnosti organizma. V ta namen ga je treba naučiti namenske izbire telesnih vaj za vsak dan. Kakor se je udomačilo jutranje umivanje, tako naj bi ljudje sprejeli tudi navado, da bi vsak dan opravili nekaj vaj za moč mišic in gibljivost sklepov.

Pravilna se nam zdi tudi pobuda, da je treba že v osnovni šoli misliti na potrebe športne rekreacije. Otroci naj se naučijo pri urah telesne vzgoje vseh tistih splošnih priljubljenih telesnih vaj, ki jim bodo vse življenje vir zdravja in razvedrila. Tu je mišljeno plavanje, smučanje, igre z žogo, izletništvo in podobno.

PLANINSKO DRUŠTVO TAM V LUČI MNOŽIČNOSTI

Ceprav je bilo Planinsko društvo TAM ustanovljeno šele decembra 1961, šteje danes že 800 članov. V svojih vrstah ima malo manj kot polovico mladincev, vajencev in pionirjev. Vso množico mladih vodi pred nedavnim ustanovljeni mladinski odsek društva, ki je s svojim delom dokazal, da je sposoben voditi tudi naše najmlajše. Najpomembnejša dejavnost društva so dobro organizirani izleti, ki so bili do sedaj res množični, saj

se je vsakega posameznega izleta udeležilo preko 80 članov. Odbor društva se nenehno trudi, da bi v svoje vrste pritegnil čimveč članstva z desnega brega Drave. In to mu je delno tudi že uspelo. Poleg trinajstih planinskih skupin v podjetju TAM, ima društvo še po eno planinsko skupino v podjetju »Strojna« v Hočah in v podjetju »Metalna«, ki združuje preko sto članov.

F. S.

Na letošnjih avto-moto dirkah za »Nagrado Primorske« v Portorožu je nastopilo 100 tekmovalcev. V dirki mopedov (50 ccm) je zmagal italijanski tekmovalec Parlotti (prvi na sliki) na mopedu Tomos-special, s povprečno hitrostjo 83,3 km/h, drugi pa je bil domačin Piciga iz Kopra (drugi na sliki)

pravili smo mu obešenjak

hans hellmut kirst

Vogel opazuje poročnika, ki se približuje. »No torej! Kot po meri.« In ker stoji ta častnika drug drugemu nasproti, se zahihita: »Ali lahko gospoda predstavim? Gospod poročnik Strick, nacionalnosocialistični častnik rehhausenskega poveljstva in gospod poročnik xy, trenutno na poti skozi deželo.«

Tujec v poročniški uniformi je suh in bled, bled kot vzhajajoča potica. Predirljive, zelo pozorne oči. Koža zmečkan pergament. Roka, ki jo stiska Strick, je mrzla in drhti. Za njimi vse temnejši gozd, kot grozeče in na široko odprto žrelo dlakastega morskega sesalca.

»Ostale stvari?« vpraša Vogel. Nemščina, ki jo govori tujec, je zgneten, kot bi jo stisnil iz razglašenega klavirja. »Ujetniško obleko in ovojni papir s stvarmi sem obtežil s kamnom in vrget v vodo.«

»Prav,« reče Vogel. »Stotnik, nikar naj vam ne pride na misel, da bi se bahali s svojo gramofonsko nemščino. Če se vam kdo približa, molčite kot grob. Za vas bo govoril Strick. On je strokovnjak. V njegovo stroko sodi. Neprijetno je, gospod stotnik, samo to, da je z vami pobegnili cela čreda.«

Tujec ne ve nič o tem. Ob ugodnem trenutku je pobegnil in se prikrajdel od gozda. Zavoj je našel na mestu, ki mu ga je označil Vogel, se obrnil in preoblekel. Celo okopal se je, ker je voda pri roki. Če je še kdo pobegnil, je pobegnil za njim.

»Moramo od tod,« reče Vogel. »Če bi kdo še kaj rad pripomnil, potem.«

Stricku se zdi, kot bi pot skozi gozd predstavljal konec dolgega pohoda v popolni bojni opremi. Nogi se mehanično prestopata. Tovor pritiska do podplatov. Moez ne deluje več kot računski stroj. Tiho je, kot bi vse izumrlo.

Strick se vprašuje. Toda odgovora ni. Sliši samo korake slokega, izčrpanega človeka, ki nosi njegovo boljše uniformo. Obraz napet, kot da preži na vsakovrstne nevarnosti.

In zdaj, na zunaj miren, pridružen glas, ki si prizadeva, da bi zvenel nezadovoljivo. »Ne pričakujte zahvale, prosim, in nobenih pojasnil, nobenih vprašanj. Odhajam. Na tuji zemlji sem.«

Zdi se, da poti skozi gozd ni ne konca ne kraja. Večerne sence čepo po debelih kot velikanske živali. Preže in molče. Čakajo. Kot bi si mežikale. Nihče ne ve, na koga čakajo. Grozeči molk raste z gostim mrakom. V tišino odmevajo samo koraki dveh moči. Udarjajo ob nemi zid senc, te jih odbijajo in nato se vračajo še močnejši, močnejši!

»Kako, da govorite nemško?« vpraša Strick. »Naučil sem se v šoli. Plod osemlitnega učenja.«

Strick pospeši korake. »Ne bom mnogo storil za vas,« pravi. »Ne prece-njujte moje pomoči. Razšli se bomo, ko bomo prišli na rob gozda. Za vas bodo poskrbeli drugi. Tisti, ki to bolje znajo.«

Anglež ga kratko pogleda, jasno in globoko; kot žaromet, ki se zablješči in takoj ugasne. »Odočljiva življenjska pota so navadno kratka. Imam hišo v Hastingsu. Tri minute od kanala. Če bom spet doma, bo to mogoče zaradi tega, ker sem zdaj z vami.«

Okoli njiju narašča gozd kot stena, ki se vzdiguje. Strick ne ve, kaj bi rekel. Sicer pa, kaj lahko rečem v nekaj minutah? Da je njegovo spremstvo samo mehanično delo, posledica naključja, bedasta past, v katero je telebnil kot medved v jamo. Nič, prav nič. »Mnogo dejanj naredimo nezavedno,« pravi, kot bi se opravičeval. »Moj delež pri vaši svobodi je popolnoma nepomemben.«

»Nemci ste čuden narod,« reče za-mišljeno Anglež. »Opravičujete se, ka-dar storite dobro dejanje. Mislim, da so Nemci preponosni. In vsi nosijo ne-kake uniforme. In nočejo verjeti, da je mnogo slabega, čeravno nosijo uni-formo.«

»Tukaj ste spoznali ljudi,« pravi Strick kratko, »ki so pet let strahotno živeli. Najmanj pet let. In človek otrp-

ne.« Z velikimi koraki hiti dalje. Anglež hiti, da bi stopal vstric. Gozdne poti je konec. Korakajo v široko, blago in pridrušeno večerno zarjo.

Vodja obkoljevanja pristopi k Stricku in mu poroča. Strick se zahvali in vzdigne roko k čepici. »Moj avto še ni prišel?« Podčastnik z obrazom zrelega paradižnika zanika. »Potem bomo počakali,« reče Strick. »Prav, gospod poročnik,« pravi podčastnik, kot bi ga kdo vprašal, kaj meni.

Strick stopi nekaj korakov na stran. Anglež v nemški uniformi gre za njim. Sedeta na posekano deblo. Sklonita se in čakata.

»Dejstvo, da žive ljudje, kot ste vi, zbuja v človeku zaupanje,« pravi Anglež. »In ker sem srečal ljudi vašega kova, vem nekaj več o Nemčiji. Splošne sodbe so vedno nesmiselne.«

Strick postaja živčen. Začuje motor, vendar ni prepričan, ali je njegov ali Gareisov avto. Pridrvi izza ovinka, ovit v prah. Iz njega se zavalja Vogel.

»Pojdite,« pravi Strick. »Prebledeli bi, če bi vedeli, koliko naključij in zvez je potreba za takšno »časten« početje. Nikoli ne pozabite: srečali ste ljudi dežele, kjer mora človek ubijati, če hoče obdržati človeško dostojanstvo.« Anglež se nasmehne nenavadno, prisiljeno.

V avtu se peljeta na zadnjem sedežu, drug ob drugem. Trde vzmeti ju neenakomerno potresujejo. Motor zavija kot pretepen pes. Za njimi oblak prahu. Ustavijo se v stranski ulici v Rehhausnu. Vogel skoči iz avta. »Lahko pokažem gospodu poročniku pot,« vpraša.

Anglež vstane. Obotavljajoče se izstopi. Obrne se k Stricku, ki še vedno sedi. Dolgo ga gleda. Zelo dolgo. Seže mu v roko in jo stisne. »Hvala, tovariš,« zašepeta.

Zravna se in napne prsi v uniformi nemškega častnika. In odide s kratkimi, odmerjenimi koraki. In Vogel, na pogled zelo zadovoljen, cepeta na njegovi levici.

Strick gleda za njima. Nekaj mu pravi, naj stopi za tem človekom, naj ga vprašuje in prisluhne odgovorom. Prisluškuje korakom, ki se oddaljujejo, vedno bolj oddaljujejo. In se izgube. In zelo jasno mu zveni v ušesih: Hvala, tovariš!

»Greva v vojašnico, gospod poročnik?« vpraša šofer. »Seveda. V vojašnico.«

Se o polnoči je v vojašnici tako živahno, kot bi streljali sredi poletnega sonca na golobe.

Polkovnik Müller slavi poraz, s katerim se je osramotil inšpektor Gareis; proslavlja ga kot kralj, katerega vojvode so zmagali v bitki zato, ker je nasprotnik sramotno odrekel. Gareisu že tretjič nazdravlja.

»Vse je samo zaradi tega, dragi inšpektor, ker vtikate nos v naše zadeve. Mi, vojska, ustvarjamo ujetnike. Mi jih stražimo. In kadar pobegnejo, jih polovimo. Mi, inšpektor, vojska. In ne civilne kriminalistične oblasti. Vi posežete, kadar kdo ukrade srebrno žlico. Toda z našega ozemlja prste proč.«

Gareis potrpežljivo opazuje množico uniform, v katere so vtaknili ljudi: odrasli dobro odebeleni in fizično gotovo zelo sposobni. Občutek ima kot dijak prvega razreda gimnazije, dijak, na katerega je planila jata profesorjev. Polkovnik se gromko krohota in ostali gospodje uslužno pritrkavajo.

»Ne razumem,« pravi polkovnik, »zakaj ste se tako zlahka odrekli igri Rusa te mimogrede ulovili. Prav. Tudi to je nekaj. Toda, kje je ostal angleški stotnik? Že ob 22. uri ste ukazali, naj prenehajo z zasledovanjem, in kratko in jasno pojasnili: nima smisla! Kot krava, ki vdano pogleda: zmanjkalo mi je mleka.« Polkovnik se krohota kot iz sode in gospodje okoli njega se mu iz srca radi pridružijo.

»Res, zelo čudno, Gareis.« Polkovnik uživa ob porazu slavnega Gareisa. Uživa, ker se je to pripetilo temu hlad-

nemu in brezčutnemu človeku, ki tlači njegove častnike v zapor kot papir v koš za smeti. »Vsa odgovornost pada na vas, Gareis. Nikoli si ne bi bil mislil, da bo izkušen kriminalist vašega slovesa odrekel po zasledovanju, ki je trajalo komaj tri ure. Jaz bi preresetal okolico, dokler ne bi ostal samo kamen na kamnu.«

Gareis bi se rad prijateljsko nasmehnil. »In ko ne bi ostal kamen na kamnu, ne bi, gospod polkovnik, našli tega človeka.« — »Zakaj ne?« — »Ker je verjetno nekje više, na vašem področju.« — »Po čem sodite, Gareis?« — »In če je tu, gospod polkovnik, potem je morda pekovski mojster, jetničar, železničar, stražar ali poročnik.«

Polkovnik omahuje: naj vrže kozarec ob tla in se zasmeje ali naj surovo prekine pogovor. Odloči se, da ne bo vzel Gareisa resno. »Nekoč sem imel poveljujočega častnika baterije, ki je spustil šest tankov. Veste, kaj je cepec dejal? Rekel je, da jih je šest premalo in da čaka na dvesto tankov.« Gospodje se burno zabavajo. Podčastnik častniškega doma odide s košaro v klet. Prepričan je, da bodo nocoj še potrebovali tekoča sredstva.

Gareis gleda mimo uniform v kot, kjer sedi Strick. »Bi odigrali z menoj partijo biljarda, Strick?« vpraša Gareis.

Strick voljno vstane. Polkovnik veselo: »Pazite se, Gareis. Strick vam bo dokazal, da so ujetniki pobegnili samo zaradi tega, ker jih politično niso izobrazili.« Splošen krohot. »In potem,« vpije polkovnik, »vas bo Strick prepričal, da tudi vi potrebujete takšno izobrazbo, ker vam je prekmalu zmanjkalo sape.« Spet krohot. »Geiger,« pravi polkovnik, »pošljite inšpektorju natančen načrt tečajev. Vi boste naš dragi gost, Gareis. Počutite se pri nas kar se da dobro.«

»Vašo prijateljsko ponudbo sprejemam zelo resno, gospod polkovnik,« je rekel Gareis, preden je odprl vrata v sosedno sobo.

Gareis postavi prvi dve krogli pred odprtini na biljardni mizi. »Začnite,« reče, »vi udarjate prvi.«

Stricku se zdi, da se približuje miasmu polju. Njegov nagon z bojišča ga opozarja, naj bo previden. Gareis se mu zdi kot tabla z opozorilom.

Strick vzame palico in jo naravnava. »Konico morate namazati s kredo,« reče vlijudno Gareis. »Udarci so zanesljivejši.« — »Ne igram dobro.« — »Vem,« pravi Gareis, »torej se naučite.«

Strick udari ostro. Krogle trečijo druga ob drugo, se odbijajo od oglov, preskakujejo luknje in po kratkih trzajih obstanejo na zelenem polju. »Lahka igra,« meni Gareis. »Vsaj zame lahka.« Udari kroglo in tri krogle izginejo v luknjah in se zamolklo zakotalijo po žlebu: kot vlak, ki klopota po dolgem mostu.

»Strick, me imate za tepeca?« Postavi dve novi krogli, se nagne čez mizo in rahlo udari, kot bi dregnil v maslo. Krogle izginejo v luknjah. »Varoval se vas bom podcenjevali. Gareis.« Strick opazuje drobno, živčno inšpektorjevo roko, ki zanesljivo lovi krogle.

»In rešitev je prav otročja igra,« Gareis ga opazuje. »Mar ne?« Strick se previdno nasloni na zid. Da bi se oprl in laže prenesel udarec. »Vi torej veste za rešitev, Gareis, in je nočete izdati.« — »Bi jo radi izvedeli?« — »Ne bi se rad vmešaval v vaše uradne skrivnosti.« Gareis se odzdravo zasmeji. »Vljuden človek ste, Strick.«

Vnovič udari. Krogle se zakotalijo, odbijejo in vračajo. »Karneval za morilce, to je naš čas,« pravi Gareis. »Človek je kdaj pa kdaj vesel, da se izmuzne kot cepec...« Strick ima občutek plavaja, ki je zašel v tok in še ne ve, kako se mu bo izvil. »Da, vesel me,« reče Gareis prijateljsko.

Sede na biljard in maha s palico kot s sabljo. »Kaj mislite, Strick, kdaj se ujetnik odloči za beg? Kadar ve, da bo uspel. In kdaj ima največ upanja? Kadar lahko računa na zunanjo pomoč.«

»So ljudje, ki so tudi brez pomoči pobegnili iz vojnega ujetništva.« — »Vsekakor. Toda nikoli brez priprave. Ampak naš stotnik se je začel pripravljati šele pred petimi dnevi. Temeljito sem proučil zadevo. Že osem mesecev je zaprt. Bere knjige, časopise, igra šah, sanjavo hodi po taborišču. Vse skupaj nič posebnega. Navsezadnje začuti pred petimi dnevi potrebo po delu.«

»In?« Strick je skeptičen. »Je to kaj posebnega? Naveličali se je lenuharjenja in je hotel prijeti za delo.« — »Da bi lahko pobegnil.« — »Seveda.« — »Toda jaz bi raje trdil, da so ga opozorili na beg.« — »Kdo?« — »Mogoče bi mi vi lahko odgovorili na to vprašanje?«

Gareis se smehlja in nadaljuje, ne da bi čakal na odgovor: »In potem. Pobegne. Natančno po narisanem načrtu: smer gozd. Otročarija. Tam, na skritem prostoru, je obleka. Preobleče se.«

»In to je gozd, ki ste ga obkolili, Gareis. Edini gozd, daleč naokoli. Torej ste ga obkolili. Lisišca je v pasti. Čemu niste preresetali gozda?«

Gareis skuša ujeti raznožetje palice na kazalcu. »Tudi to je zelo preprosto. Najprej je bil v gozdu in potem ga ni več bilo.« — »Je ušel skozi obroč?« — »Tako je. Ušel je skozenj. Kot v pravljici.« — »Natančneje mi morate pojasniti.« — »Zelo rad, Strick. In če se bom v podrobnostih zmotil, me popravite.«

Palica, s katero lovi ravnotežje, se prevesi, naglo, nezadržno pade, toda Gareis jo ujame z zanesljivo roko. »Kako je mogoče uiti iz obkoljenega gozda? Zelo preprosto. Če človeka poznajo. In kako lahko pride v gozd?

Prav tako. Polkovnika Müllerja, na primer, vsi poznajo. On lahko pride in odide, ne da bi mu bilo potreba pokazati izkaznico. Toda še nekateri si lahko kaj takšnega dovolijo. Pri tem lovu, na primer, sta bila nesumljiva vodje-ma obkoljevalnega poveljstva samo dva človeka — vi in jaz!«

Strick gleda Gareisa, diha mirno in pomežikuje. Kot bi gledal na obzorju nad pšenico tarčo. Ne ve še, kaj naj stori; ena izmed tarč je, ki jo mora uničiti, če noče, da bodo uničili njega. »Videti je, da ste prepričani v to, Gareis.«

»Ni bilo težko uganiti, da bodo begunci poiskali skrivališče v gozdu,« reče zamišljeno inšpektor Gareis. »Torej je bilo tam laže prevohljati tudi vse ostalo. Vidite, Strick, slabo navado imam. Zelo mnogo povprašujem. Ne morem stati niti minuto poleg človeka, ne da bi ga vsaj petkrat kaj vprašal. Ko sem bil torej obšel obroč, sem vedno isto vpraševal: kdo je šel skozenj ali kdo je hotel skozenj. Mučno, kaj-ne?«

»Tedad sem na neki strani čul,« nadaljuje Gareis, kot bi predaval, »da sta šla v gozd dva človeka in se je vrnil samo eden, medtem ko sta na nasprotni strani prišla iz gozda spet dva človeka, kar pomeni po Adamu Riesseju, da gre za tri ljudi. Dva sta šla v gozd in trije so prišli iz njega. Popolnoma jasen primer, kaj?«

Strick ne odgovori. »Vas lahko prosim za vojaško knjižico?« vpraša Gareis. Strick mu jo izroči. Gareis odpre zadnje strani in jo površno preleti. Potem vrne knjižico Stricku. Biljardno palico potegne skozi dlan, kot bi brisal kri z meča. »Zelo nespretno,« ga pokara. »častnik, ki vas je spremljal, je imel ista odklivanja kot vi. Popolnoma ista. Napaka v režiji. Ne bi je smeli zagrešiti.«

Stricku se zdi, da pritiska nanj nekaj centov. Čista vata, ampak cela gora vate. Kot blaga smrt z zadušitvijo ob pisanem ognjemetu. Pridušeno reče: »Mislim, da mi tega ne pripovedujete zato, da bi me zabavali. Vse veste, vendar tega nočete izkoristiti. Vsaj ta trenutek me. Prav tako je odveč misel, da bi se radi bahali pred mano. Greste torej k cilju, ki ste ga vnaprej določili.«

Gareis se igra z biljardno kroglo. Pridrži jo k luči, kot da bi rad preveril njen sijaj in obliko. »Počasi mislite,« reče, »toda preudarno.«

»Vsi menijo, da ste prebrisanec, Gareis. Nekateri celo trdijo, da se še nikoli niste zmotili. In hvalljo vašo gotovost. Popolnoma jasno ste mi dali vedeti, da me držite v krempljih. Samo besedo rečete in bom zrel za vislice. Verjamem, da me poznate. In da se zavedate, da vas bom zravnal z zemljo, ne da bi trenil s očesom, če bom samo zasluhlil, da mi ogrožate življenje. Torej pomeni, da me nočete za nasprotnika.«

»Igrajva dalje,« reče Gareis nemarno. »Na vrsti ste, Strick.« — »Kakšna je vloga?« — »Bova že še videla. Neka dne jo bom izplačal.«

Stricku se kdaj pa kdaj zdi, da je zgrmel v prepad in s tilnikom udaril ob velikanski boben. In zdi se mu, da ga objema nepregledna noč. In da tiplje kot slepec, ki je izgubil palico. Do zdaj je bil prepričan, da je sam sredi svobodnega polja. Zdaj pa jih je okoli njega več, kot je mogel kdaj koli slutiti.

Prav torej. Naj se prevrne v jamo kot zver, naj grem okoli njega kot orkester samih tromb. Kajti v temi tega prepada, je navsezadnje ugledal tisto, česar doslej še ni videl v svojih blodnjah: košček modrega neba, ki je pogledalo kot golo telo skozi razcapano cunjle.

Vidi, čeprav še ne ve, kaj. Preži kot tiger, preden naskoči. Toda cilja še ne pozna. Samo nekaj ve: ni sam! Cesta, po kateri koraka, se kar kadi od somišljenikov. In vohunov, ovaduho, vitezov prilležitosti. In povrhu vsega je noč. Težka, črna noč. Najti bi moral nekoga, ki bi hodil ob njem. Ali mu samo varoval hrbet. Ampak kako? Tega ni mogoče preprosto objaviti, napisati, odbobnati. Zvit mora biti kot lisjak. Pretkan. Namazan z vsakršno mastjo, če noče, da ga bomo spazili.

Popolnoma je pozabil na Wolfa. Wolf je bil samo kaplja vode, popolnoma nepomembna, kadar hočemo zavestno reko. Vse bogate izjave, ki jih je Wolf rad dajal, so izginile v aktu »P« — »P« pomeni poveljstvo — kot na smetišču. Gareis je prevzel Wolfov primer, kot pograbi ribič ujeto ribo. Stisnil ga je kot limono in ga potem pustil v posodi za odpadke, ki ji pravijo vojaški zapor. Prepise zasliševanj pošilja poročniku Stricku v prijateljski pozdrav.

Vogel se drži, kot bi se nič pomembnega ne zgodilo. Strick ga skuša navrtati kot jez, ki ga je potreba prebiti, da bo voda napojila neobdelano zemljo. Toda Vogel je čvrst kot cement. Vse obtožbe zaradi lahkomišelnosti, nenatančnosti, zločinskih nag-njenj, sabotaže, veleizdaje in podobno; otrobe, s katerimi ga Strick namenoma izziva in mu jih očita, sprejema s hladnokrvnostjo poštnega nabiralnika.

Vogla niti najmanj ne gane opozorilo na inšpektorja Gareisa in na njegovo pravilno in prav zaradi tega nevarno domnevo. »Če bi hotel, bi storil,« reče Vogel in odkima z glavo. »Le kdo bi mu lahko branil? Mogoče ti? Menda me nočeš prepričati, da natanko veš, kaj hočeš?« — »In kdaj bom dobil spet svojo uniformo, škornje in perilo?« — »Vprašaj svojega Gareisa.«

Toda tisti, zaradi česar je Strick negotov, je občutek, da gre vse proti njemu v zanesljivem Kesslerjevem duhu. Dobil je zaupno pismo iz rojstnega kraja. Prijatelj mu piše, da je zahteval okrožni vodja iz Rehhausna

natančna obvestila: a) o Stricku, b) o Strickovih starših, c) o ostalem. »Vogel, včeraj sem preveril tri brzobjavke, ki jih je poslal in sprejel osebno poveljnik. Vsi tri so govorile o mojih papirjih.«

»Glej,« meni Vogel, »kako je ta svet nehvaležen. Rad bi jim preveril gate, pa ti še ne zaupaš. Na vso moč si prizadevaš, da bi jih stlačil v ušivnico, oni pa še pomišljajo, ali naj ti priredijo baklado in odigrajo uspravanko? Je to mogoče?«

»Kje je angleški častnik, Vogel?« — »Kakšen angleški? Poznaš katerega? Jaz nobenega.« — »Pri priči bi te morali prijeti.« — »Kdo? Ti? Da ne po-čim od smeha. Ali čutiš mogoče potrebo, da bi se spraval na drugo stran zapaha? In da uporabim tvoj najljubši izraz: podatkov je dovolj. Dobri Raabe bo storil z največjim veseljem, pre-pričan bo, da je opravil moralno, ger-mansko delo.«

»Tako ne gre dalje, Vogel.« — »Gle-ga no! In to praviš ti meni! Stopi do matere Tikesove, pa boš čul pravilico, kakšni prijetni ljudje se sudeče okoli v uniformah nemških častnikov.« Oskar Tikes ga je kot skupinski zaupnik in lastnik krme voljno posadil za stalno omizje. Tulil bi! Stotnik je zardel od sreče in ni ga bilo več mogoče ločiti od zastave s kljukastim križem. In da si ga, dojenčka, videl, kako je pozdravil! Kot na dan stranke. Že zaradi tega se je sprlačal ves hrup.«

Strick ve, da mora narediti samo korak in se bo znašel na drugi obali. Samo beseda še! Toda obotavlja se, naglo se obrne in nadaljuje pot ob robu prepada. »Izgini!« reče Voglu. »In ne ponavljaj takšnih svinjarij.«

»Samo to bi rad vedel,« pravi Vogel, »kako dolgo se misliš še igrati slepe miši.«

Dr. med. dent. Friedrich, okrožni vodja Rehhausna, ima še vedno stanovanje, ki ga je imel kot zobozdravnik. In isto ženo.

Hiša v stranski ulici. Najprej vrh vzorno poravnano grobišče za cvetlice. Brez palčka iz žgane gline. Ograja iz meter dolgih zelenih zobobretcev. Na vratih napis: Dr. med. dent. Friedrich. Spodnji del napisu je skrbno prepleskal. Najbrž je nekoč pisalo: Ordinira od ponedeljka do petka, od 10. do 17. ure nepretrgoma.

V pritličju stanuje neki upokojen major, zdaj vodja urada za preskrbo Rehhausna. Popolnoma izkoriščen. V zgornje, nadstropje vodijo izrabljene stopnice. Ribajo jih tako dolgo, dokler se ne svetijo. Diše po najboljšem milu.

Zgoraj pri priči odpro. Najbrž služkinja gospoda okrožnega vodje: od te-kega dela izmzgana umazanka s kuhinjskim predpasnikom in modro kuhinjsko cunjko kot turban na glavi. Toda olkanega vedenja. Strick še ob pravem času spozna, da govori z gospo Friedrichovo.

»Okrožnega vodje še ni,« pravi gospa Friedrichova. »Ga boste počakali! Vsak trenutek mora priiti.« Strick bo rade volje počakal. In pobara gospo Friedrichovo, če ji lahko pomaga. Izliti vedro? Odnesti smeti? Iztepti prah iz preprog?

Gospa Friedrichova pravi, da vsa ta dela sama opravlja. »In vaša služkinja?« — »Nimamo je. Kaj mislite? Zdaj, sredi vojne pa služkinja! Tega moj mož, okrožni vodja, nikoli ne bi dovolil.«

Opelje ga v delovno sobo doktorja Friedricha. Kakšna soba, zaklonišče! Dodeljeno stanovanje. V njej nihče ne živi, skoznjó samo hodijo. Sledovi škornjev na raztrgani preprogi in na nogah stolov. Kupi pisem o politični vzgoji, dnevniki, časopisi, brošure, okrožnice, platnice, mape. Na stolu, na okenški polici, na mizi. Koš za papir je grozljivo čist. Kot bi ga kdo obli-znil.

Gospa Friedrichova se usede Stricku naproti. Strick pomisli, da je izmzgana kot kočjaževno kljuse, zrelo za konjederca. »Tukaj je bilo vse drugače, ko je imel moj mož še prakso,« pojasni ona.

To si Strick lahko predstavlja. Gotovo: vse je bilo drugače. Tudi gospa, ki sedi pred njim. Največ štirideset let ima, pa je nagubana kot slon; roke, kot bi jih zgnelji iz gline, postava kot sod za slaniče. Najbrž se je poročila z dvajsetimi leti kot zobna asistentka ali podobno. Potem je pomagala možu, rodila otroke in ribala stopnice. Z zmojem zalito delo je cvetelo; najljubšo služkinjo in po vsej verjetnosti novo asistentko. Dva strumna fanta sta rasla. In tedaj je odkril dr. med. dent. Friedrich politiko.

Politika je postala pomembnejša kot praksa. Število bolnikov se je manjšalo; asistentka, ki ni imela drugega dela, kot da je stoji spala, je čutila, da je odveč, in je tudi bila odveč. Friedrichova strast se je večala in dohodki so upadali. Za asistentko je odšla tudi služkinja in gospa Friedrichova je spet ribala pod in družinsko stranišče. Toda član stranke, dr. med. dent. Friedrich meni: tudi to je žrtve za novi čas.

In novi čas je prišel. Član stranke, dr. med. dent. Friedrich je postal okrožni vodja. Njegov ugled je zrasel in popolnoma je opustil prakso. Bil je samo okrožni vodja. Njegova sinova sta postala pimpfa* in žena je znova dobila služkinjo. Toda umazanja v stanovanju dr. med. dent. Friedricha se je povečala, kaiti posledj niso hodili po njem čevlji bolnikov, temveč škornji tovarištev iz stranke. In tako sploh niso izpuštili cuni iz rok; sinova pa sta nosila uniformo Hitlerjeve mladine, zaradi česar seveda nista smela nositi posod za smeti na dvorišče.

* Pimpfen — nacistična pionirka organa zacija.

OB PETINSEDEMDSESETLETNICI LITIJSKE PREDILNICE TRENUTEK PREMIŠLJEVANJA

»Naglica vsakodnevnega ritma dela nam ne dopušta pogleda v preteklost,« je dejal Stane Koprivnikar, direktor Predilnice v Litiji, ob priložnostnem srečanju s tovarniškimi upokojenci in nadaljeval: »Prav zategadelj smo izbrali zdajšnjo nedeljo, ko ste naši gostje, da pokramljamo s preteklostjo in ovrednotimo sedanost. Srečanje z našimi upokojenci je za vse nas — trenutek premišljevanja!«

Bilo je to nedeljo, 27. maja 1962! Predilnica je sicer lani praznovala svoje petinsemdešeto leto; njen rojstni datum je vklesan v portal glavnega vhoda — 1886 — letos dokončana rekonstrukcija obratov pa je privedla delavski svet in upravni odbor podjetja do nenavadne odločitve. Tovarna je povabila svoje stare, zdaj že upokojene delovne tovariše.

Vsak je dobil vabilo! Pošta je hitela proti Šmartnem, Jablaniškemu vrhu, tja v Zaslavje, poiskala je poslednjega člana predilniškega kolektiva. Gmotasti oblaki, ki so dolgo predpoldne prepredali nebo nad Litijo, niso zadrževali koraka. Upokojeenci so prišli. Od blizu in daleč. Z vlakom, z avtobusom, peš... Natanko ob dveh, včasih je v tisti minuti tulila sirena, so se zbrali pred vhom v tovarno. Ugibali so drug drugega, glasno klicali imena, rokovali so se in vesel smeh je zdaj pa zdaj oplemenitila le sketajoča solza v očeh. To je bil začetek velikega praznika: valeta mladosti, srečanje s pozabljenimi kroniko, prebujenje že davno preživetega!

Dolgi trideset let so ti ljudje hodili dan za dnem skozi ta vrata v tovarno, vzpenjali so se po istih stopnicah, molče so se pogovarjali izra predilnih strojev; vsak izmed njih je pustil v tej tovarni svojih 70.000 delovnih ur in več, pustil je svojo moč in mladost, pustil je samega sebe. No, zdaj so se spet našli.

Zbrane pred vhom so pozdravili predstavniki kolektiva Predilnice. V spomin na padle tovariše so predstavniki kolektiva položili venec na kamen z imeni. Godba na pihala litijske »Svobode« je zaigrala žalostinko. Pevci prosvetne družine Društva upokojeencev iz Ljubljane so zapeli.

Trenutek ali dva sta veljala predilniškim delavcem, ki so

padli v boju z okupatorjem; hkrati pa sta bila ta dva trenutka iver časa, ki je bil naklonjen spominu na delovne tovariše, ki se slavlja niso mogli udeležiti.

Nato so se upokojeenci razdelili v skupine. Tovarniški delavci so se pomešali mednje. Odšli so v tovarniške prostore.

Ogled tovarne je bil prežet s prijetno nestrpnostjo. Tri, pet, deset let je minilo za marsikaterega obiskovalca-upokojenca, odkar je zadnjikrat zaprl za seboj tovarniške dveri. Od takrat pa do danes se je marsikaj spremenilo.

Rahljac bal preštevati poslednje ure. Kmalu ga bo zame-

njal osem novih mehanizmov, ki bodo hitrejši, boljši. V novem prostoru ne bo prahu in ne ropota. Raznobarvni stebri še dopolnjujejo skladnost med modernim in skorajšnjim razpoloženjem ljudi, ki bodo delali v novi čistilnici.

Mimo skladišča bombažnih bal so se nekdanji člani tovarniškega kolektiva zadržali ob agregatu za rahlanje stanične volne. Vodja skupine je moral pritisniti na gumb. Z blagim ropotom je stekel mehanizem. Foto-čelice so uravnale tekočega traku. Stroj na koncu sam odvrže svitek. Ob tej njegovi uslužnosti so se stari delavci spomnili na stare stroje, ki so jim morali streči z neprimerno večjo prizadevnostjo in z večjim naporom.

V dvorani, kjer stoji mikalniki, je vzdrnila pozornost svetloba. Dosti svetlobe! In pa: parket. Tu je bil nekoč beton. Še večeraj! Predice vedo, kako so prestopale z noge na nogo, kako nasilna je bila bolezen, ki je počasi lezla v kosti. Obiskovanci so tudi hitro opazili, da starega transmijskega jermenja ni več, da ima vsak stroj — 120 ali koliko že — svoj lastni

pogon. Koliko manj bo obratnih nezgod, koliko brezskrbnejše je delo!

Ljudje so iskali svoja stara delovna mesta. Zamišljeno so otipavali hladne mehanizme. Preizkušali so kretanje, ki so jih bili vajeni trideset let! Zene so ob raztežalkah ocenjevale kvaliteto pramena, hkrati pa so druga drugi pripovedovale o svojih delovnih tovariših, s katerimi so bile nekoč ob tem ali ob onem stroju.

Pa na udarniškem! Saj, saj, takrat so udarniško gradili novo predilnico. Kdo bi se vsega domislil. Zdaj so tu, v predilnici, in preteklost je z njimi, objeta s sedanostjo.

Naprej je treba; mimogrede se izgube skupine v garderobi, Omarice, umivalniki, tuši... Ne, takrat vsega tega ni bilo. Takrat je predica odločila plašč kamorkoli. Edino, kar je še ostalo od tistega časa, je kuhar, na katerem so si grele kavo. Če ga niso zamenjali s podobnim!

Dlje smo v tovarni, mlajši so obiskovanci. Neugnano hite od stroja do stroja, po hodnikih, stopnicah... Z radovednostjo si ogledujejo laboratorij. Laboratorij je srce tovarne! Brez njega ni kvalitete, a brez kvalitete ni zaslužka. Bombaž, celulozna in sintetična vlakna osvajajo tržišče s kvaliteto in z ničemer drugim.

Skupine se srečujejo. Mimogrede se sproži smeh z domislino besedo, s hudomušno pripombo. V dvorani, kjer stoji prstančev stroj, zadrži obiskovalec deset novih, domačih. »Krušik« iz Valjeva! Zene ocenjujejo z izkušnim očesom njihovo kvaliteto. Žal jim je, da ne tečejo, potlej bi lahko hitreje in bolje ocenile. Sicer pa, če bi stroji tekli, bi zamrl pogovor. Ropot in četudi utišani, bi preglasil najglasnejšega.

Nenadoma so vse oči uprte v strop. Občudovanje gre na račun klimatskih naprav. Sta-

rim predicam se zdi malce neverjetno, da v predilnicah ni več prahu in da je zrak vselej primerno vlažen. Premišljanje o zdajšnjih delovnih pogojih v primerjavi z nekdanjimi je vsebina pogovora. V njej je kanček dobronamerne zavisti mlajšim, ki zdaj leto in dan strežejo stoterim nitkam.

Nekateri izmed upokojeencev, nedeljskih povablencev, so še bili v podjetju leta 1957, ko je kolektiv osvojil program rekonstrukcije. Tedaj so kot čla-

bodo udarili v ritem celotne proizvodnje.

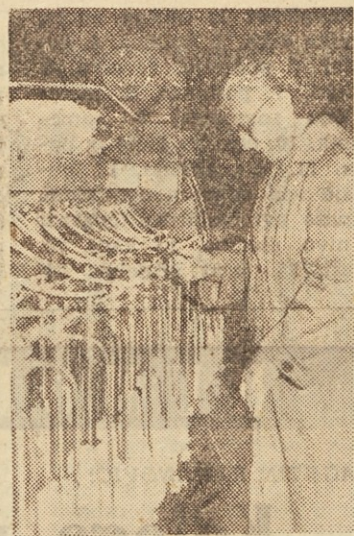
Vse to je zasluga velikega kolektiva. Tistih, ki danes delajo v podjetju, kot tisti, ki so že v pokoju ter le z mislijo spremljajo delo v svoji tovarni. Naposled pa, Predilnica je del Litije, in predilniška dejavnost je že dolgo mestna tradicija. Statistika pove, da je od 20 delavcev in 25 delavk že njihov oče delal v tovarni, od 17 delavcev in 70 delavk mati in od 18 delavcev in 36 delavk sta delala v tovarni oboje, oče in mati. To pove, da je bilo nad 50 družin v Litiji in okolici, kjer so bili zaposleni v predilnici vsi, starši in otroci.

Po sklepnih besedi knjige »Razvoj Predilnice Litija«, ki sta jo ob 75-letnici izdala delavski svet in upravni odbor podjetja:

»Tovarna, ki ima tak delavski kader, mora uspevati, kajti otroci podedujejo od staršev delovno disciplino, izkušnje in navade. Takšni ljudje niso ozkosrčni in sebični, gledajo na tovarno kot celoto, ne pa samo na svoje osebne trenutne koristi. Tak delavski kader, ki je prihajal na delo iz daljnih vasi peš 20 ali celo 30 let, ne da bi zamudil, je spoštovanja vredni!«

Zrcalo tega spoštovanja je bilo srečanje z upokojenci. Tovarna jih je povabila, razkazala jim je proizvodne obrate, pogostila jih je ter se zamudila z njimi v prisrčnih razgovorih. Namen kolektiva je, da bo od slej še vabil svoje upokojece, saj je zdajšnja tovarna enako njihova kot skupna. Toliko tesnejše pa bodo vezi na svojo industrijo, kolikor pogostejši bodo trenutki premišljevanja, potrebnega pogleda v preteklost.

P. s. Nekateri upokojeenci so pripeljali s seboj svoje vnuke, vnukinje. Njim so razkazovali tovarno, njim so pripovedovali o svojih minulih tridesetih letih; kdo ve, če se niso pogovarjali z bodočimi člani delovnega kolektiva litijske Predilnice!?

Upokojenka, tov. Boštjančičeva, je poizkusila, če je še kos krilnemu stroju

Na začetku proslave je pozdravil upokojece direktor tov. Koprivnikar

Iz spominske kronike industrije volnenih izdelkov »VOLNA« Laško

TRIJE DNEVI

30 let je staro poslopje, ki preštevava blizu 500 delavcev; mlada industrija pa je vendarle že davno ponesla v svet ime kraja, saj je Laško enako znano po volnenem blagu kot po pivu in zdravilišču. Hkrati pa je podjetje zazidalo okoliškim vasem temelj tradicije, ki že pripoveduje o rodovih predic in tkalck, tekstilnih delavcev iz Smihela.

Odmaknjenost tovarne v zavetrje hribov, mimo katere hitita železna in asfaltna cesta, daje tamkajšnjemu vsakodnevnom snovanju še poseben pečat. Predstavljamo ga v treh resničnih pripovedih, kakršnih najdemo na stofine v spominski kroniki delovnega kolektiva!

SLOVO OD STROJA

SIRENA je glasno parala zrak. Bilo je konec prve izmene. Drugo popoldne je odbilo. Delavci so zapuščali tovarno natanko tako kot tristo in več dni v letu. Vsi! Hiteli so proti domu. Na vlak. Na avtobus. Se malo in že bodo v Celju, Zidanem mostu, na Rečici, v Rimskih, na Marijagradcu, v dolini Lukovice.

Druga izmena pa je začela z delom. Vajena mehanizmov in mehkih volnenih vlaken je stregla strojem kot leto in dan. Predivo se je sililo v svitke, statve so merile blago.

Kot da je bil tisti dan povsem navaden dan!

Pa ni bil. Tisti dan je zapustilo ob drugi uri tovarno pet delavk. Zapustile so svoje delovno mesto. Tončka, Fanika, Milka, Štefka... Odšle so skozi razprte tovarniške dveri z delovno knjižico v žepu. In z odločno o upokojitvi. Vseh pet je dopolnilo svoja službena leta. Najstarejša med vsemi, Tončka iz Jagodič pri Laškem, je bila v tovarni najdlje: polnih 27 let. Prag tovarne je prestopila v času, ko so takratni lastniki začeli graditi neposredno pod starim poslopjem nove objekte ter so v njih namestili nekaj tekstilnih strojev za proizvodnjo tekstilnega blaga.

Potem je malone tri desetletja živela s tovarno in z njenimi stroji.

Zdaj so odhajale delavke v pokoji! Z negotovim občutkom nekakšne nedoumne zapuščenoosti so pritaženo ocenjevale povabilo tovarne, njihovega kolektiva, ki jih je povabil na poslovilni večer. Pritaženo, saj jih je vse skupaj povabilo presenetilo! Občutile so tisočere vezi, ki so vodile od njihovega srca pa tja do poslednjega člana veli-

ke družine, ki jo prozaično imenujemo — tovarno.

Vendar pa to vabilo le ni bilo tako zelo »poslovilno«, v pravem, pravcatem pomenu besede; bil je le poziv na prijeteljski večer z ljudmi, s katerimi so upokojenke preživele toliko lepih delovnih dni.

Naslednje leto se bodo spet sešili! Tovarna bo vsako leto vabila svoje upokojece, svoje stare člane delovnega kolektiva, vsako leto bodo ponovljene pripovedi o minulem, da bo sedanost bolj na dlani.

Sirena je tulila. Delavci so zapuščali tovarno in med njimi je pet delavk stiskalo v roki odlok o upokojitvi!

ROJSTNI DNEVI

SKLADIŠČNIK je prekladal poslednje bale. Skrbno je zatačlil izgubljen kosmič volne v belo gmoto, skrbno, saj je bilo

surovine malo, predilni stroji pa nenasitni. Tovarna bi potrebovala dobrih 90 ton volnene preje, če bi hotela zadostiti statvam, če bi hotela izpolniti le tožnji plan proizvodnje. Toda do petega meseca ni kapnil v skladišče niti kilogram žlahtne surovine.

Predice so barale, le kje hodi naročeno blago. Delavski svet je molče spremljal razna obvestila o zadržanih akreditivih, o drobnih nevesočnostih na mejah, o počasnosti dobaviteljev. Upravni odbor je razmišljal o smotnejšem razdeljevanju, da bi kolektiv kar se da prihranil. V času, ko ni surovin stroji stoji.

Trenutno vsekakor!

Ampak življenje v prostornih strojnih dvoranah je šlo svojo pot. Tudi tisti dan! Med odmorom je obiskoval posamezne delavce predstavnik sindikalne organizacije podjetja. Seveda ne vse. Le nekatere. Ti »nekatere« so imeli tisti dan — svoj rojstni dan.

Vsakomur je predstavnik

kolektiva čestital, izročil čestitko in skromno darilo. Praktično. Za spomin in za korist.

Marsikdo od slavlencev je bil presenečen. Marsikdo je skoraj sam nase pozabil in na svoj rojstni dan, da ne poudarimo pozabljenost najbližjih doma, v domači hiši. Tovarna pa ni nikogar pozabila!

Vratar Karel, previjalka Marija, tkalka Ana, barvar Jakob, predilka Bernarda, laborantka Olga, snovalka Justin, sukalca Amalija, obratovodja Ivan in še in še, osemindeset jih je bilo minuli mesec, ki jim je kolektiv čestital.

Osemindeset pa pomeni enako število nepozabnih doživetij za posameznike, ki jim je zavest, da jih kolektiv ni pozabil ob intimnem praznovanju pomeni več kot še tako bogato darilo s formalnim pozdravom.

No, in pri rojstnih dneh in pri skromnih darilih je skladiščnik zaželel: »Meni pa, za moj don, zvrhajte skladišče z blagom, tega darila bom najbolj vesel!«

Da, tudi to bo skrb delavskega sveta, kot je njegova briga, da za vsako leto posebej določi opredeljen fond denarja, ki je namenjen za rojstne dneve članov kolektiva.

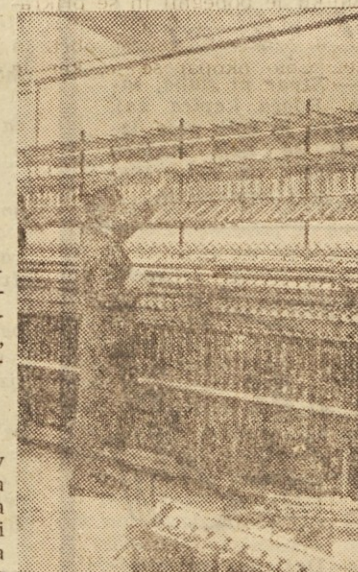
MOJ PRVI DAN

TOVARNA je razdeljena v šest ekonomskih enot. Njena proizvodnja volnenega prediva in naposled volnenega blaga si utira pot na domače tržišče, pa tudi na tuje. Njeni stroji lahko zaposle 570 ljudi, če bi bili polno izkoriščeni. Enkrat bodo, zato so tu, zato je tu tovarna! Saj novi delavci prihajajo, mesec za mescem, leto za letom raste število zaposlenih.

Mlad človek pride v tovarno. Plašno ogleduje okolje, v katerem bo ostal kdo ve koliko časa, razmišlja o ljudeh, ki jih prvičkrat sreča. Morda ugotavlja po stisku rok vrednost delovnih tovarišev, ki bodo z njim v prihodnjih dneh, mesecih, letih...

No, tovarna v Laškem, industrija volnenih izdelkov »Volna« zna sprejeti novega delavca, novega člana svojega kolektiva. Najprej mu razkaže prostore. Seznani ga z namenom in s funkcijo posameznih prostorov, strojev, zamotanih mehanizmov. Pripoveduje mu o delavskem samoupravljanju, o ekonomskih enotah, natanko mu razloži, kako si kolektiv razdeljuje dohodek, kaj je to: čisti dohodek, kaj so skladi in kaj je osebni dohodek delavca.

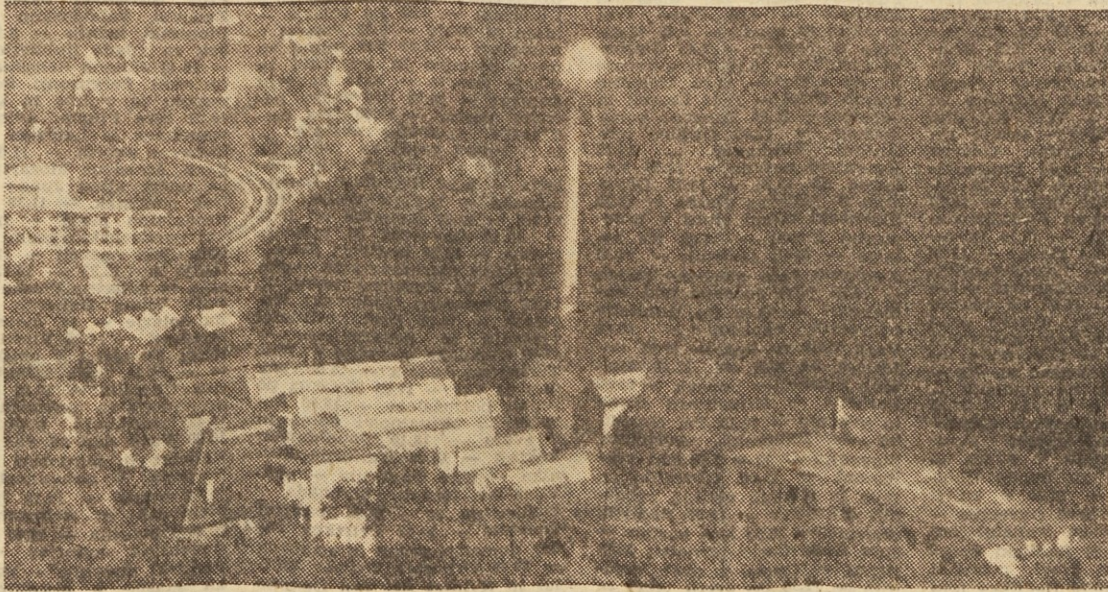
Namen kolektiva je, da skrbno izdela drobno knjižico z vsemi podatki o zgodovinskem razvoju tovarne. Prav je namreč, po sodbi tovarne, da vsak njen član ve, da je bilo staro tovarniško poslopje nekoč namenjeno hmeljarski, kasneje usnjarski proizvodnji, da je leta 1932 začela redno obratovati tekstilna tovarna s 4 primitivnimi statvmi in s 15 delavci. Prav je, da novodošli delovni

tovariši ve, kdaj so prispeli v tovarno prvi mikalni, selfaktorji za predenje, centrifuga, valjeni polstilni stroji in apretura s pralnim mehanizmom. Vsakogar zanima, kdo so bili lastniki in upravitelji tovarne, ki se je počasi razvijala v razmeroma močno tekstilno industrijo, ki je z odločbo vlade LRS z dne 9. VII. 1947 dobila status republiškega podjetja za izdelovanje volnene preje ter volnenih in polvolnenih izdelkov. In enako je prav, da novodošli delavci ve o predvojnih štrajkih v tovarni, o boju z okupatorjem, o naporih povojne izgradnje, o vsem, brez česar bi danes ne bilo tudi njegovega delovnega mesta.

Takšen način podpisovanja delovnega razploga bržkone dosti hitreje poglobi odnos novodošlega do delovnega kolektiva kot pa v primeru formalne administracije. Tej domnevi bi pritrldil Rudi, ki je eden izmed zadnjih delavcev, sprejetih med člane kolektiva »Volna« v Laškem. To domnevo vsekakor potrjuje vsa naša teorija o družbenih odnosih, ki jo vsepovsod uveljavljamo.

TAKO TOREJ V LAŠKEM! Trije spominski dnevi iz kronike industrije volnenih izdelkov so le skromni lističi iz zajetne knjige stoterih doživetij, o katerih lahko pripoveduje 500-članski delovni kolektiv. Prav je, da mu včasih prisluhnemo!

Za razvedrilo in kratek čas

OBVESTILA BRAVCEM

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSE DELEL - ZDRAŽITE SE

KOPER-TOMOS — Sindikalna podružnica tega podjetja nam je sporočila, da so izvolili za poverjenika Delavske enotnosti tovarisa Marka Vidica, ki zagotavlja, da bo znal razširjati naše glasilo v tem kolektivu. Hkrati nam je predsednik podružnice tovaris Ravnkar poslal seznam 35 novih naročnikov.

VELENJE — Predsednik sindikalne podružnice podjetja »Gorenje« tovaris Kopešar, ki nam je prejšnji teden poslal seznam 20 naročnikov, je te dni naročil še 105 izvodov Delavske enotnosti za nove naročnike. Naša pravičnija, da bodo kmalu pričele prihajati iz Veronike. Naša pravičnija, da bodo kmalu pričele prihajati iz Veronike. Naša pravičnija, da bodo kmalu pričele prihajati iz Veronike.

Preden se odločite za nakup kuhinjskih stolov in miz, salonskih stolov, foteljev, preklopnih vrtnih stolov v tekstilu in ostalega kosovnega pohištva

ZAHTEVAJTE KATALOG IN CENIK PODJETJA

JAVOR

LESNA INDUSTRIJA, PIVKA

LESNA INDUSTRIJA »JAVOR« PIVKA

proizvaja tudi kvalitetno priznane vezane in panel plošče,

- plemenite in slepe furnirje,
- lepljene sedeže in naslone,
- lesno embalažo,
- žagan mehki in trdi les

VSE IZDELKE PODJETJA »JAVOR« LAHKO DOBITE V
VSEH PRODAJALNAH PODJETJA »SLOVENIJA LES«
IN V POSLOVALNICAH »JAVOR« PIVKA:

Ljubljana, Gosposvetska 13
Zagreb, Braća Oreški 15
Beograd, Nebojšina 7

PREDSTAVNIŠTVO PODJETJA »JAVOR« —
SPLIT, SPINČICEVA 27

Za vsako priliko primerna obleka. — Bogata izbira moških
oblek v 14. velikostih in kvalitetnem blagu bo gotovo zado-
voljila potrošnike. — Priporoča se

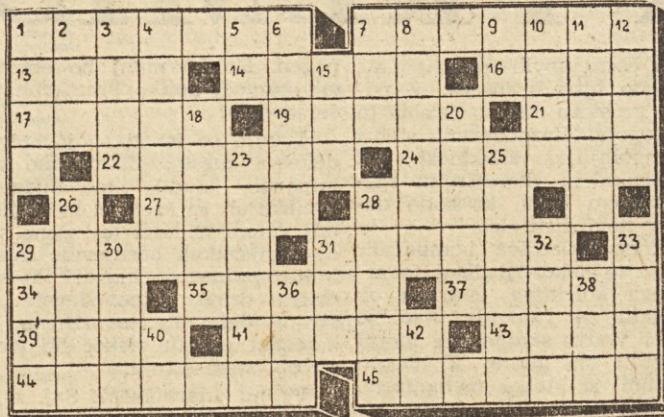
Mladno-hiše

LJUBLJANA, Cigaletova ulica

Križanka

Vodoravno: 1. komunikacijska priprava, 7. egoističen, 13. od morja obdan kos kopnine, 14. predrimski železna doba, 16. stara nordijska pravilica, 17. trud, 19. zelo fin človek, 21. likovna umetnina, 22. raztelevalec, 24. zaščitno pokrivalo, 27. samec domače živali, 28. hlapci, 29. pojav pri gorenju, 31. del konjske opreme, 34. spajka, 35. tuje žensko ime, 37. vrsta ležišča, 39. izrežena kazen, 41. droben, 43. reka v Sibiriji, 44. vrsta svinčeve rude, 45. nočno zabavišče.

Navpično: 1. utežna enota, 2. grška črka, 3. kolnica, 4. gospodar v podjetju, 5. pivo, 6. instinkt, 7. poslanec, 8. matematično znamenje, 9. samoglasnik, 10. otroška kapa iz papirja, 11. ščit, zaščita, 12. nastrešje nad odprtim ognjiščem, 15. naša avtomobilska tovarna, 18. nivo, gladina, 20. kaos, 23. kovati, 25. letni pridelek, 26.

REŠITEV PREJŠNJE KRIZANKE

Vodoravno: 1. koledar, 7. dom, 13. akter, 14. rebus, 16. reka, 17. nagel, 19. Goran, 21. nos, 22. emisar, 24. Milano, 27. idol, 28. pege, 29. trotil, 31. paleta, 34. Rab, 35. tipam, 37. radar, 39. atol, 41. norec, 43. leki, 44. kalomel, 45. Toronto.

— Zapomnili si boste, kdo je
novinar Barovič!

Upravnik klimatskega zdravilišča se mu je opravičeval, da trenutno ni materialnih sredstev, da bi zdravilišče hitreje napredovalo. Svečano mu je obljubil, da bo v petih letih na Zlatiboru celo igrišče za golf na stotih hektarih. Tovariš novinar naj bi ne zameril v pogledu umetnega jezera in žabjega kvakanja. Direktor hotela je rekel, da bo vse napravil in mu preskrbel med prvimi kosilo, takoj za juho. Tako se bo točno videla hierarhija med gosti. Komandir milice se ni popolnoma strinjal s tem, da bi preselil postajo Ljudske milice v Čajetin, ampak mu je na ta račun obljubil, da bo kaznoval miličnika, ki so tovarisa novinarja vprašali, od kod je.

Zamislite si, predsednik občine ni prišel na ta sestanek. Usedel se je na vlak in se odpeljal na dopust, a tovaris novinar je predvidel zelo važne razgovore z njim: o gospodarski dejavnosti v tej komun.

No, zaradi teh Barovičevih akcij sem jaz novinar, toda dober človek. Sprehajal sem se in razmišljal: če me bo srečal, ali me bo tudi danes imenoval za svojega kolega. Ko sem tako premišljal, se je pojavilo nekaj čudnega in dvignilo noge na mizo pred leseno kavarnico ter zaklicalo:

— Kolega, ali si res ti?

Barovič!

Priskočil je, me poljubil in spregovoril kot mitraljez:

— Mi reporterji, če bi molčali, potem ne bi bile nikoli popravili takega stanja.

— Kakšnega stanja?

— Bratec, žabe kvakajo v jezuru. Milica te sprašuje, od kod si. V hrano ne dajejo rdeče paprike.

Odšel sem v pisarno gostinskega podjetja, da bi napisal te vrstice. Medtem, ko sem pisal, so se sprehajali gostje pod odprtim oknom, med njimi tudi Barovič, ki me je stalno klical:

— Kolega, razpali!

HUMORESKA

DRAGUTIN RAKANOVIC:

Kolega, razpali!

Prispel sem v Partizanske Vode in zahteval v recepciji prenočišče. Uslužbenec mi je bil pripravljen ustreči in je vzel vprašalno polo:

— Poklic?

— Novinar.

Uslužbenec je prebledel in spustil pero:

— Niti enega ležišča nimamo več.

— Glej, bogami, kaj naj napravim!

Uslužbenec se je nekako usmilil tako prosečega gosta in kot da se je nekaj spomnil:

— Ah, da, imam posteljo.

Izpolnil je tisto polo in ko sem vnaprej plačal, me je peljal ven in pokazal:

— Poglejte tam, kjer so tiste štiri vile!

Zažvižgal sem, kolikor sem mogel:

— Tako daleč, to je celo tam za Palisado?

Nič ni pomagalo!

Takrat je prišel zlatiborski gost Cvetko Velimirovič, učitelj starega kova, resen človek, s katerim sem nekoč igral enaindvajset. Ta je rekel uslužbencu:

— Da, novinar je, toda dober človek.

Tako sem dobil sobo v Partizanskih Vodah.

Toda meni ni šlo v glavo, kaj se je zgodilo z novinarji, da so izgubili ugled v Partizanskih Vodah. Končno sem zvedel: prišel je Miloš Barovič, akviziter iz Beograda.

Akviziterji so pretirano napredni: mi na primer cenimo decentralizacijo gospodarstva, oni pa jo naravnost častijo. Vsako podjetje z njihovo pomočjo hvali svoje blago tako, da je že toliko reklam pri nas, da sploh ne vem, ali je »sido« šil-

valni stroj, ali »bagat« — sredstvo, ki pere samo. Zato pa imajo akviziterji avtomobile, vso elektrifikacijo, tri osnovne in še eno vijugo v glavi in to prav tisto, ki je mi novinarji nimamo. Toda, akviziterji se povsod radi predstavljajo kot novinarji, s tem pa nam podpirajo hišo na gornji strani.

Miloš Barovič je akviziter pri nekem tečniku. Pred nekaj dnevi je prispel v Partizanske Vode na kratek počitek. Ze takoj prvi dan je njegov novinarski nos zavohal kost. Zgodilo se je v restavraciji. Nek gost, ki je naročil pražene možgane, je odšel, ker ni mogel več čakati. Tedaj je natak zaklical za točilno mizo:

— Možgani so odšli!

— Ali ste ga slišali, ljudje!

— se je vmešal Barovič — Možgani so odšli! Kaj smo pa mi, ali nismo mi možgani? Vse to bom dal v časopis.

Ze drugi dan je zbral mnogo gradiva o Partizanskih Vodah. Sklical je vse zlatiborske voditelje: upravnika klimatskega zdravilišča, direktorja hotela in komandirja milice. Napravil jim je pridigo in zažugal s prstom:

VARIACIJE V D(inar) DURU

— Tovariši, če pogledamo na stvar z mojega aspekta...

— Torej, maestro, kot smo se dogovorili: za prvim stavkom odigrate tisti skeč s pijancem, da bomo ljudem za tak denar nudili tudi nekaj zabave...

— Stvar ni slaba, samo rdeča kapica naj, preden jo volk poje, izvede še kak majhen »striptiz«, da bo vse skupaj bolj komercialno...

— Daj no, prijateljček, skoči na občno in reci, naj k našemu planu pridajo še kakšnih 200 milijonov za razvoj alpskega turizma!

Spored RTV Ljubljana za teden od 10. do 16. junija 1962

NEDELJA

10. junija

8.00 Mladinska radijska igra — Dragoljub Svarc: Zgodilo se je ob 12.40 — 9.05 Zabavna glasba v novi teden — 9.46 Bravničarjeve in Kozinove skladbe — 10.00 Se pomnite, tovarishi... Olga Družina: Na mesto čez vas — 10.30 Pisan glasbeni dopoldan — 11.30 Neželjska reportaža — 11.50 Sto pisanih taktov za dober tek — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, I. — 13.30 Za našo vas — 14.00 Poje Koroski akademski oktet — 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, II. — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 Uvertura in najlepši prizori iz Wagnerjevega »Tannhäuserja« — 16.00 Humoreska tega tedna — Henri Duvernois: Obeke naredi človeka — 16.20 Melodije za nedeljsko popoldne — 17.05 Vedri intermezzo — 17.15 Radijska igra — Günther Weisenborn: Harlemska balada — 18.11 Mihael Rožanc: Improvizirana fantazija na jugoslovansko folklorno temo — 18.24 Glasbena medigra — 18.30 Sportna nedelja — 19.05 Nedeljska panorama — 20.00 Vaša pesem — vaša melodija — 21.00 Iz glasbene geografije Evrope: 10. oddaja, Leningrad — 22.15 Ansambli in solisti RTV Ljubljana — 23.05 Zaplesimo v novi teden.

PONEDELJEK

11. junija

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Klavirski pomeni japonskega skladatelja Matsumota — 8.25 Zabavni kaledoskop — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Za vsakega nekaj — 10.15 Blaž Arnič: Osmi simfonija — »Na domači grudi« — 11.00 Mdiva in popevke — 11.15 Naš podlistek — 700.000 km skozi vesolje — I. — 11.35 Tenorske arije iz Puccinijevih oper — 12.05 »Stirje fantje spilajo« — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Miniature — Slovenske skladbe za klavir in violino — 13.50 Lepe melodije — 14.05 Romanca in fantazija — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Dvajset minut ob glasbenem avtomatu — 15.40 Literarni sprehod — J. Kozakov: V megli — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 55 minut za ljubitelje operne glasbe — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Portreti jugoslovanskih skladateljev zabavne glasbe — 18.45 Radijska univerza — 19.00 Obvestila — 19.05 Naši mladi produktivci — 19.25 G. Friedrich Händel: Presto v d-molu — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Pojoči mozaik — 20.40 Kulturna tribuna — 20.55 Koncert orkestra Slovenske filharmonije

TOREK

12. junija

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Narodne pesmi v priredbi Danila Bučarja — 8.25 Zabavni kaledoskop — 8.55 Za soljarje — Zlomljeno krilo — 9.25 Koncertirata violinist David Ojstrah in violončelist Pierre Fournier — 10.15 Melodije za dobro voljo — 11.00 Melodije iz raznih krajev — Izvaja Georga Espitalierja — 11.15 Napreduj te v angleščini — 11.30 Iz bravatske glasbene lirike — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 13.50 Zabavni orkester Arturo — 14.05 Za soljarje — Cervantes in njegov Don Kihot — 14.35 Pojo italijanski operni pevci — 15.20 Malo instrumentov — veliko glasbe — 15.30 V terek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz del jugoslovanskih skladateljev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Godala in vokalni ansambel — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Novi posnetki — KZRTVL — 20.30 Radijska igra — 21.43 Antonin Dvorak: Indijanska žalostnaka — 21.51 Lahka glasba — 22.15 Uvod v glasbo 20. stoletja

SREDA

13. junija

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Jutranji obisk pri klasičnih mojstrih — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Matineja za zabavo — 9.45 Glasbeni utrinki — 10.15 Tri uverture in tri arije — 11.00 Melodije raznih dežel — 11.15 Človek in zdravje — 11.25 Zabavni kaledoskop — 12.05 Orglice igra Andrej Blumauer — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Slovenski plesni ritmi v orkestralni glasbi — 14.05 Za soljarje — Mali upornik — 14.35 Zavrtimo našo glasbeno ruleto — 15.20 »Pri Joževcu pod Rablekom« — 15.35 Za ljubitelje opernih napevov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Smail klub ljubiteljev popevk — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Tri pianiste — Italijanka, Avstrijka, Slovenka — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila — 19.05 Iz albuma velikih zabavnih orkestrrov — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Naš variete — 21.00 Gian Carlo Menotti: ME-DIUM — Opera v dveh dejanjih — 22.15 Po svetu jazza — »Ob koncu sezone« — 22.50 Literarni nočturno — 23.05 Za razpoloženje — 23.10 Sergej Rahmaninov: Trio élégiaque — 23.05 Nočni koncert

ČETRTEK

14. junija

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Iz uprizoritev komičnih oper v Ljubljani — 8.55 Za soljarje — Moje ni tvoje — 9.25 Portret v miniaturo — 9.40 Pet minut za novo pesmico in Podpravi za mlade misarje — 10.15 Zabavni koncert — 10.45 Slovenske narodne pesmi — 11.00 Dva madžarska glasbena avtorja — 11.15 Ruski tečaj za začetnike — 11.30 V pričakovanju poljetja — 12.05 Skladbice Boruta Lesjaka — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Heribert Svetel: Vokalno-instrumentalna suita — 13.50 Za vsakogar nekaj — 14.15 Domenico Cimarosa: Kapelnik — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Ciganske melodije — 15.30 Turistična oddaja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Popoldanski koktaji — 18.45 Kulturna kronika — 19.00 Obvestila — 19.05 Vitezslav Novak: Serenada v D-duru op. 36 — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Orkester Werner Müller in Kvintet Art van Damme — 21.00 Literarni večer — 21.40 Skladatelj Aleksander Lajovic — 22.15 Naš skupni studio — 23.05 Nočni koncert

PETER

15. junija

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Poje Slovenski oktet — 8.20 Zabavni kaledoskop — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe — 10.15 Johann Sebastian Bach (priredil Ferguson): Sonata v e-molu za violino in klavir — 10.29 Igra Pihalni kvintet Gewandhaus iz Leipziga — 10.45 Zabavni akordi — 11.00 Wolfgang Amadeus Mozart: 1. skladba za klavir — 11.15 Naša podlistek — 11.35 Majhna prodajalna plošč — 12.05 Nedeljske partizanske pesmi — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Poje Vilma Bukovec — 14.05 Za soljarje — Iz moje srečne mladosti — 14.35 Vlastimir Ristić: Fantazija v obliki sonate — 14.51 Trije valčki Frederika Chopina — 15.20 V sendi — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert in simfonija — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Po naših planinah in dolinah... — 18.45 Obvestila — 19.05 Iz oper slovenskih avtorjev — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Lahka glasba z orkestrom Rapphaele — 20.15 Tedenski zunanepolitični pregled — 20.30 Lucijan Marija Škerjanc: Tretji godalni kvartet

SOBOTA

16. junija

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 6.35 Napotki za turiste — 8.05 Postarček v mladinski glasbeni redakciji — 8.35 Melodije za razvedrilo — 8.55 Za soljarje — Pravljica o Marjetici — 9.30 Iz Thomasove opere »Mignon« — 10.15 Za veselo sobotno popoldne — 11.00 Pihalni orkester LM — 11.15 Seznantite se s Parkerjevimi — 11.30 Od melodije do melodije — 12.05 Pozdrav iz Vojvodine — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Novak: Terasiranje vinogredov — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Stirje slovenski samospevi — 13.42 Dve violinisti skladbi — 13.52 Trije klavirski preludiji Georgesa Gershwina — 14.00 Radi bi vas zabavali — 14.35 Pred mariborskim srečanjem amaterskih zborov — 15.20 Napotki za turiste — 15.35 Pet popevk za pet pevcev — 15.40 Mešani zbor železnicevskega prosvetnega društva — Celja »France Prešeren« — 16.00 Vsak dan za vas — 17.00 Gremo v kino — 17.50 Slovenska zabavna glasba — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Richard Strauss: Plesna suita po Couperinu — 18.45 Naši popotniki na tujem — 19.00 Obvestila — 19.05 Ob zvokih zabavne glasbe — 19.30 Radijski dnevnik